

Cristoman rinapaq pasokuna

1 kaq capitulo —Diospa runata munakuynin.....	1
2 kaq capitulo —Huchallikuqpa Cristota necesitasqanmanta..	32
3 kaq capitulo —Arrepentikuy.....	56
4 kaq capitulo —Confesión.....	118
5 kaq capitulo —Consagración.....	139
7 kaq capitulo —Discipulo kanapaq prueba.....	192
8 kaq capitulo —Cristoman wiñay.....	230
9 kaq capitulo —Llank'aywan kawsaywan ima.....	269
10 kaq capitulo —Diosmanta yachay.....	300
11 kaq capitulo —Manakunapaq privilegio.....	331
12 kaq capitulo —Imatataq ruwana iskayrayaspa.....	384
13 kaq capitulo —Señorpi kusikuy.....	421

1 kaq capitulo —Diospa runata munakuynin

Naturalezapas revelacionpas
Diospa munakuyninmantan
willan. Hanaq pachapi kaq
Taytanchikmi kawsayta,
yachayta, kusikuyta ima.
Pachamamapi sumaq sumaq
kaqkunata qaway. Piensariy
admirakuypaqmi
necesitasqankuman hina hinaspa
kusikuymán hina
kawsasqankupi, manam
runallachu, aswanqa lliw
kawsaqkunapas. Intipa

k'anchayninpas, parapas, kay
pachata kusichiq, samarichiq,
urqukuna, lamar-qochakuna,
pampakuna ima, llapankun
rimapayawanchis Kamaqpa
munakuyninmanta. Diosmi llapa
kamasqankunaq sapa p'unchay
necesitasqankuta qon. Salmo
qillqaq sumaq rimayninkunapi—

“Llapallanpa ñawinmi suyasunki;
Hinan tiemponpi mikhunankuta
qonki.

Makiykita kicharinki,
Llapa kawsaqpa munaynintapas
hunt'ay”, nispa. Salmo 145:15, 16.

Diosqa runataqa hunt'asqa
ch'uyata kusionqataqmi ruwarqan;
sumaq hallp'ataq, Kamaqpa
makinmanta hamusqanman hina,
manan ismuypa llanthuntachu
nitaq ñakaypa llanthuntachu
aparqan. Diospa
kamachikuyninta p'akiymi
—munakuypa kamachikuynin—
llakita wañuytapas apamun.
Chaywanpas huchamanta
ñak'ariy chawpipipas Diospa
munakuyninmi rikuchikun.
Qillqasqam kachkan, Diosqa
runaraykum allpata ñakarqa.

Génesis 3:17 textopi. Kiskawan
cardowan —sasachakuykuna
pruebakuna ima, kawsayninta
llank'aymanta,
cuidadomantawan ruwaq—
allinninpaq churasqa karqanku,
huchaq ruwasqan thuñiyanta,
pisichasqamantawan hoqarisqa
kananpaq Diospa planninpi
yachachiypa huknin kaynin hina.
Kay pachaqa, urmasqaña
chaypas, manan llapanchu
llakikuypas, llakikuypas. Kikin
naturalezapiqa suyakuymanta,
sunchaymanta
willakuykunam. Cardokunapa

hawanpim waytakuna kachkan,
kichkakunapas rosaswanmi
qatasqa kachkan.

“Diosqa munakuymi” nisqa
qelqasqa kashan sapa kicharikuq
t’ikakunapi, sapa phutuq
pastokunaq patanpi. Munay
pisqukuna kusiona
takiyninkuwan wayrata
kunkachiq, sumaq tintasqa
t’ikakuna hunt’asqa kayninkupi
wayrata q’apachiq,
sach’a-sach’api alto sach’akuna
qhapaq raphinkunawan kawsaq
verde —llapanmi testigo kanku

Diosninchispa llamp'u sonqo,
tayta hina qhawarikuyninmanta,
hinallataq Wawankunata
kusichiy munasqan.

Diospa siminmi rikuchin imayna
kayninta. Pay kikinmi mana
tukukuq munakuyninta
khuyapayakuynintapas
willakamun. Moises
“k'ancharichiykiykitita
rikuchiway” nispa
mañakuqtinmi, Señor Diosqa
kutichirqan: “Tukuy allin
kayniytan ñawpaqeykipi
pasachisaq”, nispa. Éxodo 33:18,

19. Kaymi Paypa

hatunchakuynin. Señor Diosmi Moisespa ñawpaqenta pasaspa willakurqan: “Señor, Señor Dios, khuyapayakuq, khuyapayakuq, pacienciakuq, askha allin kaypi, cheqaq-kaypi ima, waranqa-waranqa runakunata khuyapayakuq, huchata, huchata, huchatapas pampachaq”, nispa. Éxodo 34:6, 7. Payqa “mana piñakuqmi, ancha kuyapayakuqmi”, “khuyapayakuq kasqanraykum”. Jonas 4:2; Miqueas 7:18 textopi.

Diosmi sonqonchista payman
watarqan mana yupay atina
señalkunawan hanaq pachapipas
kay pachapipas. Pachamamaq
kaqninkunawan, hinallataq runaq
sonqonpa reqsisqan aswan ukhu,
aswan llamp'u kay pacha
watasqakunawan, Payqa
maskharqanmi rikuchikuyta
noqanchisman. Chaywanpas
kaykunaqa ichaqa pantasqallan
representan munakuyninta.
Tukuy kay pruebakuna qosqaña
kashan chaypas, allinpa awqanmi
runakunaq yuyayninta
ñawsayachirqan, chaymi

manchakuywan Diosta
qhawarirqanku; paykunaqa
sinchi k'arak sonqo, mana
pampachaq hinatan
yuyaykurqanku. Satanasqa
runakunatan pusarqan Diosta
yuyaykunankupaq, paypa aswan
allin ruwayninga sinchi chanin
kaymi, —k'ullu juez, k'arak,
manukuq. Payqa
rikch'akurqanmi Kamaq runata
envidiakuq ñawiwán qhawaq
runata hina, runakunaq
pantasqankuta pantasqankutapas
reparananpaq, paykunaman
taripaykunata watukunanpaq.

Kay tutayaq llanthunta
horqonanpaqmi karqan, kay
pachaman Diospa mana tukukuq
munakuyninta rikuchispa,
Jesusqa runakuna ukhupi
tiyananpaq hamurqan.

Diospa Churin hanaq
pachamanta hamurqan Yayata
rikuchinanpaq. “Manan pipas
hayk’aqqas Diostaqa
rikurqanchu; Sapallan Churi,
Yayaq sinqanpi kaq, Paymi Payta
willarqan”, nispa. Juan 1:18.
“Manan pipas Yayataqa
reqsinchu, aswanpas Churillan,

pimanchus Churi rikuchiyta munaqqa”, nispa. Mateo 11:27. Huknin discipulon: “Yayayta rikuchiwayku” nispa mañakuqtinmi Jesusqa kutichirqa: “¿Unayñachu qanwan kashani, chaywanpas manachu reqsiwanki, Felipe? Pipas rikuwaqniyqa Yayatan rikurqa; Hinaptinqa, ¿imaynataq ninki: Yayata qawachiwayku?”, nispa. Juan 14:8, 9.

Kay pachapi misionninmanta willaspan Jesusqa nirqa:

Señormi “hawiiwarqan
wakchakunaman allin
willakuykunata willanaypaq;
Paymi kachamuwarqan p’akisqa
sonqoyoq runakunata
qhaliyachinaypaq, presokunaman
kacharichisqa kaymanta
willanaypaq, ñawsakunamanpas
allinta qhawarinaypaq,
k’irisqakunata
kacharichinaypaq”, nispa. Lucas
4:18. Kayqa Paypa llamkayninmi
karqa. Allinta ruwaspan puriq,
Satanaspa sarunchasqan llapa
runakunata qhaliyachispa. Lliw
llaqtachakunan karqan,

maypichus manan mayqen
wasipipas onqoypa waqayninpas
karqanchu, chaykunata pasaspa
llapa onqosqakunata
qhaliyachisqanrayku.
Llank'asqanmi rikuchirqan
Diospa akllasqan kasqanmanta.
Munakuy, khuyapayakuy,
khuyapayakuy ima, kawsayninpi
sapa ruwayninpin rikuchikurqan;
Sonqonqa runakunaq
wawankunamanta
khuyapayakuspan lloqsirqan.
Runaq kaynintan hap'irqan,
runaq munasqanman
chayananpaq. Aswan

wakchakunapas, aswan
huch'uyyaykukuqkunapas
manan manchakuqkuchu
Payman asuykuyta. Huch'uy
wawakunapas Paymanmi
aysachikuqku. Paykunaqa
anchatam munarqaku
qunqurchakiman seqayta hinaspa
yuyaymanaq uyanta qawayta,
kuyakuywan mana allin
sunquyuq.

Jesusqa manan huk cheqaq
simillatapas hark'arqanchu,
aswanpas munakuywanmi
rimaqpuni. Payqa aswan allin

yuyaywanmi, allin yuyaywan,
sumaq sonqowan qhawariq
runakunawan allinta
apanakusqanpi. Payqa manan
hayk'aqqas mana respetoyoqchu
karqan, manan hayk'aqqas
yanqamanta sinchi simitapas
rimaqchu, manan hayk'aqqas
yanqa nanayta qoqchu sensitivo
almaman. Payqa manan
runakunaq pisi kallpa kaynintaqa
k'amirqanchu. Payqa cheqaqtan
rimarqan, ichaqa
munakuywanpunin. Payqa iskay
uya kayta, mana iñiyta, mana
allin ruwaykunata ima

huchacharqan; ichaqa waqaymi
kunkanpi karqan k'iriq
k'amiyninta rimashaqtin. Payqa
waqarqanmi Jerusalén
llaqtamanta, munakusqan
llaqtata, mana chaskiyta munaq,
ñanta, cheqaq kaqta,
kawsaytapas. Paykunaqa Paytan
qespichisqaku, Qespichiqa,
ichaqa khuyapayakuq llamp'u
sonqowanmi paykunata
qhawarirqan. Kawsayninqa
karqan pay kikinta negakuspa,
hukkunata allinta cuidaspa. Sapa
almapas Paypa ñawpaqenpiqa
ancha chaniyoqmi karqan.

Hayk'aqllapas Diospa
dignidadninwan
apakushaqtinpas, Diospa
familiarmananta llapa
runakunamanmi aswan
khuyapayaywan
k'umuykukurqan. Llapa
runakunapin rikurqan urmasqa
almakunata, paykunatan
misionnin karqan qespichiy.

Chhaynatan Cristoq imayna
kayninqa kawsayninpi rikuchisqa
hina. Kaymi Diospa imayna
kaynin. Yayaq sonqonmantan
Cristopi rikuchikuq divina

khuyapayakuy mayukuna
runakunaq wawankunaman
lloqsimun. Jesus, llamp'u sonqo,
khuyapayakuq Qespichiq,
Diosmi karqan "aychapi sut'i
rikukuq". 1 Timoteo 3:16.

Kacharichiwanchispaqmi
karqan Jesus kawsasqan,
ñak'arispas wañusqanpas. Payqa
'Llakisqa Runamanmi'
tukupurqan, wiñay kusikuypi
kanaykupaq. Diosqa saqerqanmi
munasqa Churinta, graciawan
cheqaq kaqwan hunt'a, mana
willay atina hatun kay

pachamanta hamunanta,
huchawan qhellichasqa,
qhellichasqa pachaman, wañuypa
llanthunwan ñakaywan
tutayachisqa. Payqa saqerqanmi
munakuyninpa sinqanmanta
lloqsinanta, angelkunaq
yupaychayninmanta, p'enqay,
k'amisqa, p'enqaypi, cheqnikuy,
wañuy ima ñak'arinanpaq.
“Hawkayayninchis muchuchiyqa
Paypin kasharqan;
maqasqanwantaq qhaliyachisqa
kanchis”, nispa. Isaias 53:5.
¡Qhawariychis ch'inneqpi,
Getsemanípi, cruzpi! Diospa

mana qhelliyoq Churinmi huchaq
llasa q'epinta hap'ikurqan.

Dioswan huklla kaqqa, almanpi
sienterqan huchaq manchay

t'aqanakuyta, chaytan ruwan

Dioswan runawan. Kaymi

siminmanta llakisqa qapariyta

siq'irqan: “Diosniy, Diosniy,

¿imaraykutaq saqerpariwanki?”,

nispa. Mateo 27:46. Huchapa lllasa

q'epinmi karqan, manchay hatun

kayninpa sienteynin, alma

Diosmanta t'aqakusqanmi karqan

—kaymi Diospa Churinpa

sonqonta p'akirqan.

Ichaqa kay hatun sacrificioqa
manan ruwasqachu karqan Yayaq
sonqonpi runaq munakuyninta
paqarichinanpaq, manan
qespichiyta munananpaqchu.
¡Manan, manan! “Diosqa
anchatan munakurqan kay
pachata, chaymi sapallan
Churinta qorqan.” Juan 3:16.
Yayaqa munakuwanchismi,
manan hatun
pampachayraykuchu, aswanpas
munakuwasqanchisraykun chay
pampachayta qowanchis.
Cristoqa karqan chay medio,
chaywanmi mana tukukuq

munakuyninta urmasqa
pachaman hich'ayta atirqan.
“Diosqa Cristopi kasharqan, kay
pachata paywan allipunachispa.”
2 Corintios 5:19. Diosqa
Churinwan kuskam ñakarirqa.
Getsemani ñak'ariypi, Calvario
wañuyninpi, Mana Tukukuq
Munakuypa sonqonmi pagarqan
kacharichisqa kayninchispa
chaninninta.

Jesusmi nirqan: “Chayraykun
Yayayqa munakuwashan,
kawsayniyta qosqayrayku,
wakmanta hap'inaypaq”, nispa.

Juan 10:17. Chayqa, “Taytayqa
anchatan munakusunki, chaymi
astawanraq munakuwarqa,
kacharichinaypaq kawsayniyta
qosqaymanta. Sustitutoyki
hinaspa Garante kaspas,
kawsayniyta entregaspas,
pasivoykikunata,
huchaykikunata hap’ispa,
Yayaypa munasqan kani;
Sacrificisqaywanmi Diosqa
chanin kayta atin, chaywanpas
Jesuspi ñiqpa Chaninchaqmi”,
nispa.

Manan pipas
kacharichiyninchista hunt'ayta
atirqanchu, aswanpas Diospa
Churinllan; Yayaq sinqanpi
kaqlan Payta willayta atirqan.
Diospa munakuyninpa hatun
kayninta, ukhunchasqa
kaynintapas yachaq runallan
chayta sut'inchayta atirqan.
Urmasqa runaq rantinpi Cristoq
mana tukukuq sacrificio
ruwasqanmantaqa manan imapas
pisichu, chinkasqa runaman
Yayaq munakuyninta rikuchiyta
atirqanchu.

“Diosqa anchatan munakurqan
kay pachata, chaymi sapallan
Churinta qorqan.” Paytaqa
manan runakuna ukhupi
kawsanallanpaqchu qorqan,
huchankuta apananpaq,
sacrificionkuta wañunanpaqpas.
Payta urmasqa irqiman
quykurqa. Cristoqa runaq
interesninkunawan,
necesitasqanwan ima
riqsichikunanmi karqan.
Dioswan huklla kaqqa, mana
hayk’aq p’akiy atina
watasqakunawanmi runakunaq
wawankunawan

hukllachakurqan. Jesusqa 'manan p'enqakunchu wawqekuna nispa' (Hebreos 2:11); Paymi Sacrificionchis, Defensorinchis, Wawqenchis, Yayaq kamachikuy tiyananpa ñawpaqenpi runa rikch'ayninchista apaspa, wiñay pachakunapitaq huklla kacharichisqan irqiwan —Runaq Churin. Tukuy kaykunatataq runa huchaq thuñiyninmanta, pisichasqa kayninmantawan hoqarisqa kananpaq, Diospa munakuyninta rikuchinanpaq, ch'uya kaymanta kusikuywan kуска kananpaq.

Kacharichisqa kayninchismanta
pagasqa precio, hanaq pacha
Yayanchispa mana tukukuq
sacrificion, Churinta
qowasqanchisrayku
wañunanpaq, hatunchasqa
yuyaykuykunata qowananchis
Cristowan imaman tukusunman
chaymanta. Diospa
yuyaychasqan apóstol Juan,
chinkaq irqiman Yayaq
munakuyninpa alturanta,
ukhunta, anchonta rikuspa,
yupaychaywan, yupaychaywan
ima hunt'a kasharqan;

hinaspapas, mana allin simita
tarispan, kay munakuypa hatun
kayninta, llamp'u kaynintawan
rikuchinanpaq, kay pachata
waqyarqan chayta
qhawanankupaq. “Qhawariy,
imayna munakuytan Yaya
qowarqanchis, Diospa
wawankuna sutichasqa
kananchispaq.” 1 Juan 3:1.
¡Mayna valorniyuqmi kayqa
runaman! Runapa churinkunaqa
huchallikusqankuraykum
Satanaspa kamachisqan kanku.
Cristoq hucha pampachanapaq
sacrificionpi iñisqankuraykun

Adanpa churinkunaqa Diospa
wawankunaman tukunkuman.
Runa kayninta hap'ispa, Cristoqa
runa kayta hoqarin. Urmasqa
runakunaqa churasqa kanku
maypichus, Cristowan
tinkuyninwan, cheqaqtapuni
“Diospa churinkuna” sutichasqa
kanankupaq hina kankuman.

Chhayna munakuyqa manan
tupanchu. ¡Hanaq pacha Reypa
wawankuna! ¡Chay promesa!
¡Tema aswan ukhu
yuyaymanaypaq! ¡Diospa mana
tupachiy atina munakuynin,

mana Payta munakuq pachapaq!
Yuyayqa alma patapi
kamachikuq atiyniyoqmi,
yuyaytataqmi Diospa
munayninman presoman
apamun. Aswanta cruzpa
k'anchayninpi hanaq pachaq
kayninta estudiasqanchisman
hinan aswanta rikunchis
khuyapayakuyta, llamp'u sonqo
kayta, pampachaytapas chanin
kaywan chanin kaywan
chaqrusqata, aswan sut'itataqmi
reparanchis mana yupay atina
pruebakunata mana tukukuq
munakuymanta, llamp'u

khuyapayakuymantawan a
mamanpa mana allin ruwaq
wawanmanta anchata
khuyapayasqan.

2 kaq capitulo —Huchallikuqpa Cristota necessitasqanmanta

Runaqa qallariypiqa allin
atiyniyuqmi karqan, allin
yuyayniyuqtaqmi karqanpas.
Payqa hunt'asqapunin karqan
kayninpi, hinallataq Dioswan
hukllachasqa. Yuyayninkunaqa
ch'uya, yuyaykusqanpas ch'uya.
Ichaqa mana kasukusqanraykum
atiyninkuna waqllichisqa karqa,
chaymi kuyakuypa rantinpi
kikillanpaq munaq kayqa
hapirurqa. Paypa kayninmi sinchi
pisiyapurqan huchallikuywan,

chaymi mana atirqanchu, kikin
kallpanwan, mana allinpa
atiyninta hark'ayta. Paytaqa
Satanasmi presochasqa karqan,
wiñaypaqtaqmi chhayna kanman
karqan manachus Diosqa
astawan yanapanman karqan
chayqa. Chayqa karqan
tentadorpa munayninmi, runaq
kamasqanpi hanaq pachaq
yuyaykuyninta hark'ananpaq,
kay pachatataq llakikuywan
ch'usaqyachiywan
hunt'achinanpaq. Hinaspapas
chay tukuy mana allinkunatan

rikuchinman Diospa runata
kamananpaq llank'asqanrayku.

Mana huchayoq kashaspan
runaqa kusikuywan
huñunakurqan “paypin pakasqa
kashan yachaypa, yachaypa
tukuy qhapaq kayninpas”.

Colosenses 2:3. Ichaqa
huchallikusqan qhepamanmi
manaña ch'uya kaypi kusikuyta
tariyta atirqañachu, Diospa
qayllanmanta pakakuytataq
maskharqan. Chhaynaraqmi
kashan mana mosoqyachisqa
sonqoqa. Manan Dioswan

tupanchu, manataqmi kusikuyta
tarinchu Paywan kuskachakuypi.
Huchasapa runaqa manan
Diospa qayllanpi kusionqa kayta
atirqanchu; ch'uya runakunaq
compañeronmantan
pisiyapunman. Hanaq pachaman
haykunanpaq saquesqa kanman
chayqa, manan kusikuyniyoqchu
kanman. Chaypi kamachikuq
mana kikillanpaq munaq
munakuy espirituqa —sapa
sonqo mana Tukukuq
Munakuypa sonqonman
kutichiq— manan ima kutichiq
acordestapas lllaminmanchu

almanpi. Yuyayninkuna,
interesninkuna, imarayku
ruwasqanpas, mana huchayoq
chaypi tiyaqkunata
kallpachaqkunapaqqa
hukniraymi kanman. Payqa
hanaq pachaq takiyninpi mana
tupaq nota kanman. Hanaq
pachaqa paypaqqa
ñak'arichinapaqmi kanman;
payqa anchatan munanman
pakasqa kayta Pichus
k'anchaynin, kusikuypa
chawpintaq. Manan Diospa
munasqanman hina
kamachikuychu, millay

runakunata hanaq pachamanta
qarqoqqa; paykunaqa wisq'asqa
kanku kikinku mana allin
kasqankurayku paywan kuska
kananpaq. Diospa
hatunchayninqa paykunapaqqa
ruphachiq nina hinan kanman.
Ch'usaqyachiytan chaskinkuman,
paykunata kacharichinanpaq
wañuqpa uyanmanta pakasqa
kanankupaq.

Manan atisunmanchu
noqanchispaq, kikinismanta,
huchaq t'oqonmanta ayqekuyta,
maypichus chinkaykusqa

kanchis. Sonqonchisqa millaymi,
manan cambiayta atisunmanchu.

“¿Pitaq qhelli runamanta
ch'uyata horqonman? mana
hukllapaschu”, nispa. “Aychapi
yuyayqa Diospa contranpi
cheqnikuymi, manan Diospa
kamachikuy siminman
kasukuqchu, manataqmi
atinchu.” Job 14:4; Romanos 8:7.

Educación, cultura, munay
ruway, runa kallpachakuy,
llapanmi allin esferayoq kanku,
ichaqa kaypiqa mana atiyuniyoqmi
kanku. Hawamanta allin
comportamientota

paqarichinkuman, ichaqa manan
sonqota cambiayta
atinkumanchu; kawsay
pukyukunataqa manan
ch'uyanchankumanchu.

Ukhumanta llank'aq atiyimi
kanan, hanaqmanta mosoq
kawsay, manaraq runakuna
huchamanta ch'uya kayman
t'ikrakushaqtinku. Chay atiyqa
Criston. Graciallanmi almaq
mana kawsayniyoq
atiyninkunata kawsachinman,
hinaspa Diosman aysanman,
ch'uya kayman.

Qespichiqmi nirqan: “Manachus huk runa hanaq pachamanta nacenqa”, manachus mosoq sonqota, mosoq munaykunata, yuyaykuykunata, mosoq yuyaykunatawan chaskinqa, mosoq kawsayman pusaq chayqa, “manan Diospa qhapaqsuyunta rikunmanchu”, nispa. Juan 3:3, margen. Runapi naturalezamanta allin kaqta wiñachinallapaq kasqanmanta yuyayqa, wañuypaq q’otuymi. “Pachantin runaqa manan Diospa Espiritunpa kaqninkunataqa chaskikunchu, paypaqqa mana

yuyayniyoq kaymi, manataqmi
yachayta atinmanchu espiritualpi
reqsisqa kasqankurayku.” “Ama
admirakuychu: Mosoqmanta
nacenaykipunin nisqaykimanta”,
nispá. 1 Corintios 2:14; Juan 3:7.
Cristomantan qelqasqa kashan:
“Paypin kawsay karqan; chay
kawsayqa runakunaq
k’anchayninmi karqan” —chay
sapallan “hanaq pacha urapi
runakunaman qosqa suti,
chaywanmi qespichisqa
kananchis”. Juan 1:4; Hechos 4:12.

Manan Diospa munakuyninta
reparayllachu, sumaq sonqo
kayninta, tayta hina llamp'u
sonqo kayninta, imayna kayninta
rikuspalla. Manan
kamachikuyninpa yachayniyoq
kayninta chanin kaynintapas
reparayllachu, munakuypa
wiñaypaq kamachikuyninpi
teqsichasqa kayninta qhawariyqa.
Apóstol Pablon tukuy
chaykunata rikuspa qaparirqan:
“Kamachikuy Simiqa allin
kasqantan aceptani”, nispa.
“Kamachikuy simiqa ch'uya,
kamachikuy simipas ch'uya,

chanin, allin.” Ichaqa
yapaykurqanmi,
alma-nanayninpi,
hukmanyasqanpa k’arak
sonqonpi: “Ñoqaqa aychayoqmi
kani, huchaq kamachisqan
vendesqa kani”, nispa. Romanos
7:16, 12, 14. Payqa anchatan
munarqan ch’uya kayta, chanin
kayta, chaymanqa pay kikinpi
mana atiyniyoqmi karqan,
hinaspan qaparirqan: “¡May
llakisqa runan kani! ¿Pitaq kay
wañuy cuerpomanta
librawanqa?”, nispa. Romanos
7:24, margen. Chayna qapariyqa,

tukuy suyukunapi, tukuy
pachakunapi ima, llasa q'ipisqa
sunkukunamanta wiharirqa.
Llapallanpaqmi huk kutichiylla
kan: "Qhawariychis Diospa
Corderonta, kay pachaq huchanta
qechuq", nispa. Juan 1:29.

Askhan kanku chay siqikuna,
chaykunawanmi Diospa
Espiritun kay cheqaq kaqta
sut'inchayta maskharqan,
hinaspataq sut'ita rikuchin
huchachakuypa llasa
q'epinmanta kacharichisqa kayta
munaq almakunaman. Esauta

q'otuspa huchallikusqan
qhepaman, Jacob taytanpa
wasinmanta ayqekuqtinmi,
huchayoq sientekurqan.
Sapallaña, qarqosqaña
kashaspapas, tukuy kawsayta
ancha munasqamanta t'aqasqa
kashaspapas, llapanmanta
aswantaqa almanta ñit'iq
yuyaykusqanmi karqan huchan
Diosmanta kuchusqanmanta
manchakuy, Hanaq pachamanta
saqesqa kasqanmanta.
Llakisqallañam siriunkturqa q'ala
allpapi samanapaq,
muyuriqninpiqa sapallan

urqukunallam karqa,
hawanpiñataqmi hanaq
pachakuna quyllurkunawan
kancharisqa. Puñushaqtinmi huk
mana reqsisqa k'anchay
rikuyninta p'akirqan; hinaspa
qhaway, maypi puñusqa
pampamanta, hatun llanthun
escalerakuna hanaq pacha
punkukunaman wichayman
pusaq hina karqan, chaykunaq
hawanpitaq Diospa angelninkuna
wichayman urayman
pasasharqanku; hanaq pacha
k'anchariymantataq, hanaq pacha
kunka uyarisqa karqan

sonqochay, suyakuy willakuypi.
Chay hinapin Jacobman
reqsichisqa karqan almanpa
necesitasqanwan,
munakuyninwan tupaq kaqta,
huk Qespichiqa. Kusikuywan
agradecekuywanmi rikurqan huk
ñan rikuchisqa kashaqta,
chaywanmi payqa huchasapa
runa Dioswan kuskachakuymán
kutichisqa kanman.

Musqukusqanpi mística
escaleraqa Jesuswanmi
rikchakurqa, payllam Dioswan
runawan rimanakurqaku.

Kay kikin rikch'anachiyman
Cristoqa Natanaelwan
rimasqanpi rimarqan, chaypin
niran: "Qhawankichismi hanaq
pacha kicharisqata, Diospa
angelninkunataq Runaq
Churinman wicharishaqta
uraykamushaqta", nispa. Juan
1:51. Diosmanta t'aqakuypiq
runaqa Diosmantan
karunchakurqan; kay pachaqa
hanaq pachamantan
ch'usaqyachisqa karqan. Chay
chawpipi kaq golfo chimpapiqa
manan comunión kanmanchu.
Ichaqa Cristowanmi kay pachaqa

wakmanta hanaq pachawan
hukllachasqa kashan. Kikin allin
ruwayninkunawanmi Cristoqa
huchaq ruwasqan qochata
puenteta ruwarqan, chhaynapi
ministro angelkuna runawan
comunionta hap'inankupaq.
Cristoqa urmasqa runatan t'inkin
pisi kallpa kayninpi, mana ima
ruway atiyningpipas mana
tukukuq atiyta Pukyunwan.

Ichaqa yanqapaqmi qharikunaq
ñawpaqman puririy musquynin,
yanqapaqmi llapa kallpachakuy
runa kay hoqarisqa kananpaq,

sichus mana qhawarinkuchu huk
Suyakuypa Pukyuta, urmasqa
irqipaq yanapayta. “Tukuy allin
qokuypas, tukuy hunt’asqa
qokuypas” (Santiago 1:17)

Diosmantan hamun. Paymanta
t’aqasqaqa manan kanchu cheqaq
allin kayninpas. Hinaspapas
Diosman rinapaq ñanqa
Cristollan. Paymi nin: “Ñoqan
kani ñanpas, cheqaq kaqqas,
kawsaypas, manan pipas
Yayamanqa hamunmanchu,
aswanpas ñoqawanmi”, nispa.
Juan 14:6.

Diospa sonqonqa anchatan
munan kay pachapi
wawankunata wañuymanta
aswan kallpayoq munakuywan.
Churinta saqespanmi, huk
qokuyllapi llapa hanaq pachata
hich'awarqanchis. Qespichiqa
kawsayninpas wañuyninpas,
mañakuyninpas, angelkunaq
ministronpas, Espirituq
mañakuyninpas, Yayaq llapanpa
hawanpi hinallataq llapanpi
llank'ayninpas, hanaq pachapi
kawsaqkunaq mana sayaq
interesninpas, —llapanmi

qelqasqa kashan runaq
kacharichisqa kayninrayku.

¡Ay, yuyaymanasun
admirakuypaq sacrificio
ruwasqanchispi!

Kallpanchakusun Hanaq pacha
chinkasqakunata

kutichipunanpaq llank'ayninta

kallpatawan chaninchanapaq,

hinaspa Yayaq wasinman

kutichimunanchispaq. Aswan

kallpasapa motivokunata, aswan

atiyniyuq agenciakunatapas,

manam haykapipas llamkayman

churayta atirqakuchu; allin

ruwaymanta llumpay
premiokuna, hanaq pachapi
kusikuy, angelkunaq
huñunakuynin, Dioswan
Churinwan kuskachakuyninku,
munakuyninku, wiñay
pachakunapi llapa
atiyninchiskuna hoqarisqa,
mast'ariy ima —chaykunaqa
manan atiyniyoq
kallpachaykunachu
kallpachaykunapaschu
kallpachananchispaq sonqoq
munakuywan serviyninta
Kamaqninchisman,

Kacharichiqninchisman
qonanchispaq?

Hinaspapas, huk ladomantaq,
Diospa taripayninkuna hucha
contra rimasqa, mana qispiy atina
kutichiy, caracterninchis
pisichaynin, qhepa chinkachiy
ima, Diospa siminpin rikuchikun
Satanaspa servinanchismanta
anyawananchispaq.

¿Manachu Diospa
khuyapayakuyninta qhawarisun?
¿Imatawantaq Payqa ruwanman
karqa? Admirakuypaq

kuyakuywan
kuyawaqninchikwan allinta
tupasun. Aprovechakusun
imakunachus qowasqanchiswan,
Payman rikch'akuqman tukusqa
kananchispaq, hinallataq
kutichisqa kananchispaq ministro
angelkunawan kuskachakuymán,
Yayawan Churiwan
kuskachakuymán,
hukllachakuymánpas.

3 kaq capitulo —Arrepentikuy

¿Imaynataq runaqa Dioswan
chanin kanqa? ¿Imaynataq
huchasapa runaqa chaninpaq
qhawarisqa kanqa? Cristowanmi
Dioswan hukllachasqa kayta
atisunman, ch'uya kaywan;
Ichaqa, ¿imaynataq Cristoman
hamunanchis? Askhan
tapukushanku Pentecostés
p'unchaypi askha runakunaq
tapusqankuta hina, huchamanta
huchachasqa kaspankutaq
qaparirqanku: “¿Imatan
ruwasaqku?”, nispa. Pedropa

kutichisqanpa punta kaq
palabranqa karqa:

“Arrepenkuychik”, nispa.

Hechos 2:37, 38. Huk kutipitaq,
pisi tiempollamanta, niran:

“Kutirikuychis, ... kutirikuychis,
huchaykichiskuna chinkachisqa
kananpaq”, nispa. Hechos 3:19.

Huchamanta wanakuyqa
huchamanta llakikuymi hinaspa
chaymanta karunchakuymi.

Huchataqa manan saqesunchu,
mana huchayoq kayninta
rikuspaqa; sunqunchikpi
chaymanta

karunchakunanchikkamaqa,
kawsaypiqa manam chiqap
tikrayqa kanqachu.

Askha runakunan mana
entiendenkuchu arrepentikuy
cheqaq kasqanmanta. Askha
runakunan llakikunku
huchallikusqankumanta,
hawapipas mosoqyachiytan
ruwanku, mana allin
ruwasqankun paykuna
kikinkuman ñak'ariyta
apamunanta
manchakusqankurayku. Ichaqa
manan Bibliaq nisqanman hinaqa

wanakuychu. Paykunaqa
huchamanta
waqasqankumantaqa
ñak'ariymantan waqanku.
Chhaynatan Esauqa llakikuran
piwi kayninpi wiñaypaq
chinkapusqanta rikuspa.
Balaamqa mancharisqallañan
angelpa ñanninpi sayashaq
espadawan, huchanta
reqsikurqan mana wañunanpaq;
ichaqa manan karqanchu
huchamanta cheqaq yuyayman
kutirimuy, manataqmi
yuyaykuyman kutirimuypas,
mana allin millakuypas

karqanchu. Judas Iscarioteqa,
Señorninta traicionasqa
qhepamanmi qaparirqan: “Mana
huchayoq yawarta
traicionasqaypin
huchallikurqani”, nispa. Mateo
27:4.

Chay confesiónqa huchayoq
almanmantan obligasqa karqan
manchay huchachasqa
kasqanwan, manchakuywan
taripay maskhasqanwan ima.
Payman imakunachus pasanan
karqan chaykunan
manchakuywan hunt'aykurqan,

ichaqa manan almanpiqa
karqanchu ukhu sonqo nanachiq
llakikuy, mana qhelliyoq Diospa
Churinta traicionasqanmanta,
Israelpa Ch'uyantataq
negasqanmanta. Faraonqa,
Diospa taripayninkunapi
ñak'arispami, huchanta
reqsikurqan aswan muchuchisqa
kananpaq, ichaqa kutipurqanmi
Hanaq pachata mana
kasukusqanman hina, chay
ñak'ariykuna sayasqaña kaqtin.
Llapallankum huchapa
rurunmanta llakikurqaku, ichaqa

manam kikin huchamanta
llakikurqakuchu.

Ichaqa sonqo Diospa Espiritunpa
munayninman hap'ichikuqtinqa,
conciencian kawsarinqa,
huchasapataqmi imatapas
reparanqa Diospa ch'uya
kamachikuyninpa ukhunta,
ch'uya kaynintapas, hanaq
pachapipas kay pachapipas
gobiernonpa teqsin. "K'anchay,
kay pachaman hamuq llapa
runata k'ancharichiq", almaq
pakasqa cuartonkunata
k'ancharichin, tutayaq pakasqa

kaqkunapas sut'inchakun. Juan
1:9. Convienciaqa yuyayta
sonqotapas hap'inmi. Huchasapa
runaqa Jehova Diospa chanin
kaynintam musyakun hinaspam
manchakuyta sienten, kikin
huchachakuyninpi hinaspam
millakuypaq kayninpi,
sunkukunata Maskhaqpa
ñawpaqenpi rikurimusqanmanta.
Payqa rikunmi Diospa
munakuyninta, ch'uya kaypa
sumaq kayninta, ch'uya kay
kusikuyta; payqa anchatan
munan ch'uyanchasqa kayta,
Hanaq pachawan

kuskachakuymán kutichisqa
kayta.

Davidpa urmasqan qhepaman
mañakusqanmi, rikuchin
huchamanta cheqaq llakikuy
imayna kasqanmanta.

Pesapakusqanqa tukuy
sonqonwanmi karqan,
ukhuntaqmi karqanpas. Manam
kallpanchakurqachu huchanta
pisiyachinapaq; mana ima
taripaymanta ayqekuyta
munaypas amenazasqa,
mañakuyninta kallpacharqan.
Davidqa rikuranmi

huchallikusqanpa hatun
kayninta; almanta qhellichasqa
kayninta rikurqan; huchanta
millakurqa. Manam
pampachayllapaqchu
mañakurqa, aswanqa chuya
sunqu kananpaqmi. Payqa
anchatan munarqan ch'uya kay
kusikuyta —Dioswan
hukllachasqa kayta, hukllachasqa
kayta. Kaymi karqan almanpa
rimasqan:

“Kusisamiyoqmi huchan
pampachasqa runaqa.
huchan qatasqa.

Kusisamiyoqmi Señor Diospa
qosqan runaqa
mana huchallikuqtaqa manan
yupanchu, .

Hinaspapas espiritunpiqa manan
q'otuyqa kanchu", nispa. Salmo
32:1, 2.

“Diosníy, khuyapayaway,
nisqanman hina
Munakuyniyki:
Llamp'uykiq askha kayninman
hina
khuyapayakuykuna chinkachiy
huchaykunata....

Ñoqaqa reqsikuni
huchallikusqayta
huchaqa wiñaypaqmi
ñawpaqniypi kachkan....
Hisopowan chuyanchaway,
hinaptinmi chuya kasaq.
mayllaway, rit'imanta aswan
yuraq kasaq....
Dios Taytalláy, ñuqapi chuya
sunquta unanchaway;
Hinaspa allin espirituta
mosoqyachiway ukhuypi.
Ama qayllaykimanta
karunchawaychu;
Amataq Santo Espirituykita
qechuwaychu.

Qespikuyniykiq kusikuyniyta
kutichipuway;
Hinaspapas libre espirituykiwan
takyachiway....

Yawar huchamanta
kacharichiway, Diosníy, Qan
Qespichiqniypa Diosnin:
Qalluymi kallpawan takinga
Qanmanta
chanin kay", nispa. Salmo
51:1-14.

Kay hina yuyayman kutirikuyqa,
manataqmi kikinchi
atisqanchis hunt'anapaqchu;
chayqa Cristomantallan

chaskisqa, paymi hanaq
pachaman wicharirqan,
runakunamanpas qowaykunata
qorqan.

Kayllapin askha runakuna
pantankuman, chaymi Cristoq
qoy munasqan yanapayta mana
chaskinkuchu. Paykunaqa
yuyaykunku manan Cristoman
hamuyta atinkumanchu
manachus ñawpaqta
pesapakunqaku chayqa,
yuyayman kutirikuytaqmi
preparan huchankumanta
pampachasqa kanankupaq.

Cheqaqmi, hucha
pampachaymantaqa yuyayman
kutirikuyqa ñawpaqpin kashan;
imaraykuchus p'akisqa,
pesapakuq sonqollan huk
Qespichiqpa necesitayninta
sientenqa. Ichaqa, ¿huchallikuq
runaqa, Jesusman hamushaspa
wanakunankamachu suyanan?
¿Huchasapawan Qespichiqwan
hark'akuqchu kanman yuyayman
kutirikuy?

Bibliaqa manan yachachinchu
huchasapa runaqa, Cristoq
invitacionninta uyarishaspa,

“Ñoqaman hamuychis, llapa
llank’aqkuna, llasa q’epiyoq,
ñoqataq samachisqayki”, nispa.
Mateo 11:28 textopi. Cristomanta
lloqsimuq allin kaymi, cheqaq
yuyayman kutirikuymán pusaq.
Chaytan Pedroqa sut’ita
rikuchiran Israel runakunaman
nisqanpi, niran: “Diosmi paña
makinwan hatuncharqan
kamachikuq kananpaq, qespichiq
kanaanpaqwan, Israel
runakunaman wanakunankupaq,
huchankumanta
pampachananpaqwan”, nispa.
Hechos 5:31. Manan Cristoq

Espiritunwanqa aswanta
pesapakuyta atisunmanchu
concienciata rikch'arichinapaq,
imaynan mana Cristowanqa
pampachasqa kayta
atisunmanchu.

Cristoqa tukuy allin
kallpachakuypa paqariyninmi.
Payllam sunqunchikman
churanman huchapa contranpi
chiqninakuyta. Sapa cheqaq
kayta, ch'uya kayta
munasqanchis, sapa huchayoq
kayninchismanta convencikuyqa,

Espiritun sonqonchispi
purishasqanmantan prueba.

Jesusmi niran: “Ñoqaqa kay
pachamanta hoqarisqa kasaq
chayqa, llapa runakunatan
ñoqaman aysamusaq”, nispa.

Juan 12:32. Cristoqa
huchasapamanmi rikuchikunan,
kay pachaq huchankunamanta
wañuq Qespichiq hina;
hinaspataq, Diospa Corderonta
Calvario cruzpi
qhawasqanchisman hina,
kacharichiy pakasqa yachayqa
yuyayninchisman kicharikuyta

qallarín, Diospa allin kayningqa
yuyayninchismanmi
pusawanchis.

Huchasapakunarayku
wañuspanmi Cristoqa mana
entiendey atina kuyakuyninta
qawachirqa; huchasapataq kay
munakuyta qhawasqanman hina,
sonqota llamp'uyachin, yuyayta
admirachin, almapitaq
pesapakuyta hatarichin.

Cheqaqtapunin runakuna
mayninpi
huchallikusqankumanta
p'enqakunku, wakin millay

costumbrenkutapas saqepunku,
manaraq Cristoman aysasqa
kasqankuta reparashaspa. Ichaqa
maypachachus kallpachakunku
mosoqyachinankupaq, allin
ruwayta tukuy sonqowan
munasqankumanta, Cristoq
atiyninmi paykunata aysashan.
Mana concienciayoq kasqanku
influenciaqa almapin llank'an,
concienciataq kawsaripun, hawa
kawsaytaq allinchasqa. Cristoq
cruzninta qhawanankupaq,
huchanku t'oqyachisqanta
qhawanankupaq aysasqanman
hinataq, kamachikuyqa

wasinman kutimun
concienciaman. Kawsayninkupi
millay kayninku, almaq
ukhunchasqa huchan,
paykunamanmi rikuchikun.
Cristoq chanin kayninmanta
imatapas entiendeyta qallarinku,
hinaspataq qaparinku: “¿Imataq
huchari, chay hina sacrificiota
mañakunan, chay hina
sacrificiota mañakunan, chay
sacrificiotaqa, chay hina
sacrificiota mañakunan, chay
hina sacrificiota mañakunanpaq,
chay sacrificiota
kacharichinanpaq? ¿Mana

wañunanchispaqchu, aswanpas
wiñay kawsayniyoq
kananchispaq, ¿mañasqachu
karqan kay tukuy munakuy,
tukuy kay ñak'ariy, tukuy kay
p'enqay?" , nispa.

Huchasapaqa kay munakuytan
hark'akunman, Cristoman
aysayta mana munanmanchu;
ichaqa mana hark'akuqtinqa
Jesusmanmi aysasqa kanqa;
qespikuy planmanta yachaymi
cruzpa chakinman pusanqa
huchankunamanta yuyayman
kutirikuspa, chay huchankunan

Diospa munasqa Churinpa
ñak'ariyninkunata apamurqan.

Chay kikin hanaq pacha yuyaymi
pachamamapi kaqkunapi
llank'ashan, chaymi runakunaq
sonqonman rimashan,
manataqmi imatapas mana rimay
atina munapayayta
paqarichishanchu. Kay pachapi
kaqkunaqa manam
munapayayninkutaqa saksayta
atinmanchu. Diospa Espiritunmi
paykunata valekushan
chaykunata maskhanankupaq,
chaykunalla thak kayta,

samaytapas qoyta atinman,
Cristoq khuyapayakuynin,
ch'uya kay kusikuy. Rikusqa
mana rikusqa
influenciakunawanmi,
Qespichiqninchis sapa kutilla
llank'ashan runakunaq
yuyayninta huchaq mana
saksachiq kusikuykunamanta
mana tukukuq
saminchakunaman aysananpaq,
chaykunan Paypi kanman. Llapa
kay almakunaman, kay pachaq
p'akisqa p'uytunkunamanta
yanqamanta ukyayta
maskhaqkunaman, hanaq pacha

willakuymi apachisqa kashan:
“Ch’akisqa hamuchun. Pipas
munaqqa, mana qolqellapaq
kawsay unuta tomachun”, nispa.
Apocalipsis 22:17.

Qan, kay pacha qoy atisqanmanta
aswan allin kaqta sonqoykipi
munaq, kay munakuytaqa
reqsikuy almaykiman Diospa
kunkanta hina. Paymanta
mañakuy yuyayman kutirikuyta
qosunaykipaq, Cristota
rikuchisunaykipaq mana
tukukuq munakuyninpi,
hunt’asqa ch’uya kayninpi.

Qespichiqpa kawsayninpiqa
Diospa kamachikuyninpa
kamachikuyninkunaqa
—Diosman, runamanpas
munakuy— allin ejemplon
karqan. Sumaq sonqo kay, mana
kikillanpaq munaq munakuy,
almanpa kawsayninmi karqan.
Payta qhawasqanchisman hinan,
Qespichiqninchismanta k'anchay
urmamuwasqanchisman hina,
kikin sonqonchispa
huchallikuynintan rikunchis.

Ichapas ñuqanchik kikinchiyta
alabakurqanchik, Nicodemo hina,

kawsayninchik allin
kasqanmanta, carácter
moralninchik allin kasqanmanta,
hinaspa piensarqanchik mana
Diospa qayllanpi sunqunchikta
humillachinanchikmanta, común
huchasapa hina: ichaqa
Cristomanta achki ñuqanchikman
kanchariptin almakuna,
qhawarisunchis imayna qhelli
kasqanchista; reparasunmi
yuyaypa kikillanpaq munaq
kayninta, Diospa contranpi
cheqnikuyta, chaymi
qhellicharqan sapa kawsayta.
Hinan yachasun kikinchiSPA

chanin kayninchis cheqaqtapuni
qhelli p'achakuna hina
kasqanmanta, Cristoq yawarllan
huchaq qhellichasqa
kayninmanta
ch'uyanchawananchista,
hinallataq sonqonchista
mosoqyachiwasunman Payman
rikch'akuqta.

Diospa k'anchariyninpa huk
k'anchaynin, Cristoq ch'uya
kayninpa huk k'anchaynin,
almaman haykuspa, sapa
qhellichasqa manchakunata
nanaywan t'aqachin, runaq

caracterninpa deformidadninta,
defectonkunatapas sut'inchan.

Mana ch'uyanchasqa
munaykunata, sonqoq mana
hunt'aq kayninta, simiq qhelli
kaynintapas sut'inchan.

Huchasapa runaq mana hunt'aq
sonqo ruwayninkuna Diospa
kamachikuyninta mana
valeqman tukuchispa, paypa
qayllanpin rikukun, espirituntaq
maqasqa, ñak'arichisqa ima,
Diospa Espiritunpa maskhaq
influenciawan. Payqa millakunmi
Cristoq ch'uya, mana qhelliyoq
kayninta qhawarisqanman hina.

Profeta Danielmi hanaq
pachamanta kachamusqa runaq
k'anchariyninta rikuspa, pisi
kallpa kayninta, mana hunt'asqa
kaynintawan yuyaykurqan. Chay
sumaq escena imayna
kasqanmanta willaspan nin:
“Manan kallpaypas
qheparqanchu, sumaq kayniymi
waqlliymman tukupuarqan,
manataqmi kallpaytapas
hap'irqanichu”, nispa. Daniel
10:8. Chhayna llamisqa almaqa
cheqnkunqan kikillanpaq
munakuyninta, millakunqataqmi

kikin munakuyninta,
maskhanqataqmi, Cristoq chanin
kayninwan, Diospa
kamachikuyninwan Cristoq
imayna kayninwan tupaq ch'uya
sonqota.

Pablon nin “Kamachikuy Simipi
chanin kaqkunata llamiykuspa”
—hawa ruwaykunamanta
rimaspaqa— “mana huchayoq”
kasqanmanta (Filipenses 3:6);
ichaqa, kamachikuy simiq
espiritual kaynin reqsisqa
kaqtinmi, huchasapata
rikukurqan. Runakuna hawa

kawsayman churasqankuman
hina kamachikuy simiq
letranman juzgasqa, huchamanta
karunchakusqa; ichaqa ch'uya
kamachikuyninkunaq ukhunta
qhawarispá, Diospa rikusqanman
hina pay kikinta rikuspa,
k'umuykukuspa huchanta
willakurqan. Paymi nin: "Huk
kutinmi mana kamachikuy
simiyóq kasharqani, kamachikuy
hamuqtinmi ichaqa hucha
kawsarirqan, hinan
wañupurqani", nispa. Romanos
7:9. Kamachikuy simiq espiritual
kayninta rikuspa, huchaqa

cheqaq millay kayninpi
rikhurirqan, pay kikinta
chaninchakuyninpas manañan
karqanchu.

Diosqa manan llapa
huchakunataqa kaqllatachu
qhawarin; kanmi gradokuna
huchachakuy Paypa
chaninchayninpi, hinallataq
runaq chaninchayninpipas;
ichaqa, runakunaq
qhawariyninpi kay otaq chay
mana allin ruwayña pisipaq
qhawarisqaña kanman chaypas,
manan ima huchapas Diospa

ñawpaqenpiqa huch'uyllachu.
Runaq taripayninga huk chikan,
mana hunt'asqa; ichaqa Diosmi
tukuy imaymanata chaninchan
imaynachus kasqanman hina.
Machasqa runataqa pisichanku,
huchan hanaq pachamanta
qarqonanta ninku; hatunchakuq
kay, kikillanpaq munaq kay,
munapayaypas sapa kutillanmi
mana anyasqa kanku. Ichaqa
chay huchakunaqa astawanmi
Diospaq phiñachiq;
imaraykuchus paykunan
contranpi kanku Paypa sumaq
sonqo kayninpa, chay mana

kikillanpaq munaq munakuypa,
chaymi mana urmasqa
teqsimuyuntinpa kikin wayra
pachan. Wakin aswan hatun
huchakunaman urmaqqa,
p'enqaypi, wakcha kaynintawan,
Cristoq khuyapayakuyninta
necesitasqanmantawan
sientekunman; ichaqa
hatunchakuyqa manan
necesidadtachu sientekun,
chhaynapin sonqota wisq'an
Cristo contra, mana tukukuq
saminchaykuna qonanpaq
hamusqan contrapas.

Wakcha impuesto cobraq runaqa,
“Dios khuyapayaway huchasapa
kasqayta” nispa mañakuq (Lucas
18:13), pay kikinta
qhawarikurqan sinchi millay
runata hina, hukkunapas chay
hinatan qhawarirqanku; ichaqa
necesitasqanta sienterqan,
huchanmanta p'enqay
q'epiwantaq Diospa
ñawpaqenman hamurqan
khuyapayakuyninta mañakuspa.
Sonqonmi kichasqa karqan
Diospa Espiritun sumaq sonqo
llank'ayninta ruwananpaq,
huchaq atiyinmanta

kacharichinanpaqqas. Fariseoq
alabakuspan chaninpaq
qhawarikuspa mañakusqanmi
rikuchirqan Santo Espirituq mana
munasqanman hina sonqon
wisq'asqa kashasqanmanta.

Diosmanta

karunchakusqanraykum mana
piensarqachu kikinpa
qachachasqa kayninta, chaymi
mana tuparqachu Diospa chuya
kaynin mana pantaq
kasqanmanta. Payqa mana
necesitasqantan sientekurqan,
manataqmi imatapas
chaskirqanchu.

Huchasapa kasqaykita
qawaspaykiqa ama suyaychu
allinyanaykipaq. May chhikan
kanku Cristoman hamunankupaq
mana allin kasqankuta
yuyaykuqkuna. ¿Qan kikiykiq
kallpachakusqaykiwanchu aswan
allin kayta suyashanki? “¿Etiopía
runachu qaranta cambianman,
icha leopardocho manchakunata
cambianman? Chhaynaqa, mana
allin ruwayman
yachasqaykichispas allinta
ruwaychis”, nispa. Jeremías 13:23.
Diosllapin yanapawanchis.

Manan suyananchischu aswan
kallpawan
convencechiwananchista, aswan
allin oportunidadkunata, nitaq
aswan ch'uya phiñakuyta.
Ñoqanchikmantaqa manam
imatapas ruwayta atinchikchu.
Cristomanqa imayna
kasqanchisman hinan
hamunanchis.

Ichaqa ama pipas
engañakuchunchu Diosqa, hatun
munakuyninwan
khuyapayakuyninwan,
khuyapayakuyninta

wikch' uqkunatapas
qespichinqaraq, nispa
yuyaykuspa. Huchapa llumpay
huchasapa kaynintaqa cruzpa
kanchayninwanllam
chaninchachwan. Runakuna
kallpachaqtinku, Diosqa ancha
allin huchasapata
wikch'unanpaq, Calvariota
qhawarichunku. Chayqa karqan
mana huk ñan kasqanrayku
runaq qespichisqa
kanasqanrayku, mana kay
sacrificio kaqtinqa manan
atikunmanchu runaq miraynin
huchaq qhellichaq atiy ninmanta

ayqeyta, hinaspataq ch'uya
runakunawan huñunakuymán
kutichisqa kayta, —manataqmi
paykunapaqqa yapamanta
espiritual kawsaypi
participaqkunaman tukupunku,
—chayraykun Cristoqa mana
kasukuq runakunaq huchanta
hap'ispa huchasapaq rantinpi
ñak'arirqan. Diospa Churinpa
munakuyninpas, ñak'ariyninpas,
wañuyninpas llapanmi testigo
kanku huchaq manchay hatun
kayninta, willankutaqmi mana
ayqekuy atisqanmanta, manan
kanchu aswan hatun kawsay

suyakuy, aswanpas alma
Cristoman k'umuykukusqanwan.

Mana pesapakuqkunaqa
mayninpin disculpakunku
cristiano nikuq runakunamanta:
“Noqapas paykuna hina allinmi
kani. Paykunaqa manan ñoqa
hinachu paykuna kikinkuta
negakuq, allin yuyayniyoq,
manataqmi allintachu
qhawarikunku. Paykunaqa ñoqa
hinan kusirikuyta, kikinkumanta
munapayakuyta ima
munakunku”, nispa. Chhaynapin
hukkunaq pantasqankuta huk

excusata tukuchinku
deberninkuta mana
qhawarinankupaq. Ichaqa
hukkunaq huchanpas, mana allin
ruwasqanpas manan pitapas
pampachanchu, Señorqa manan
qowanchischu pantasqa runaq
rikch'ayninta. Mana qhelliyoq
Diospa Churintan ejemplonchis
hina qowanchis, cristiano
nisqanchiskunaq mana allin
ruwasqankumanta
quejakuqkunan aswan allin
kawsayta, aswan allin
ejemplokunatawan rikuchinanku.
Sichus ancha hatun yuyayniyoq

kanku imaynachus huk cristiano
kananmanta chayqa, ¿manachu
paykunaq huchanku aswan
hatun? Paykunaqa yachankun
imachus allin kaqta, chaywanpas
manan ruwayta munankuchu.

Cuidakuy tardanapaq. Ama
saqeychu huchaykikunata
saquespa Jesuspa chawpinta
ch'uya sonqo kayta maskhay.
Kaypin waranqa waranqa
runakuna pantarqanku wiñaypaq
chinkachisqankuman. Kaypiqa
manan kaypiqa tiyasaqchu
kawsaypa pisi kayninpi, mana

seguro kayninpiyas; ichaqa
kanmi manchay peligro —mana
allintachu entiendesqa peligro—
Diospa Santo Espirituq mañakuq
kunkanman entregakuyta
tardaypi, huchapi kawsayta
akllakuypi; chayna
kasqanraykum kay tardakuyqa
chiqaptapuni. Huchaqa may
huch'uyña qhawarisqa kanman
chaypas, mana tukukuq
chinkachiy peligrollapin
hap'ichikunman. Mana
atipasqanchis, atipawasun,
chinkachiyninchistataqmi
llank'achinqa.

Adanwan Evawanqa
convencechikurqankun hark'asqa
ruruta mikhuy hina huch'uy
asuntokunapipas mana Diospa
nisqan hina manchay
consecuenciakuna kananta.
Ichaqa kay huch'uy asuntoqa
karqan Diospa mana t'ikrakuq
ch'uya kamachikuyninta
p'akiymi, chaymi runata
Diosmanta t'aqarqan, wañuypa
unu hunt'a punkunkunatapas
kicharirqan, mana yupay atina
llakikuytaq kay pachanchispaq.
Watamanta watamanmi kay

pachanchismanta wiharirqan
sapa kuti llakikuy qapariy, llapan
kamasqataqmi waqashan,
waqashanpas nanaypi, runaq
mana kasukusqanrayku. Kikin
hanaq pachapas sienterqanmi
Dios contra hatarisqanrayku.
Calvarioqa sayan yuyarinapaq
hina, admirakuypaq sacrificio
necesitasqanmanta, Diospa
kamachikuynin p'akisqamanta
pampachanapaq. Huchataqa ama
mana imapaq valeqpaq
qhawarisunchu.

Sapa hucha ruway, Cristoq
khuyapayakuyninta sapa mana
qhawarisqa otaq mana chaskiy,
qan kikiykiman reaccionashanki;
chayqa sonqota rumiyachiymi,
munayta qhellichaymi,
entiendeyta pisiyachiymi,
manataqmi pisitachu saqesunki,
aswanpas manañan saqeyta
atispachu, Diospa Santo Espirituq
llamp'u sonqowan
mañakuyninman.

Askhan llakisqa concienciata
ch'inllayachishanku,
akllakuspanku mana allin

ruwaykunata cambiayta
atisqankuta yuyaykuspa;
khuyapayakuy
invitacionkunawan pisipaq
qhawarichiyta atisqankuta,
chaywanpas sapa kutilla
admirasqa kayta atisqankuta.
Paykunaqa yuyaykunku, graciaq
Espiritunmanña ruwaspapas,
Satanaspa ladonman
influenciankuta wikch'usqanku
qhepaman, manchay sinchi ratopi
purisqankuta cambiayta
atisqankuta. Ichaqa manan chay
hina facilchu ruwakun. Chay
experiencia, educación, tukuy

kawsaypi, allintapuni moldearun
chay caracterta, chaymi pisillaña
chaymantaqa munanku Jesuspa
rikchayninta chaskiyta.

Huk mana allin kayninpas, huk
hucha munaypas, mana saquespa
chaninchasqa, qhepamanmi
evangelioq llapa atiynta
chinkachinqa. Sapa huchapi
indulgenciaqa almaq Diosta
cheqnikuynintan kallpachan.
Mana ñiyniyoy sinchi kayta
rikuchiq runaqa, otaq Diospa
cheqaq kayninmanta sinchi mana
interesakuyninta rikuchiq

runaqa, kikin tarpusqanpa
cosechallantan cosechashan. Lliw
Bibliapiqa manan kanchu aswan
manchakuypaq advertencia mana
allinwan pisichanapaq,
yachaysapa runaq
nisqanmantaqa, huchasapa
runaqa “huchanpa
waskhanwanmi hap’isqa kanqa”.
Proverbios 5:22.

Cristoqa listo kashan huchamanta
kacharichiwanchispaq, ichaqa
manan obliganchu munayninta;
mana saqespa huchallikuspataq
kikin munaynin llapanpi mana

allinman k'umuykachisqa
kashan, manataq kacharichisqa
kayta munanchischu chayqa,
manataq khuyapayakuyninta
chaskisunchu chayqa,
¿imatawantaq ruwanman?
Munakuyninta decidisqa
wikch'usqanchiswanmi
ch'usaqyachisqa kanchis.
“Qhawariychis, kunanmi
chaskisqa tiempo; Qhawariychis,
kunanmi qespikuy p'unchayqa”,
nispa. “Kunan p'unchay
kunkanta uyarinkichis chayqa,
ama sonqoykichista

rumiyachiychischu.” 2 Corintios
6:2; Hebreos 3:7, 8.

“Runaqa hawa rikch’ayta
qhawan, Wiraqochantaq sonqota
qhawan” —runaq sonqon,
kusikuywan llakikuywan
churanakuq
sientekuyninkunawan; puriq,
mana allin puriq sonqo, ancha
qhelli, q’otuypa tiyasqan. 1
Samuel 16:7. Payqa yachanmi
imarayku kasqanmanta, ima
munasqanmanta, ima
munasqanmantapas. Payman riy
almayki llapa qhellichasqa

kasqanman hina. Salmista hina,
cuartonkunata tukuy rikuq
ñawiman kichariy, qaparispa:
“Diosníy, maskhaway, sonqoyta
reqsiy, pruebaway,
yuyaykusqayta reqsiy, qhawaytaq
ima millay ñanpas kashanman
chayta, hinaspa pusay wiñay
ñanpi kanaypaq”, nispa. Salmo
139:23, 24 textopi.

Askhan allin yuyayniyoq
religionta chaskikunku, Dios
sonqo religionta, sonqo mana
ch'uyanchasqa kaqtin.

Mañakuyniyki kachun: “Diosníy,

ch'uya sonqota unanchaway;
Chanin espiritutataq sonqoypi
mosoqyachiway", nispa. Salmo
51:10. Kikin almaykiwan
cheqaqta tratay. Sinchi sonqo kay,
mana saqespa ruway, imaynan
wañuq kawsayniyki peligropi
kashanman hina. Kayqa Dioswan
kikin almaykiwan allichana,
wiñaypaq allichasqa. Suyakuy
suyakuy, manataqmi imapas
aswan, pruebanqachu thunisqa
kasqaykita.

Diospa siminmanta mañakuywan
estudiay. Chay simiqa

ñawpaqeykipin rikuchin, Diospa kamachikuyninpi, Cristoq kawsayninpi, ch'uya kaypa hatun kamachikuyninkunata, mana chaywanqa “manan pipas Señortaqa rikunqachu”. Hebreos 12:14. Huchamanta convencechin; sut'itan rikuchin qespikuy ñanta. Chayta uyariy, almaykiman Diospa kunkan hina.

Huchapa hatun kayninta qawasqaykiman hina, chiqap kasqaykiman hina qawasqaykiman hina, ama hukmanyaychu. Huchasapa

runakunan Cristoqa
qespichinanpaq hamurqan.
Manan Diosta ñoqanchiswan
allipunachinanchischu, ichaqa
—¡Admirakuypaq munakuy!—
Cristopi Diosqa “kay pachata pay
kikinwan allipunachishan”. 2
Corintios 5:19. Payqa llamp’u
munakuyninwanmi pantasqa
wawankunaq sonqonta aysashan.
Manan mayqen kay pachapi
tayta-mamapas wawankunaq
pantasqankuwan
pantasqankuwanpas
pacienciayoq kayta atinmanchu,
imaynan Diospas qespichiyta

maskhaq runakunawan
pacienciakunman hinata. Manam
pipas aswan kuyakuywanqa
huchallikuqtaqa rogakuyta
atirqachu. Manan mayqen runaq
siminpas hayk'aqpas puriqman
aswan llamp'u mañakuykunata
hich'arqanchu Paymantaqa.
Llapan promesankuna,
advertenciankuna, mana rimay
atina munakuypa samayninllan.

Satanasqa hatun huchasapa
kasqaykita willasunaykipaq
hamuqtinqa, Kacharichiqniykita
qhawariy hinaspa allin

kayninmanta rimay. Imachus
yanapasunki chayqa,
k'anchayninta qhawariymi.
Huchaykita reqsikuy, ichaqa
awqaykiman willay “Cristo
Jesusmi kay pachaman hamurqan
huchasapakunata
qespichinanpaq” hinallataq mana
tupachiy atina munakuyninwan
qespichisqa kanaykipaq. 1
Timoteo 1:15. Jesusmi Simonta
tapurqa iskay
manukuqkunamanta. Hukninmi
Señorninman pisi qolqeta
manukurqan, huknintaq ancha
hatun qolqeta manukurqan;

ichaqa iskayninkuta
pampacharqan, Cristotaq
Simonta tapurqan mayqen
manukuqtaq Señorninta aswanta
munakunman. Simontaq
kutichirqan: “Pimanchus aswanta
pampacharqan”, nispa. Lucas
7:43. Ñoqaykuqa hatun
huchasapakunan karqayku,
Criston ichaqa wañurqan
pampachasqa kananchispaq.
Sacrificionpa allinninkunaqa
suficientem, ñuqanchikpa
rantinchikpi Yayaman
qawachinapaq. Pikunamanchus
aswanta pampacharqan

chaykunan aswanta
munakunqaku, kamachikuy
tiyananpa aswan qayllanpitaqmi
sayanqaku hatun
munakuyninmanta, mana
tukukuq sacrificionmantawan
yupaychanankupaq. Diospa
munakuyninta aswan allinta
entiendespanchismi aswan allinta
reparanchis hucha huchayoq
kayninta. Noqanchisrayku
uraykachisqa cadenaq sayayninta
rikuspa, Cristoq rantinchispi
mana tukukuq sacrificio
ruwasqanmanta imatapas
entiendespaqa, sonqoqa

chullupunmi llamp'u sonqowan,
pesapakuywan ima.

4 kaq capitulo —Confesión

“Pipas huchankunata pakaqqa manan allinchu kanqa, pipas willakuspa saqeqmi ichaqa khuyapayakunqa.” Proverbios 28:13.

Diospa khuyapayakuyninta tarinapaq condicionkunaqa facilmi, chaninmi, razonabletaqmi. Wiraqochaqa manan kamachiwanchischu ima llakikuytapas ruwananchista, hucha pampachasqa kananchispaq. Manan

necesitanchischu unay
sayk'uchikuq
peregrinacionkunata
ruwananchis, nitaq nanay
penitenciakunata
ruwananchischu, almanchista
hanaq pacha Diosman
alabananchispaq otaq
huchanchista
pampachananchispaq; Pipas
huchanta willakuspa saqeqmi
ichaqa khuyapayasqa kanqa.

Apóstol nin:

“Hanchasqaykichikta
willanakuychik,

qhaliyanaykichispaqtaq
mañakunaykichis”, nispa.
Santiago 5:16. Huchaykichista
willanakuychis Diosman, payllan
pampachayta atin,
huchaykichistapas
willanakuspaykichis. Sichus
amigoykita otaq vecinoykita
phiñachirqanki chayqa, mana
allin ruwasqaykimantan
reqsikunayki, paypa deberninmi
libre pampachasunaykipaq.
Chaymantataq Diospa
pampachayninta maskhanayki,
k’irisqayki wawqeqa Diospa
kaqnin kasqanrayku, k’irispataq

Kamaqninpa, Kacharichiqninpa
contranpi huchallikurqanki. Chay
casoqa apakunmi sapallan
cheqaq Chawpichiqpa
ñawpaqenman, hatun Uma
Sacerdotenchispa ñawpaqenman,
paymi “tukuy imapipas
ñoqanchis hina wateqasqa
karqan, ichaqa mana huchayoqmi
karqan”, hinallataq “unqusqa
kayninchispa sientesqanwan
llamiykusqa”,
ch’uyanchakuytapas atiqmi mana
allin ruwaypa tukuy
qhellichanmanta. Hebreos 4:15.

Pikunachus mana Diospa
ñawpaqenpi almankuta
huch'uyaykuchirqankuchu
huchankuta reqsikuspanku,
manaraqmi hunt'arqankuraqchu
chaskisqa kanankupaq ñawpaq
kaq condicionta. Sichus mana
chay yuyayman kutirimuyta
rikurqaykuchu, manataqmi
yuyayman kutirimunanchischi,
manataq cheqaq p'enqay
almanchiswan, espirituq
p'akikuyninwan ima
huchanchiskunata
willakurqanchischi, mana allin
ruwasqanchiskunata millakuspa

chayqa, manan hayk'aqqas
cheqaqtachu maskharqanchis
hucha pampachayta; mana
hayk'aqqas maskharqanchischu
chayqa, manan hayk'aqqas
Diospa thak kayninta
tarirqanchischu. Ñawpaq kaq
huchanchiskunamanta mana
pampachasqa kasqanchispaqqa
manan sonqonchista
huch'uyyaykuchiyta
munasqanchis, cheqaq simiq
kamachikuyninkunata
hunt'asqanchisraykulla. Kay
asuntomantaqa sut'itan
yachachikun. Huchata

willakuyqa, llapa runaq
qayllanpiña otaq sapallanpipas,
sonqomantan kanan, mana
manchakuspataqmi rimana.
Manan huchasapamantachu
kallpachasqa kanan. Manan
mana yuyayniyoq hinachu, mana
cuidakuspachu ruwakunan, nitaq
huchaq millay kayninta mana
reparaqkunamanta obligasqa
kananchu. Ukhu almaq
hich'akuyninmi confesión nisqa
mana tukukuq khuyapayakuq
Diosman ñanninta tarin. Salmo
qelqaqmi nin: "Señor Diosqa
p'akisqa sonqoyoq runakunaq

qayllanpin kashan. Qespichinmi
mana allin espirituyoq
kaqkunata”, nispa. Salmo 34:18.

Chiqap confesiónqa sapa kutim
huk carácter específico nisqayuq,
hinaspapas riqsikunmi particular
huchakunata. Chaykunaqa
kanmanmi Diosllaman apasqa
kanankupaq; chaykunaqa
kanmanmi mana allinkuna,
chaykunatan sapan
runakunaman willakunanku,
paykunan chaykunawan k’irisqa
karqanku; otaq kanmanmi
carácter público nisqa,

chaymantataqmi kananku llapa
runaq qayllanpi confesasqa hina.
Ichaqa llapa confesión
nisqakunan kanan definitivo
hinallataq puntoman hina,
reqsikunayki kikin
huchakunamanta huchayoq
kasqaykita.

Samuelpa tiemponpim Israel
runakunaqa Diosmanta
karunchakurqaku. Paykunaqa
huchaq qhepantan
ñak'arisharqanku; imaraykuchus
Diospi iñiyninkuta
chinkachirqanku, llaqtata

kamachinanpaq atiyninta
yachayniyoq kaynintapas
manaña repararqankuchu,
manañan confiarqankuchu paypa
ruwayninta defiendenanpaq,
chaninchananpaqpas. Paykunaqa
teqsimuyuntinpi hatun
Kamachiqmanta t'aqakuspa,
muyuriqninkupi nacionkuna hina
kamachisqa kayta munarqanku.
Manaraq thak kayta tarishaspa
kay sut'i willakuyta ruwarqanku:
“Tukuy huchaykumanmi
yaparqayku kay millayta, reyta
mañakuwanaykupaq”, nispa. 1
Samuel 12:19. Chay huchamanta

huchachasqa kasqanku kikintan
willakunanku karqan. Mana
agradecekusqankun almankuta
saruncharqan, Diosmantataq
t'aqarqan.

Confesionqa manan Diospa
chaskisqanchu kanqa mana
tukuy sonqowan pesapakuspa,
mosoqyachikuspaqa.

Kawsaypiqa tanteasqa
tikrakuykunam kanan; Diosta
phiñachiq tukuy imapas
saqepunapunin. Chayqa kanqa
huchamanta cheqap
llakisqanchikpa rurunmi.

Ñoqanchismanta
llank'ananchismi sut'ita churasqa
kashan: "Maqchiychis,
ch'uyanchakuychis; ñawiypa
ñawpaqenmanta mana allin
ruwasqaykikunata qarqoy; mana
allin ruwayta saqeychis; allin
rurayta yachay; juzgasqa kayta
maskhaychis, sarunchasqa
runakunata yanapaychis, mana
tayta-mamayoq runakunata
juzgaychis, viudamantapas
valekuychis", nispa. Isaias 1:16,
17. "Millay runaqa suwakusqanta
kutichipunman chayqa, kawsay
kamachikuykunaman hina

puriychis, mana huchallikuspa.
kawsanqapunin, manan
wañunqachu”, nispa. Ezequiel
33:15. Pablon nin, yuyayman
kutirikuy llank’aymanta rimaspa:
“Qankunaqa llakikurqankichismi
Dios sonqo kaymanta, ima
cuidadotan qankunapi
churarqankichis, ari, imayna
ch’uyanchakuychis, ari, ima
phiñakuy, ari, ima manchakuy,
ari, ima sinchi munapayay, arí,
[...] ¡ima k’anchay, ari, ima
vengakuytaq! Tukuy imapipas
allinpaqmi qhawarikunkichis kay
asuntopi sut’ita

rimanaykichispaq”, nispa. 2
Corintios 7:11.

Hucha wañurachiptinqa, mana
allin ruwaqqa manam
musyakunchu caracterninpa
defectonkunata, nitaqmi
musyakunchu millay
ruwasqanpa hatun kayninta;
manataq Santo Espirituq
huchachaq atiy ninman
qokunmanchu chayqa,
huchanman huk chikan ñawsa
hinan qhepan.
Confesionninkunaqa manan
tukuy sonqowanchu nitaq tukuy

sonqowanchu. Sapa
huchanmanta reqsikusqanmanmi
yapan huk disculpa mañakuyta
purisqanmanta excusananpaq,
declaraspan mana wakin
circunstanciakuna kaqtinqa
manan kayta ruwanmanchu
karqan nitaq imamantachus
anyasqa kashan chayta.

Adanwan Evawan hark'asqa
ruruta mikhusqanku
qhepamanmi p'enqaypi
manchakuywan ima
hunt'aykusqa karqanku.
Qallariypiqa yuyaykusqankullan

karqan imaynatas
huchankumanta
pampachanankuman, manchay
wañuy sentenciamanta
ayqekunankupaqqas. Wiraqocha
huchankumanta tapuqtinmi,
Adan kutichirqan, huchanta huk
chikanta Diosman churaspa,
huknintataq compañeronman:
“Ñoqawan kanaypaq qowasqayki
warmitan qowarqan sach'amanta,
ñoqataq mikhurqani”, nispa.
Warmiqa mach'aqwayman
huchachaspa niran:
“Mach'aqwaymi q'otumarqan,
ñoqataq mikhurqani”, nispa.

Génesis 3:12, 13. ¿Imaraykutaq
mach'aqwayta ruwarqanki?
¿Imanasqataq Edén llaqtaman
hamunanta saqirqanki? Chay
tapukuykunan karqan
huchallikusqanmanta pretexto
ruwasqanpi, chhaynapin Diosta
huchacharqan
urmasqankumanta. Kikin
chaninchakuy espirituqa
llullakuq taytamantan
paqarimurqan, chaytan
rikuchirqanku Adanpa llapa
churinkuna ususinkuna. Kay
ordenmanta confesiones
nisqakunaqa manan divino

Espirituq yuyaychasqanchu,
manataqmi Diospa
chaskisqanchu kanqa. Cheqaq
pesapakuyqa runatan pusanqa
huchanta pay kikin apananpaq,
manataqmi q'otukuspachu nitaq
iskay uya kaspapas chayta
reqsikunqa. Wakcha impuesto
cobraq hina, mana hanaq
pachaman ñawinta hoqarispas,
qaparinqa: "Dios khuyapayaway
huchasapa kasqayta",
huchankuta reqsikuqkunapas
chaninchasqa kanqaku, Jesusqa
yawarninta mañakunqa wanakuq
alma.

Diospa siminpi cheqaq
pesapakuymanta, k'umuchisqa
kaymantawan ejemplokunan
rikuchin huk espiritu de
confesión nisqapi, chaypin mana
ima excusapas kanchu huchapaq
nitaq kikinista chaninchayta
munaspapas. Pabloqa manan
escudo kananpaqchu
maskharqan; huchantaqa aswan
yana llimp'iwanmi pintan,
manan huchanta pisiyachiyta
munanchu. Paymi nin: "Askha
ch'uya runakunatan carcelpi
wisq'arqani, umalliq

sacerdotekunaq kamachikuyninta
chaskispa. Wañuchisqa
kaptinkutaqmi, paykunapa
contranpi kunkayta rimarqani.
Sapa kuti sinagogakunapin
paykunata muchuchirqani,
Diosta k'aminankupaqtaq obligaq
kani. Paykunaq contranpi sinchi
phiñakuspaymi huk
llaqtakunamanpas
qatiykacharqani", nispa. Hech.
Paykunamantan umalli kani",
nispa. 1 Timoteo 1:15.

Humilde, p'akisqa sonqo, cheqaq
pesapakuywan kamachisqa,

imallatapas chaninchanqa Diospa
munakuyninmanta, Calvarioq
chaninmantawan; imaynan huk
churi munakuq taytaman
willakun, chay hinallataqmi
cheqaq pesapakuqpas llapa
huchankunata Diospa
ñawpaqenman apamunqa.
Hinaspapas qelqasqa kashan:
“Juchanchista willakusun chayqa,
hunt’aq chaninmi
huchanchiskunata
pampachawananchispaq, tukuy
mana chanin ruwaykunamanta
ch’uyanchawananchispaqwan”,
nispa. 1 Juan 1:9.

5 kaq capitulo —Consagración

Diospa prometesqanqa kaymi:

“Maskhawankichis,
tariwankichistaq tukuy
sonqoykichiswan
maskhawaqtiykichis”, nispa.

Jeremías 29:13.

Tukuy sonqon Diosman qosqa
kanan, mana chayqa manan
hayk'aqqas noqanchispi t'ikrayqa
ruwakunmanchu, chaywanmi
Payman rikch'akuqman
kutichisqa kananchis.

Naturalezaman hinan Diosmanta
karunchasqa kashanchis. Santo

Espirituqa kay hina
simikunawanmi imayna
kasqanchismanta willan:
“Wañusqa huchakunapipas
huchakunapipas;” “llapa umallan
onqosqa kashan, llapan sonqon
pisiyapun;” “mana allin kaynin
chaypiqa”. Satanaspa toqllanpin
hap’isqa kashanchis,
“munasqanman hina
presochasqa” kanchis. Efesios 2:1;
Isaias 1:5, 6; 2 Timoteo 2:26.
Diosqa qhaliyachiwananchistan
munan, kacharichiwananchistan.
Ichaqa kaypaqqa llapan t’ikrayta,
llapan naturalezanchis

mosoqyachiyta
necesitasqanrayku, llapantan
Payman entregakunanchis.

Kikinwan maqanakuyqa aswan
hatun maqanakuymi. Kikinpa
qokuynin, llapanta Diospa
munayninman entregayqa,
maqanakuytan necesitan; ichaqa
almaqqa Diosmanmi kasukunan
manaraq ch'uya kaypi
mosoqyachisqa kashaspa.

Diospa gobiernonqa manan
Satanaspa rikuchisqan hinachu,
ñawsa hina kasukuypi, mana

yuyayniyoq controlpichu.
Yuyaymanpas concienciamanpas
gustanmi. “Kunanqa hamuychis,
kuska yuyaymanasun” nispa,
Kamaqpa invitacionninmi
kamasqan kaqkunaman. Isaias
1:18. Diosqa manan obliganchu
kamasqankunaq munaynintaqa.
Mana munaspa, mana yuyaywan
qusqa yupaychaytaqa manam
chaskiyta atinmanchu.
Kallpachasqalla kasukuyqa
harkanmanmi tukuy chiqap
yuyaypa utaq characterpa
wiñayninta; chaymi runataqa huk
automático nisqallaman

tukuchinman. Chaynataqa
manam Kamaqpa munayninchu.
Payqa munanmi runa, kamaq
atiyninpa coronan llank'aynin,
aswan hatun wiñariyman
chayananta. Paymi
ñawpaqenchispi churan
saminchaypa alturanta,
chaymanmi
khuyapayakuyninwan apamuyta
munan. Paymi invitawanchis
payman qokunanchispaq,
munayninta noqanchispi
ruwananpaq. Noqanchispaqmi
qhepan akllakunanchispaq,
huchaq kamachinmanta

kacharichisqachu kasunchus icha
manachus chayta, Diospa
churinkunaq k'ancharishaq
kacharichisqa kayninta
rakinakunanchispaq.

Diosman qokuspaqa,
saqenanchispunin tukuy
imatachus paymanta
t'aqawananchispaq. Chayraykun
Qespichiq nin: "Pipas
qankunamanta kaspapas mana
llapan kapuqninta saqqqa,
manan discipuloy kayta
atinmanchu", nispa. Lucas 14:33.
Imapas sonqota Diosmanta

karunchaqqa, saqepunapunin.
Mamonqa achka runakunapa
idolonmi. Qolqe munakuy,
qhapaq kay munakuy,
Satanasman watakuq qori
cadena. Allin reqsisqa kayta, kay
pachapi hatunchakuytapas huk
clase yupaychanku. Kikillanpaq
munaq kawsay, mana ima ruway
atuy kawsayqa hukunaq
idolonmi. Ichaqa kay esclavo
bandakunataqa p'akinapunin.
Manan atisunmanchu kuskan
Señorpa, kuskan kay pachaq.
Manan Diospa wawankunachu

kanchis mana llapanpi chhayna
kaspaga.

Kanmi Diosta servisqankuta
niqkuna, kamachikuyninta
kasukunankupaq, allin
caracterniyuq kanankupaq,
qespichisqa kanankupaqpas
kallpachakusqankupi
hap'ipakuspanku. Sonqonkuqa
manan Cristoq
munakuyninmanta ima ukhu
yuyaywanpas kuyuchisqachu,
aswanpas maskhanku cristiano
kawsaypa ruwayninkunata
Diospa mañakusqanman hina

ruwayta, hanaq pachata
tarinankupaq. Chhayna
religionqa manan imapaqpas
valenchu. Cristo sonqopi
tiyaqtinqa, almaqa ancha
hunt'asqa kanqa
munakuyninwan, Paywan
kuskachakuy kusikuywan,
chaymi Payman k'askakunqa;
Paypi yuyaymanaypiqa, kikinmi
qonqasqa kanqa. Cristota
munakuyqa ruwaypa pukyunmi
kanqa. Diospa hark'aq
munakuyninta sienteqkunaqa,
manan tapukunkuchu hayk'a
pisillatan qokunman Diospa

mañakusqankunata
hunt'anankupaq; manan aswan
pisi kamachikuytachu
mañakunku, aswanpas
Kacharichiqninkuq
munayninman hina hunt'asqa
kaytan munanku. Sinchi
munakuywanmi llapanta qonku,
maskhasqankupa valorninman
hinataqmi interesnintapas
rikuchinku. Cristomanta
profesionqa mana kay ukhu
munakuyniyoyqqa rimaylla, ch'aki
formalidad, llasa llank'ay ima.

¿Piensankichu llumpay hatun
sacrificio kananpaq lliwta
Cristoman quy? Tapukuy:
“¿Imatan Cristo qowarqan?”,
nispa. Diospa Churinmi tukuy
imata qowarqan, kawsayta,
munakuytapas, ñak'ariytapas—
kacharichisqa kananchispaq.
Hinaspa, ¿atisunmanchu
noqanchis, chay hina hatun
munakuypa mana valeq
objetonkuna, sonqonchista
Paymanta hark'asunman? Sapa
rato kawsayninchispin gracionpa
saminchayninkunamanta
participaq kanchis, chayraykun

mana allintachu reparasunman
mana yachaypa, llakikuypa
ukhunta, maymantachus
qespichisqa kasqanchista.

¿Atisunmanchu
huchanchiskunaq t' oqyachisqan
Payta, chaywanpas tukuy
munakuyninwan
sacrificionwanña kashaspapas
ruwayta munasunman?

Hatunchasqa Señorpa mana
tukukuq k'umuchisqa kayninta
qhawarispas, ¿qamqakusunchu
ch' aqwayllawan, kikinista
pisichakuspalla kawsayman
haykuyta atisqanchisrayku?

Askha orgulloso sonqoyoq
runakunaq tapukuyninqa kaymi:
“¿Imaraykun necesito risaq
penitenciawan p'enqaypi ima
manaraq Dioswan chaskisqa
kasqaymanta seguro kayta
atishaqtiy?”, nispa. Cristomanmi
señalaykichis. Payqa mana
huchayoqmi karqan, kaymanta
aswantaqa, Hanaq pachaq
Principenmi karqan; ichaqa
runaraykun huchaman
tukupurqan irqirayku. “Payqa
huchallikuqkunawan kuska
yupasqa karqan; Askha

runakunaq huchantataq aparqan,
huchallikuqkunapaqtaq
mañakurqan”, nispa. Isaias 53:12.

Ichaqa, ¿imatan saqenchis,
llapanta qospa? Huchawan
qhellichasqa sonqo, Jesuspa
ch’uyanchananpaq, kikin
yawarninwan
ch’uyanchananpaq, mana
tupachiy atina munakuyninwan
qespichinanpaq. Hinaspapas
chaywanpas qharikunaqa sasatan
yuyaykunku llapanta
saqenankupaq! P’enqakuni

rimasqankuta uyarispa,
p'enqakuni qelqanaypaq.

Diosqa manan niwanchischu
imatapas saqenanchista, chaytaqa
allinninchispaqmi. Tukuy ima
ruwasqanpim wawankunapa
allin kawsakuyninta qawarin.
¿Manachu Cristota llapa mana
akllaqkuna reparankuman
paykunaman aswan allin kaqta
haywananpaq kasqanmanta,
paykuna kikinkupaq
maskhasqankumantaqa. Runaqa
aswan hatun k'iriyta, mana
chanin ruwayta ima ruwashan

kikin almanta, Diospa
munayninpa contranpi
yuyaykuspa, ruwaspa ima.
Manan cheqaq kusikuytaqa
tarisunmanchu imachus aswan
allin kaqta yachaq,
kamasqankunaq allinninpaq
yuyaykuqpa hark'asqan ñanpiqa.
Sasachakuy ñanqa ñak'ariypa,
chinkachiypa ñanninmi.

Wawankuna ñak'arisqankuta
rikuspa Dios kuisqa
kasqanmanta yuyaywan
kusirikuyqa pantaymi. Lliw
hanaq pacham runapa

kusikuynillanpi interesakun.
Hanaq pacha Yayanchisqa manan
mayqen kamasqanpaqpas
kusikuy ñankunata wisq'anchu.
Diospa mañakuyninkunan
waqyawanchis chay
indulgenciakunamanta
karunchakunanchispaq,
chaykunan apamunman
ñak'ariyta, hukmanyaytawan,
chaykunan wisq'awasunman
kusikuypa, hanaq pachaq
punkunta. Kay pachaq
Kacharichiqninga runakunatan
chaskikun imayna kasqankuman
hina, tukuy munasqankuwan,

mana hunt'asqa kayninkuwan,
pisi kallpa kayninkuwan ima;
manataqmi huchamantachu
ch'uyanchanqa, yawarninwantaq
kacharichiyta qonqa, aswanpas
llapa yugonta churakunankupaq,
q'epinta apanankupaq arí niq
runakunaq sonqon munaynintan
hunt'achinqa. Paypa
munayninmi, llapa kawsay t'anta
maskhaq Payman
hamuqkunaman thak kayta,
samaytapas qonanpaq. Payqa
mañakuwanchismi chay
ruwaykunallata ruwananchista,
chaykunan purisqanchista

kusikuypa altonman
pusawasunman, chaymanmi
mana kasukuq runakunaqa mana
hayk'aqpas chayayta
atinkumanchu. Almaq cheqaq,
kuisqa kawsayninga Cristoq
ukhupi formasqa kayninmi,
hatunchasqa kay suyakuymi.

Askhan tapukushanku:

“¿Imaynatan Diosman
entregakusaq?”, nispa.

Paymanmi qokuyta munanki,
ichaqa pisi kallpayoqmi kanki
moral atiyniyki, iskayrayayman
esclavo kaypi, hucha

kawsayniykiq
costumbrenkunawantaq
kamachisqa. Promesaykipas,
decidisqaykipas rit'i waskha
hinan. Manan controlayta
atiwaqchu yuyaykusqaykita,
impulsoykikunata,
munakuyniykitapas. P'akisqa
promesaykikunamanta,
chinkachisqa
promesaykikunamanta yachayqa
pisiyachinmi kikiykiq sonqoykipi
confianzaykita, hinallataqmi
sientechisunki Dios mana
chaskisunkimanchu; ichaqa
manan hukmanyayanaykichu.

Entiendenaykiqa munaypa
cheqaq kallpanmi. Kaymi runaq
kayninpi kamachikuq atiy,
decidiy atiy otaq akllakuy atiy.
Tukuy imapas munaypa allin
ruwayninmantam kanqa.
Runakunaman Diospa qosqan
akllakuy atiyta; paykunaqmi
ejercicio ruwayqa. Manan
sonqoykita cambiayta atiwaqchu,
manan qan kikiykimantaqa
Diosman munakuyninta qoyta
atiwaqchu; ichaqa akllakuwaqmi
Payta servinaykipaq. Paymanmi
munayniykita qowaq; Hinan
qanpi llank'anqa munasqanman

hina ruwanaykipaqqas.
Chhaynapin llapa
naturalezaykichis Cristoq
Espirituq kamachisqan kanqa;
munakuyniykikunaqa Paypin
kanqa, yuyaykusqaykikunapas
Paywanmi tupanqa.

Allin kayta, ch'uya kayta
munapayayqa maykamapas
allinmi; ichaqa kaypi sayanki
chayqa, manan imatapas
yanapanqakuchu. Askhan
chinkapunqa cristiano kayta
suyakuspa, munaspapas.
Paykunaqa manan Diosman

munayninkuta qonankupaq
hinachu chayanku. Paykunaqa
manan kunanqa cristiano kaytaqa
akllakunkuchu.

Testamentota allinta ruwaspaqa,
kawsayniyki tukupi tukuy ima cambio
ruwakunman. Cristoman
munayniykita saqespaqa, llapa
kamachikuqkunamanta,
atiyniyoqkunamantapas aswan
hatun atiywanmi
hukllachakunki. Hanaq
pachamanta kallpayoqmi kanki
allinta takyachisunaykipaq,
chhaynapin sapa kutilla Diosman

entregakusqaykiwan mosoq
kawsayta kawsanaykipaq, ñiy
kawsaytapas.

6 kaq capitulo —Iñiywan chaskikuywan

Imaynan concienciaykichispas
Santo Espirituwan kawsarichisqa,
chay hinatan rikurqankichis
huchaq millay kayninta,
atiyninmanta, huchanmanta,
llakikuyninmantawan; chaytataq
millakuywan qhawankichis.

Hucha Diosmanta
t'aqasusqaykita, millay atiypa
kamachin kasqaykita
yuyaykunki. Aswanta
ayqekunaykipaq
kallpachakusqaykiman hinan

reparanki mana ima ruway
atisqaykita. Ima
yuyaykusqaykipas qhelli;
sonqoykiqa qhelli.

Qawachkankim kawsaynikiqa
kikillaykipaq munapayaywan
hinaspa huchawan huntasqa
kasqanta. Munankichis
pampachasqa kayta,
ch'uyanchasqa kayta,
kacharichisqa kayta. Dioswan
hukllachakuy, Payman
rikch'akuy —imatataq ruwawaq
chayta tarinaykipaq?

Hawka kaymi necesitasqayki
—Hanaq pachaq pampachaynin
hinallataq almapi thak kay,
munakuy ima. Qullqqa manam
rantiyta atinmanchu, yuyaypas
manam rantiyta atinmanchu,
yachaypas manam chaymanqa
chayayta atinmanchu; mana
hayk'aqqas suyakuyta
atiwaqchu, kikiykiq
kallpachakusqaykiwan, chayta
seguranaykipaq. Ichaqa Diosmi
regalota hina ofrecesunki, “mana
qolqeyoq, mana chaninniyoyq”.
Isaias 55:1. Qampaqmi sichus
munanki ichaqa makiykita

haywarispa hap'iy. Señor Diosmi
nin: Huchaykichis puka pukaña
kanman chaypas, rit'i hina
yuraqmi kanqa. puka q'aytu hina
pukaña kankuman chaypas,
millma hinan kanqaku", nispa.
Isaias 1:18. "Mosoq sonqotan
qosqayki, mosoq espiritutataq
qankunaman churasqayki",
nispa. Ezequiel 36:26.

Huchaykikunatan willakurqanki,
sonqoykipitaq chaykunata
saqepurqanki. Qanmi
decidikunki Diosman
qokunaykipaq. Kunanqa Payman

riy, hinaspa mañakuy
huchaykikunata mayllinanpaq,
mosoq sonqota qosunaykipaq.
Hinaptinqa,
prometekusqanraykum kayta
rurasqanpi iñiy. Kaymi Jesuspa
kay pachapi kashaspa
yachachisqan yachachikuy,
Diospa prometewasqanchis
qokuyqa, creenanchismi
chaskisqanchista,
ñoqanchispataqmi. Jesusqa
runakunatan onqoyninkumanta
qhaliyachirqan atiyninpi
iñiqtinku; Paykunatan
yanaparqan rikusqankupi,

chhaynapin paykunata
kallpacharqan mana rikuy
atisqanku kaqkunamanta Paypi
confianankupaq —huchakunata
pampachananpaq atiyninpi
iñinankupaq. Kaytan sut'ita
nirqan parállisis onqoyniyoq
runata qhaliyachisqanpi: “Runaq
Churin kay pachapi huchakunata
pampachananpaq atiyniyoq
kasqanmanta yachanaykichispaq,
(chaymantan nin parállisis
onqoyniyoq runaman: Satariy,
puñunaykita hoqariy ,
wasiykiman riy”, nispa. Mateo
9:6. Chay hinallataqmi

evangelista Juanpas Cristoq
milagrokunamanta rimaspa nin:
“Kaykuna qelqasqa kashan,
Jesusqa Diospa Churin Cristo
kasqanpi creenaykichispaq;
iñispataq sutinpi kawsayta
tarinaykichispaq”, nispa. Juan
20:31.

Bibliapi imaynatas Jesusqa
onqosqakunata
qhaliyachisqanmanta
willasqanchismantan
yachasunman imaynatas paypi
iñisunman huchanchiskuna
pampachasqa kananpaq. Betesda

llaqtapi mana puriy atiq runaq
willakuyninman kutisun. Wakcha
ñak'ariqqa mana ima ruway
atiqmi kasqa; kimsa chunka
pusaqniyuq watañam mana
chaki-kachankunata
llamk'achisqachu. Chaywanpas
Jesusqa kamachiranmi: "Hatariy,
puñunaykita hoqarispapa puririy",
nispa. Chay onqosqa runaqa
ninman karqan: "Señor,
qhaliyachiwanki chayqa,
simiykitan kasukusaq", nispa.
Ichaqa, manan, Cristoq
rimasqanpin iñirqan, qhaliyasqa
kasqanpi iñirqan, hinaspan huk

kutillapi kallpachakurqan;
puriyta munarqan,
purirqantaqmi. Cristoq siminman
hinan ruwarqan, Diosmi atiyta
qorqan. Payqa qhaliyasqañan
kapurqan.

Chay hinallataqmi qanpas
huchasapa kanki. Manan ñawpaq
huchaykikunata pampachayta
atiwaqchu; manan sonqoykita
cambiyta atispa ch'uya kayta
atiwaqchu. Ichaqa Diosmi
prometewanchis Cristowan
tukuy chaykunata qankunapaq
ruwananpaq. Chay promesataqa

creenki. Huchaykikunata
willakuspan Diosman qokunki.
Payta serviyta munanki. Imaynan
cheqaqtapuni kayta ruwanki
chay hinatan Diosqa
hunt'asunkichis siminta. Sichus
promesata creenki, —creenki
pampachasqa ch'uyanchasqa
kasqaykita,— Diosmi suministran
cheqaq kaqta; qhaliyasqañan
kankichis, imaynan Cristopas
mana puriy atiq runata qorqan
purinanpaq hinata, chay runa
qhaliyachisqa kasqanpi ñiñiqtin.
Chhaynapin creenki chayqa.

Ama suyaychu qhaliyasqa kasqaykita sienteyta, aswanpas niy: “Creeni; manan sientesqayraykuchu chhayna kashan, aswanpas Dios prometewasqanraykun”, nispa.

Jesusmi nin: “Ima munasqaykichistapas mañakuspaykichisqa creeychis chaskisqaykichista, hinan chaskinkichis”, nispa. Marcos 11:24. Kay promesapiqa kanmi condicion: Diospa munasqanman hina mañakunanchispaq. Ichaqa Diospa munayninmi huchamanta

ch'uyanchawananchispaq,
wawanman
tukuchiwananchispaq, ch'uya
kawsayta kawsananchispaqpas.

Chaymi kay saminchakunata
mañakusunman, hinaspa
chaskisqanchispi iñisunman,
hinallataq Diosman graciasta
qosunman chaykunata
chaskisqanchismanta.

Privilegionchismi Jesusman rispa
ch'uyanchasqa kay, hinallataq
kamachikuy simiq ñawpaqenpi
sayay mana p'enqakuspa nitaq
pesapakuspa. "Chaynaqa, Cristo
Jesuspi kaqkunaman, mana

aychaman hina puriqkunaman,
aswanqa Espirituman hina
puriqkunapaqqa, kunanqa
manan huchachasqañachu
kanku.” Romanos 8:1.

Kunanmantapachaqa manan
qanpachu kankichis; huk
chaninwanmi rantisqa kanki.

“Manan qolqewan qoriwan
hinachu ismuq kaqkunawan
kacharichisqa karqankichis. ...
ichaqa Cristoq ancha chaniyoq
yawarninwan, mana ima
qhelliyoq, mana ima qhelliyoq
cordero hina”, nispa. 1 Pedro

1:18, 19. Kay sasan Diospi iñiy ruwaywanmi Santo Espirituqa sonqoykipi mosoq kawsayta paqarichimurqan. Diospa ayllunpi naceq wawa hinan kanki, Paytaq munakusunki imaynan Churinta munakun hinata.

Kunanqa Jesusman qokusqaykirayku, ama qhepaman kutiychu, ama paymanta karunchakuychu, aswanpas p'unchay p'unchay niy: "Cristoqmi kani; Paymanmi qokurqani;" hinaspa mañakuy

Espiritunta qosunaykipaq,
khuyapayakuyninwantaq
waqaychasunaykipaq. Imaynan
Diosman qokuspa, paypi ñispa,
paypa wawanman tukunki,
chhaynatan Paypi kawsanayki.
Apóstol nin: “Imaynan Señor
Jesucristota chaskirqankichis,
chhaynatan paypi puriyichis”,
nispa. Colosenses 2:6.

Wakinqa yuyaykunkuman hinan
pruebapi kanankuta, hinaspan
Señorman pruebananku
reformasqa kasqankuta, manaraq
saminchayninta mañakushaspa.

Ichaqa kunanpaschá Diospa
saminchasqan kasqankuta
ninkuman. Paykunaq
khuyapayakuynintan, Cristoq
Espiritunta, pisi kallpankuta
yanapanankupaq, mana chayqa
manan millayta hark'ayta
atinkumanchu. Jesusqa anchatan
munan imaynachus
kasqanchisman hina Payman
hamunanchista, huchasapa, mana
ima ruway atiq, dependiente.
Ichapas hamusunman tukuy pisi
kallpanchiswan, mana
yuyayniyoq kayninchiswan,
huchasapa kayninchiswan,

hinaspataq chakinman
urmasunman pesapakuypi.
Paypa hatunchakuyninmi
munakuyninpa marq'ayninpi
muyuriwananchispaq,
k'irinchiskunatapas
watawananchispaq, tukuy qhelli
kaymanta
ch'uyanchawananchispaq.

Kaypin waranqantin runakuna
mana allintachu ruwanku; manan
creenkuchu Jesusqa paykunata
pampachasqanpi, sapankankuta.
Paykunaqa manan Diosta
rimasqanman hinachu hap'inku.

Llapa condicionkunata hunt'aq
runakunaq privilegionmi,
paykuna kikinku
yachanankupaq, sapa
huchamanta pampachayqa libre
kasqanmanta. Diospa
promesankuna mana qanpaqchu
kasqanmanta iskayrayayta saqey.
Chaykunaqa sapa kutirikuq
huchallikuqpaqmi. Kallpapas,
khuyapayakuypas Cristowanmi
qosqa karqan, sapa ñiq almaman
angelkuna serviq
apamunankupaq. Manan
mayqenninkupas sinchi
huchayoqchu kanku, chaymi

mana tarinkuchu kallpata, ch'uya
kayta, chanin kaytapas,
paykunapaq wañuq Jesuspi.
Payqa suyashanmi huchawan
qhellichasqa, qhellichasqa
p'achankumanta horqoyta,
chanin kaypa yuraq p'achanta
churakunanta; Payqa
kamachinmi kawsanankupaq
mana wañunankupaqpas.

Diosqa manan ñoqanchiswanqa
tratawanchischu imaynan
tukusqa runakuna tratanku
hinata. Yuyayninkunaqa
khuyapayakuymanta,

munakuymanta, aswan
khuyapayakuymanta
yuyaykuykunan. Paymi nin:
“Millay runaqa ñanninta
saqechun, mana chanin runaq
yuyayninta saqechun, Señorman
kutipuchun, payta
khuyapayachun;

Diosninchismanpas, payqa
anchatan pampachanqa”, nispa.

“Rakhu phuyu hinan
huchaykikunata chinkachirqani,
phuyu hina huchaykikunatapas.”
Isaias 55:7; 44:22.

“Manan kusikunichu wañuqpa
wañusqanwanqa, ninmi Señor
Diosqa. Ezequiel 18:32. Satanasqa
liston kashan Diospa
saminchasqa seguronkunata
suwananpaq. Payqa munanmi
sapa suyakuypa llimp’inta, sapa
k’anchayta almamanta horqoyta;
ichaqa manan saqenaykichu
chayta ruwananta. Ama wateqaq
runataqa uyariychu, aswanpas
niy: “Kawsanaypaqmi Jesusqa
wañupun. Payqa munakuwanmi,
manataqmi munanchu
chinkanayta. Hanaq pachapi
khuyapayakuq Yayaymi

kapuwan; munakuyninta mana
allintaña ruwarqani chaypas,
qowawasqan saminchaykuna
usuchisqaña karqan chaypas,
hatarisaq, hinaspa Yayayman
risaq, hinaspa nisaq: ‘Hanaq
pacha contra, ñawpaqeykipipas
huchallikurqanin, manañataqmi
kanaypaq hinañachu kani’, nispa
sutichasqa churiykita: huknin
contratasqayki kamachiykita hina
ruwaway’” Chay rikch’anachiymi
willasunki imaynatas chay puriq
runata chaskinqaku:

“Karullapiraq kashaqtinmi taytan
payta rikuspa khuyapayarqan,

hinaspan phawaylla
urmaykurqan kunkanpi,
much'aykurqan", nispa. Lucas
15:18-20.

Ichaqa kay rikch'anachiypas,
llamp'u sonqo, sonqoman
chayaqña kaqtinpas, manan
hanaq pacha Yayaq mana
tukukuq khuyapayakuyninta
rikuchinchu. Señor Diosmi
profetanwan willan: "Wiñay
munakuywanmi munakuyki,
chayraykun munakuywan
aysamurqayki", nispa. Jeremías
31:3. Huchasapa runa Yayaq

wasinmanta karuraq kashaqtin,
mana reqsisqan suyupi
kaqninkunata usuchishaqtin,
Yayaq sonqonqa anchatan
munashan; hinallataq sapa
almapi rikch'arichisqa Diosman
kutiy munayqa, Espiritunpa
llamp'u mañakuyninllan,
aysaspa, valekuspa, puriq runata
Yayanpa munakuy sonqonman
aysaspa.

Bibliaq qhapaq promesankuna
ñawpaqeykipi kashaqtin,
¿atiwaqchu iskayrayayta?
¿Creewaqchu wakcha huchasapa

kutimuyta munaspa,
huchankunata saqeyta munaspa,
Wiraqocha sinchita hark'an
pesapakuspa chakiman
hamunanta? ¡Karuman chayna
yuyaykunawan! Hanaq pacha
Yayanchismanta chhayna
yuyaykuyta kusichiymentaqa
manan imapas kikin almaykitaqa
k'irinmanchu. Payqa huchatan
cheqnkun, ichaqa huchasapatan
munakun, Cristoq runanpin pay
kikinta qokurqan, llapa
munaqkuna qespichisqa
kanankupaq, wiñaypaq
saminchasqa kanankupaqpas,

k'ancharishaq qhapaqsuyunpi.
¿Ima aswan kallpasapa otaq
aswan llamp'u simitan
utilizakunman karqan
akllakusqanmantaqa, chaywanmi
munakuyninta rikuchisunman
karqan? Paymi willakun:
“¿Warmiqa qonqanmanchu
ñuñuq wawanta, wixsanpi
churinta mana
khuyapayananpaq? ari,
qonqankumanmi, chaywanpas
manan qonqasqaykichu”, nispa.
Isaias 49:15.

Iskayrayaq, khatatatasqa, hanaq
pachata qhawariychis;
imaraykuchus Jesusqa kawsan
noqanchisrayku mañakunanpaq.
Diosta agradecekuy munakusqan
Churinpa qowasqanmanta,
mañakuychis mana yanqamanta
qanrayku wañunanpaq.
Espirituqa kunan punchawmi
invitasunki. Tukuy sonqoykiwan
hamuy Jesusman, hinaspan
saminchayninta mañakuwaq.

Promesakunata leespaykiqa
yuyariy chay promesakuna mana
rimay atina munakuywan

khuyapayakuywan rikuchiy
kasqanmanta. Mana Tukukuq
Munakuypa hatun sunqunmi
huchasapaman aysasqa mana
tukukuq khuyapayakuywan.
“Yawarninwanmi kacharichisqa
kanchis, huchanchiskuna
pampachasqa kanchis.” Efesios
1:7. Arí, Dios yanapaqniyki
kasqanllapi creey. Payqa
munanmi runapi imagen
moralninta kutichipuyta.
Imaynan payman asuykunki
confesiónwan, pesapakuywan
ima, Paymi asuykamusunki

khuyapayakuywan
pampachaywan ima.

7 kaq capitulo —Discipulo kanapaq prueba

“Pipas Cristopi kashan chayqa,
mosoq kamasqañan.

Qhawariychis, tukuy imapas
mosoqmanmi tukupun”, nispa. 2
Corintios 5:17.

Runaqa manan atinmanchu
willayta hayk’a pachata otaq
maypi kayninta, nitaq llapa
cadena de circunstanciakunata
qatipayta atinmanchu
t’ikrakuyninpi; ichaqa manan
chaywanchu rikuchin mana ñiq

kasqanta. Criston Nicodemota
nirqan: “Wayraqa maymanchus
munasqanman hinan wayramun,
uyarinkitaqmi chaypa
qapariyninta, ichaqa manan
yachankichu maymanta
hamusqanta maymanchus
risqantapas, chay hinallataqmi
Espiritumanta naceq llapa
runapas”, nispa. Juan 3:8. Wayra
hina, mana rikuy atina,
chaywanpas sut’i rikukuq,
sienteq wayra hina, Diospa
Espiritun runaq sonqonpi
llank’ayninpi. Chay mosoqmanta
paqarichiq atiy, mana runaq

ñawin rikusqan, almapi mosoq
kawsayta paqarichimun;
Diosman rikch'akuq mosoq
runatan paqarichimun. Espirituq
llank'ayninga ch'inlla, mana
reparay atina kashaqtinpas,
efectonkunaqa sut'inmi. Diospa
Espiritunwan sonqo
mosoqyachisqa kaqtinqa,
kawsaymi chayta testigo kanqa.
Manaña imatapas ruwayta
atisunmanchu sonqonchista
cambiananchispaq nitaq Dioswan
hukllachasqa kananchispaq;
manataqmi imapipas
confiananchischu noqanchispi

nitaq allin
ruwasqanchiskunapipas,
kawsayninchismi rikuchinqa
Diospa khuyapayakuynin
ukhunchispi tiyashanchus icha
manachus chayta. Huk cambion
rikukunqa personajepi,
costumbrekunapi, maskhaypi.
Chay contrasteqa sut'inmi kanqa,
decidisqataqmi kanqa imachus
kasqankumanta, imayna
kasqankumantawan. Chay
runaqa manan wakin kutipi allin
ruwaykunawanchu, wakin kutipi
mana allin ruwaykunawanchu
rikuchikun, aswanpas

costumbreman hina
rimaykunawan ruwaykunawan
ima.

Cheqaqmi kanman hawapi allin
kawsay Cristoq mosoqyachiq
atiyninwan. Influenciata
munakuypas, hukkunapa
allinpaq qhawarisqa kayta
munaspapas allin ordenasqa
kawsaytam paqarichinman.
Kikinchikta respetakuyqa
apawachwanmi mana allin
rikchayniyuq kananchikpaq.
Kikinpaq munaq sonqoqa
qoykukuq ruwaykunatan

ruwanman. Chhaynaqa,
¿imawantaq yachasun piq
ladonpi kasqanchista?

¿Pitaq sunquyuq? ¿Pikunawantaq
yuyaykusqanchis?

¿Pikunamantataq rimayta
munanchik? ¿Pitaq aswan q'oni
munakuyninchis, aswan allin
kallpanchistaq? Cristoq kanchis
chayqa, yuyaykusqanchismi
Paywan kashan, aswan misk'i
yuyaykusqanchispas Paymantan.
Tukuy ima kapuwanchispas,
kasqanchispas Paymanmi
sapaqchasqa kashan.

Munanchismi rikch'ayninta
apayta, espiritunta samayta,
munayninta ruwayta, tukuy
imapipas Payta kusichiyta.

Cristo Jesuspi mosoq kamasqa
runakunan Espirituq
rurunkunata paqarichimunqaku,
“munakuy, kusikuy, thak kay,
paciencia, llamp'u kay, allin kay,
iñiy, llamp'u kay, mana
manchakuq kay”. Gálatas 5:22,
23. Manañan ñawpaq
munapayayman hinachu
ruwanqaku, aswanpas Diospa
Churinpi iñiyninwanmi

puriyninta qatikunqaku, imayna
kayninta rikuchinqaku, ch'uya
kasqanman hinataqmi
ch'uyanchakunqaku. Ñawpaqpi
cheqnikusqanku
imaymanakunatan kunanqa
munakunku, ñawpaqpi
munakusqanku kaqkunatataq
cheqnikunku.

Hatunchakuqkunapas,
kikinkumanta rimaqkunapas
llamp'u sonqo, huch'uyyaykukuq
sonqomanmi tukupunku. Yanqa
runakunapas, hatun
tukuqkunapas serioman
tukupunku, manataqmi imatapas

qhawarinkuchu.

Machasqakunaqa allin
yuyayniyoqmi kapunku,
qhellichakuqkunapas
ch'uyayapunku. Kay pachapi
yanqa costumbrekuna,
modakuna ima, huk ladoman
churasqa kashan.

Cristianokunaqa manan
maskhanqakuchu 'hawapi
sumaqchasqa kayta', aswanpas
'sonqoq pakasqa runatan
maskhanqaku, mana waqlli
runata, llamp'u sonqo ch'in
espirituq adornontawan'. 1 Pedro
3:3, 4.

Manan ima pruebapas kanchu
cheqaq pesapakuy mantaqa,
manachus reformata llank'an
chayqa. Sichus predata
kutichipunman,
suwakusqanmanta yapamanta
qonman, huchankunata
willanman, Diostapas
runamasinkunatapas
munakunman chayqa,
huchasapaqa seguron kanman
wañuymanta kawsayman
pasasqanmanta.

Pantasqa, huchasapa runa hina
Cristoman hamuspa pampachaq
gracianmanta participačkuna
kaqtinchisqa, sonqonchispin
munakuy wiñan. Llapa q'epiqa
llamp'ullan, Cristoq churasqan
yugoqa facilmi. Deberqa
kusikuymanni tukupun,
sacrificakuytaq kusikuymann.
Ñawpaqqa tutayaqwan qatasqa
hina kaq ñanqa, Chanin kay
Intimanta k'anchaykunawanmi
k'ancharin.

Cristoq imayna kayninpa
munakuyniyoq kayninqa

qatikuqninkunapin rikukunqa.
Paypa kusikuymi karqan Diospa
munayninta ruway. Diosta
munakuy, Paypa
hatunchakuyninpaq tukuy
sonqowan ruway,
Qespichiqninchispa kawsayninpi
kamachikuq atiymi karqan.
Munakuymi llapa
ruwayninkunata
sumaqyachirqan,
hatunyachirqan. Munakuyqa
Diosmantan. Mana sapaqchasqa
sunquqa manam paqarichiyta
atinmanchu nitaq paqarichiyta
atinmanchu. Jesuspa

kamachikusqan sonqollapin
tarikun. “Munakunchismi,
ñawpaqta
munakuwasqanchisrayku.” 1
Juan 4:19, R.V. Divina graciawan
mosoqyachisqa sonqopiqa,
munakuymi ruwaypa
kamachikuynin. Chayqa
personajeta cambian,
impulsokunata kamachin,
pasiones nisqakunata controlan,
enemigo kayta kamachin,
munakuykunatapas noran. Kay
munakuy, almapi ancha
munasqa, kawsayta misk'in,
tukuy muyuriqpitaqmi

ch'uyanchakuq influenciata
hich'an.

Iskay pantaykunan kan,
chaykunatan Diospa wawankuna
—aswantaqa chayraq
khuyapayakuyninpi
confianankupaq hamuqkuna—
astawanqa cuidakunanku.
Ñawpaq kaq, ña yuyaykusqaña,
kikin ruwayninkuta qhawariymi,
ima ruway atisqankupipas
hap'ipakuspa, Dioswan
hukllachakunankupaq.
Kamachikuy simita hunt'aspa
kikin ruwayninkunawan ch'uya

kayta munaqqa, mana atikuqta
kallpachakushan. Mana
Cristowan runaq tukuy ima
ruway atisqanqa, kikillanpaq
munaq kaywan, huchawan ima
qhellichasqa kashan. Cristoq
khuyapayakuyninllan, iñiywan,
ch'uyanchawasunman.

Contrapi kaq, manataq pisi
peligroso pantayqa, Cristopi
iñiyqa runakunatan kacharichin
Diospa kamachikuyninta
hunt'asqankumanta; Iñiywanlla
Cristoq khuyapayakuyninpi
kasqanchisrayku,

ruwasqanchiskunaqa manan ima
ruwayniyoqqaschu kacharichisqa
kasqanchiswanqa.

Ichaqa kaypi reparay kasukuyqa
manan hawamanta
kasukuyllachu, aswanpas
munakuypa serviyninmi. Diospa
kamachikuyninqa kikin kayninpa
rikuchiyninmi; chaymi
munakuypa hatun
kamachikuyninpa runayachisqan,
chaymi hanaq pachapi kay
pachapipas kamachikuyninpa
teqsin. Sonqonchis Diosman
rikch'akuq mosoqyachisqa

kaqtin, almapi hanaq pacha
munakuy tarpusqa kaqtin,
¿manachu Diospa
kamachikuynin kawsaypi
hunt'akunqa? Munakuypa
kamachikuynin sonqoman
churasqa kaqtin, runa kamaqpa
rikch'ayninman hina
mosoqyachisqa kaqtin, mosoq
rimanakuy promesa hunt'akun:
“Kamachiyniykunatan
sonqonkuman churasaq,
yuyayninkupitaqmi qelqasaq”,
nispa. Hebreos 10:16. Hinallataq
kamachikuy simi sonqopi
qelqasqa kashan chayqa,

¿manachu kawsayta formanqa?
Kasukuymi —munakuypa
serviynin hinaspa hunt'aq sonqo
kayninpas— cheqaq señalmi
discipulo kaymanta. Chhaynapin
Qelqa nin: “Diospa
munakuyninqa,
kamachikuyninkunata
hunt'ananchismi”, nispa. “Payta
reqsini niq,
kamachikuyninkunata mana
kasukuqqa llulla runan, cheqaq
kaqqas manan paypichu kashan”,
nispa. 1 Juan 5:3; 2:4. Runata
kasukuymanta
kacharichinamantaqa, iñiymi,

hinallataq ñiylla, Cristoq
khuyapayakuyninpi
yanapawanchis, chaymi
atichiwanchis kasukuyta
qonanchispaq.

Manan kasukuspa qespikuytaqa
gananchischu; Qespikuyqa
Diospa mana qollqe qosqanmi,
ñiywan chaskisqa kanapaqmi.
Ichaqa kasukuyqa ñiypa
rurunmi. “Yachankichismi
huchanchiskunata qechunanpaq
rikuchisqa kasqanta; Paypitaqmi
mana huchapas kanchu. Pipas
Paypi kashaqqa manan

huchallikunchu, pipas
huchallikuq runaqa manan payta
rikurqanchu, manataqmi
reqsirqanchu”, nispa. 1 Juan 3:5,
6. Kaypin kashan cheqaq prueba.
Cristopi takyasun chayqa, Diospa
munakuynin ñoqanchispi
tiyaqtinqa, sientekusqanchis,
yuyaykusqanchis,
yuyaykusqanchis,
ruwasqanchispas, Diospa
munayninwanmi tupanqa,
ch’uya kamachikuyninpa
kamachikuyninkunapi
nisqanman hina. “Wawallaykuna,
ama pipas q’otuchisunkichischu,

chanin kaqkunata ruwaqqa
chaninmi, chanin runa hina.” 1
Juan 3:7. Chanin kayqa Diospa
ch’uya kamachikuyninpa
kamachikuyninwanmi
sut’inchakun, chaytan rikuchin
Sinaí llaqtamanta chunka
kamachikuykunapi.

Chay Cristopi ñiy nisqa, Diosta
kasukuy obligacionmanta
runakunata kacharichinanpaq
niq, manan ñiychu, aswanpas
hatunchakuymi. “Ñiywan
khuyapayakuywanmi
qespichisqa kankichis.” Ichaqa

“iñiyqa, mana ruwayniyoq
kaspapa wañusqañan”. Efesios
2:8; Santiago 2:17. Jesusqa
manaraq kay pachaman
hamushaspan pay kikinmanta
nirqan: “Diosniy, munayniykita
ruwaymi, ari,
kamachikuyniykiqa sonqoy
ukhupin kashan”, nispa. Salmo
40:8 textopi. Hinaspapas manaraq
hanaq pachaman yapamanta
wicharishaqtinmi willarqan:
“Yayaypa
kamachikuyninkunatan
hunt’arqani, munakuyninpitaq
takyarqani”, nispa. Juan 15:10.

Qelqan nin: “Kaywanmi
yachanchis payta reqsisqanchista,
kamachikuyninkunata
hunt’aspaqa.... Paypi kashani
niqqa purisqanman hinan
purinan”, nispa. 1 Juan 2:3-6.

“Cristopas ñoqaykurayku
ñak’arisqanraykun, huk
ejemplota saqewaranchis, paypa
puriyninta qatikunaykichispaq.”
1 Pedro 2:21.

Wiñay kawsaypa imayna
kasqanqa kunanqa imaynan
ñawpaqmantaraqmi karqan,
—imaynachus Paraisopi karqan

manaraq ñawpaq
tayta-mamanchis urmashaqtin,
—Diospa kamachikuyninta
hunt'asqata kasukuy, hunt'asqa
chanin kay. Sichus wiñay kawsay
qosqa kanman ima
condicionpipas kaymanta pisilla
chayqa, llapan universoq
kusikuymi peligropi tarikunman.
Ñan kichasqa kanman huchapaq,
tukuy llakikuywan, llakikuywan
ima, mana wañuqman
tukuchisqa kananpaq.

Atikurqanmi Adanpaq, manaraq
urmashaqtin, Diospa

kamachikuyninta kasukuspan
chanin runa kayta. Ichaqa manan
chayta ruwayta atirqanchu,
huchanraykutaqmi
naturalezanchis urmapun, manan
chanin kayta atisunmanchu.
Huchasapa, mana ch'uya
kasqanchisraykun ch'uya
kamachikuytaqa mana
hunt'asqatachu kasusunman.
Manan kikinchi spaq chanin
kayniyoqchu kanchis,
chaywanmi Diospa
kamachikuyninpa nisqankunata
hunt'ananchispaq. Criston ichaqa
ayqekunanchispaq ñanta

ruwawanchis. Payqa kay
pachapim kawsarqa pruebakuna
hinaspa tentacionkunapa
chawpinpi, chaykunatam
tupananchik. Payqa mana
huchayoqmi kawsaran. Paymi
wañurqan noqanchisrayku,
kunantaq ofrecekanchis
huchanchiskunata hap'inanpaq
chanin kayninta
qowananchispaq. Sichus Payman
qokunki, hinaspataq
Qespichiqniykita hina chaskinki
chayqa, huchasapaña
kawsayniyki karqan chaypas,
Payraykun chaninpaq

qhawarisqa kanki. Cristoq
caracterninqa sayan
caracterniykiq rantinpi, mana
huchallikuq hinataqmi Diospa
ñawpaqenpi chaskisqa kanki.

Chaymantapas Cristoqa sonqotan
cambian. Payqa ñinywanmi
sonqoykipi takyan. Cristowan
kay t'inkinakuytan waqaychanki
ñinywan, munayniykitapas
Payman sapa kutilla entregaspa;
kayta ruwanaykikamataq, Pay
qanpi llank'anqa munasqanman
hina ruwanaykipaqpas. Chaymi
niwaq: "Kunan aychapi

kawsasqay kawsaytaqa Diospa
Churinpa ñiyninwanmi kawsani,
paymi munakuwarqan, pay
kikintataq ñoqarayku qowarqan”,
nispa. Gálatas 2:20. Chaymi
Jesusqa discipulonkunata nirqan:
“Manan qankunachu
rimashankichis, aswanpas
Yayaykichispa Espiritunmi
qankunapi rimashan”, nispa.
Mateo 10:20. Hinan Cristo qanpi
llank’asqanwan, kikin espirituta
rikuchinki, hinallataq allin
ruwaykunata ruwanki: chanin
ruwaykunata, kasukuytapas.

Chaymi noqaykupiqa mana
imapas hatunchakunaykupaqqa
kanchu. Manan imaraykupas
kanchu kikinista
hatunchakunanchispaq.
Suyakuyninchis sapallan
teqsinchisqa Cristoq chanin
kayninpin, noqanchisman
yupasqa kasqanpi, hinallataq
Espiritunpa llank'asqanpi,
noqanchispi, noqanchiswan ima.

Iñiymenta rimaspaqa kanmi huk
sapaqchay, chaytan yuyaypi
hap'inanchis. Kanmi huk clase
iñiy, chaymi llapanpi hukniray

iñiymenta. Diospa kasqanpas
atiyninpas, siminpa cheqaq
kayninpas, manan Satanaspas
ejercitonkunapas sonqonkupi
negayta atinkumanchu. Biblian
nin “supaykunapas creespanku
khatatatanku”, nispa. ichaqa
kayqa manan ñiychu. Santiago
2:19. Maypichus mana Diospa
siminpi ñiyllachu kan, aswanpas
munayninta Payman
k’umuykukuymi; maypichus
sonqo Payman qosqa kashan,
Payman takyasqa munakuykuna,
chaypin kan ñiy —munakuywan
llank’aq, almatapas ch’uyanchaq

iñiy. Chay iñiywanmi sonqoqa
mosoqyachisqa Diospa
rikch'ayninman hina. Hinaspapas
mana mosoqyachisqa kayninpi
mana Diospa kamachikuyninman
kasukuq sonqoqa, manataqmi
cheqaqtapunichu kanman,
kunanqa ch'uya
kamachikuyninkunawanmi
kusikun, salmistawan
qaparispan: “¡Ay, maynatan
munakuni kamachikuyniykita!
tukuy punchaw
yuyaymanasqaymi”, nispa.
Salmo 119:97. Kamachikuy
Simipa chanin kayninqa

noqanchispin hunt'akun, "manan
aychaman hinachu purinchis,
aswanpas Espirituman hinan
purinchis". Romanos 8:1.

Kanmi Cristoq pampachakuq
munakuyninta reqsiqkuna,
cheqaqtapunitaq Diospa wawan
kayta munanku, chaywanpas
reparankun caracterninku mana
hunt'asqa kasqanmanta,
kawsayninku pantasqa
kasqanmanta, listotaqmi
kashanku iskayrayanankupaq,
sonqonku Santo Espirituwan
mosoqyachisqachus icha

manachus chayta .

Chaynakunamanmi nisaq: Ama
hukmanyaspaqa qipaman
kutiychu, nispa. Sapa kutim
Jesuspa chakinpi qunqurakuspa
waqananchik kanqa
pantasqanchikrayku hinaspa
pantasqanchikrayku, ichaqa
manam hukmanyanchikchu.

Awqanchikpa
atipawaptinchikpas, manam
wischusqa, mana saqisqa hinaspa
Diospa qipanchasqa kanchik.
Manam; Cristoqa Diospa paña
ladonpin kashan. Munasqa
Juanmi nirqan: —Kaykunatan

qelqamuykichis, ama
huchallikunaykichispaq. Pipas
huchallikuqtinqa, Yayaq
qayllanpiqa kanmi chanin
Jesucristo”, nispa. 1 Juan 2:1.
Hinaspapas ama qonqaychischu
Cristoq rimasqankunata: “Kikin
Yayallan munakusunkichis”,
nispa. Juan 16:27. Payqa
munanmi Payman kutichiyta,
kikin ch’uya kayninta, ch’uya
kaynintapas qanpi rikuchisqata
rikuyta. Payman qokuyta
munaspaqa, qanpi allin ruwayta
qallariqmi Jesucristoq
p’unchayninkama apapunqa.

Aswan tukuy sonqowan
mañakuy; aswan hunt'asqata
iñiy. Kikin atiyinchispi mana
confiananchispaq
hamusqanchisman hina,
Kacharichiqninchispa atiyinpi
hap'ipakusun, uyanchispa qhali
kaynintataq yupaychasun.

Jesusman asuykusqaykiman
hinan aswan pantasqa rikukunki
kikiykiq ñawiykipi;
imaraykuchus rikusqaykiqa
aswan sut'inmi kanqa, mana
hunt'asqa kayniykitaqmi
rikukunqa hunt'asqa

kayninmanta aswan hatun sut'ita
t'aqanakuyipi. Kaymi qawachin
Satanaspa pantayninkuna
manaña atiyuniyuq kasqanmanta;
Diospa Espiritunpa kawsachiq
influencianqa
rikcharichisusqaykita.

Manataqmi Jesusta munakuyqa
mana reparaq sonqopiqa
tiyanmanchu. Cristoq
khuyapayakuyninwan t'ikrakuq
almaqa admiranqan hanaq pacha
kayninta; ichaqa mana
rikunchischu kikinchi
deformidad moralninchista

chayqa, mana pantayniyoq
prueban Cristoq sumaq kayninta,
allin kaynintapas mana
qhawarisqanchismanta.

Kikinchispi aswan pisita
qhawarisqanchisman hinan,
aswanta qhawarisunchis
Qespichiqninchispa mana
tukukuq ch'uya kayninpi,
munakuyninpiipas. Huchasapa
kayninchista qhawariymi
pampachay atiqman
pusawanchis; almataq, mana ima
ruway atiyninta reparaspa,
Cristoq qhepanta makinta

haywariqtintaq, atiypi
rikuchikunqa. Astawan
necesidadninchista Payman,
Diospa siminmanpas
tanqawanchis chayqa, aswan
hatunchasqa qhawariyniyuqmi
kasun imayna kayninmanta,
aswan hunt'asqatataqmi
rikuchisun Paypa rikch'ayninta.

8 kaq capitulo —Cristoman wiñay

Diospa wawankuna
kananchispaq sonqonchis
cambiyqa, Bibliapin rimashan
nacekuy nispa. Yapamantataqmi,
chakra llamkaqpa tarpusqan allin
muhupa wiñasqanwan
tupachikun. Chay hinallataqmi
chayllaraq Cristoman
kutirikuqkunapas, “chayraq
naceq wawakuna hina”, Cristo
Jesuspi qharikuna warmikunaq
sayayninman hina
‘wiñanankupaq’. 1 Pedro 2:2;

Efesios 4:15. Otaq chakrapi
tarpusqa allin muhu hina
wiñaspa rurukunanku. Isaiasm
nin “chanin sach’akuna
sutichasqa kanankuta, Señor
Diospa tarpusqan, pay
hatunchasqa kananpaq”. Isaias
61:3. Chaymi natural
kawsaymanta,
rikch’anachiykunata horqonku,
espiritual kawsaymanta pakasqa
cheqaq kaqkunata aswan allinta
entiendenanchispaq.

Runaq llapa yachayninpas,
yachayninpas manan

naturalezapi aswan huch'uy
kaqninpi kawsayta paqarichiyta
atinmanchu. Kikin Diospa
qosqan kawsaywanmi yurapas
animalpas kawsanman.
Chhaynaqa Diosmanta hamuq
kawsaywanllan espiritual
kawsayqa runakunaq sonqonpi
nacekun. Manachus huk runa
“hanaq pachamanta
nacekunman” chayqa, manan
Cristoq qonanpaq hamusqan
kawsayta chaskinmanchu. Juan
3:3, margen.

Imaynan kawsaywanpas, chay hinallataqmi wiñaywanpas. Diosmi t'ikata t'ikarichin, t'ikatapas ruruchin. Paypa atiyninwanmi muhuqa wiñan, "ñawpaqtaqa cuchillo, chaymantataq ninri, chaymantataq ninripi hunt'a sara". Marcos 4:28. Hinaspapas profeta Oseas Israelmanta nin: "lirio hina wiñanqa", nispa. "Chaykunaqa trigo hinan kawsarinqaku, uvas sach'a hinataq wiñanqaku." Oseas 14:5, 7. Hinaspapas Jesusmi kamachiwanchis "liriokunata

imayna wiñasqanmanta
qhawarinanchispaq”. Lucas
12:27. Yurakunapas t’ikakunapas
manan paykunaq
cuidasqankuwanchu nitaq
llakikuyninkuwanchu nitaq
kallpachakusqankuwanchu
wiñan, aswanpas Diospa
qosqanta chaskispankun,
kawsayninkupaq servinankupaq.
Wawaqa manan, ima
llakikuywanpas, kikinpa
atiyninwanpas, sayayninta
yapayta atinmanchu. Manañan
atiwaqchu, llakikuywan otaq
kallpachakuywan, espiritual

wiñayta. Yura, wawa, wiñan
muyuriqninmanta chaskispa
imachus kawsayninpaq ministro:
wayrata, inti k'anchayta,
mikhunata ima. Imachus kay
naturalezaq qokuyninkuna
uywakunapaq, yurakunapaqpas,
chay hinatan Cristoqa Paypi
hap'ipakuqkunapaq. Paymi
'wiñay k'anchayninku', "intipas
escudopas". Isaias 60:19; Salmo
84:11. Payqa "Israelpaq runtu
hinan" kanqa. "Payqa para hinan
uraykamunqa rutusqa pasto
pataman." Oseas 14:5; Salmo 72:6.
Paymi kawsaq unu, "Diospa

T'antan ... hanaq pachamanta
uraykamuq, kay pachaman
kawsayta qoq". Juan 6:33.

Churinpa mana tupachiy atina
qokuyninpin Diosqa llapa
pachata muyurichirqan,
teqsimuyuntinpi puriq wayra
hina cheqaq graciaq wayra
pachanwan. Llapallan kay
kawsay qoq wayrata samayta
akllaqkunan kawsanqaku
wiñanqakupas, Cristo Jesuspi
qharikuna warmikunaq
sayayninman hina.

Imaynan t'ika intiman kutirikun,
chay k'anchariq k'anchaykuna
yanapananpaq sumaq kayninta,
simetrianta hunt'asqa kananpaq,
chhaynatan kutirinanchis Chanin
Kaq Intiman, hanaq pacha
k'anchay
k'ancharichiwanchispaq,
Cristoq rikch'ayninman
rikch'akuq kayninchis
wiñananpaq .

Jesuspas chay hinallataqmi
yachachin: “Ñoqapi
qhepakuychis, ñoqataq
qankunapi kashani. Imaynan

k'allmapas mana kikinmanta
ruruyta atinmanchu, manachus
uvas sach'api qhepakunman
chayqa. manañan atiwaqchischu,
manachus Ñoqapi kashankichis
chayqa... Mana ñoqawanqa
manan imatapas ruwayta
atiwaqchischu", nispa. Juan 15:4,
5. Qankunapas Cristomantan
dependenkichis, ch'uya kawsayta
kawsanaykichispaq, imaynan
tayta-mamakunaq uywanmanta
k'allmapas wiñananpaq,
rurunanpaqpas. Paymanta
t'aqakuspaqa manan
kawsayniyki kanchu. Manan

atiyniyochu kanki tentacionta
hark'anaykipaq, nitaq graciapi
ch'uya kaypi wiñanaykipapas.
Paypi tiyaspaga t'ikarimuwaqmi.
Paymanta kawsayniykita
horqospaga manan ch'akinkichu
nitaq mana ruruyoqchu kanki.
Yaku mayukunapa patanpi
tarpusqa sachá hinam kanki.

Askhan yuyaykunku chay
llank'aypa wakin partenta
sapallanku ruwananku
kasqanmanta. Paykunaqa
Cristopin confiarqanku hucha
pampachasqa kananpaq,

kunanmi ichaqa
kallpachakusqankuwan
maskhanku chanin kawsayta.
Ichaqa sapa chhayna
kallpachakuyqa manan allinchu
kanan. Jesusmi nin: “Mana
ñoqawanqa manan imatapas
ruwayta atiwaqchischu”, nispa.
Graciapi wiñayninchis,
kusikuyninchis, allin kayninchis,
—tukuykunaqa Cristowan
hukllachasqa kayninchismantan
kanqa. Paywan
kuskachakuywanmi, sapa
p’unchay, sapa hora, —Paypi
qhepakuspa,— graciapi

wiñananchis. Payqa manan
Qelqallachu, aswanpas
iñiyninchista Tukuchiymi.
Criston ñawpaqta, qhepa kaq,
wiñaypaq ima. Payqa
ñoqanchiswanmi kanan, manan
purisqanchis qallariyllapichu,
tukukuypipas, aswanpas sapa
purisqanchispi. Davidmi nin:
“Señortan ñawpaqeypi churani,
paña ladoypi kasqanraykun
mana kuyurisaqchu”, nispa.
Salmo 16:8 textopi.

¿Tapukunkichu: “¿Imaynatataq
Cristopi takyasaq?”, nispa.

Imaynan qallariypi Payta
chaskirqanki hinata. “Imaynan
Señor Jesucristota
chaskirqankichis, chhaynatan
paypi puriyichis.” “Chanin
runaqa iñiywanmi kawsanqa.”
Colosenses 2:6; Hebreos 10:38.
Diosmanmi qokurqanki, llapanta
paypaq kanaykipaq, payta
servinaykipaq kasunaykipaqqas,
Cristotataqmi qespichiqniykita
hina hap’irqanki. Manan qan
kikiykipas huchaykikunata
pampachayta atiwaqchu nitaq
sonqoykitapas cambiayta
atiwaqchu; Ichaqa Diosman

qokuspan creenki Cristorayku
tukuy kaykunata qankunarayku
ruwasqanpi. Iñiywanmi Cristoq
kapurqanki, iñiywantaq Paypi
wiñanayki —quspa, hap'ispa
ima. Tukuy imatan qonayki,
—sonqoykita, munayniykita,
servicioykita,— Payman
qokunayki llapa
mañakusqankunata
kasukunaykipaq; llapantataqmi
hap'inayki,—Cristo, llapan
saminchay hunt'asqa kayninta,
sonqoykipi takyananpaq,
kallpayki kananpaq, chanin
kayniyki kananpaq, wiñaypaq

yanapaqniyki
kananpaq,—kasukunaykipaq
atiyta qosunaykipaq.

Tutamanta Diosman

sapaqchakuy; kayta ruway
ñawpaq llank'ayniykipaq.

Mañakuyniyki kachun:

“Señorníy, llapanta qanpaq hina
hap'íway. Tukuy yuyaykusqaytan
chakiykipi churani. Kunan
punchaw serviway serviyniki.
Ñoqawan qhepakuy, tukuy
llank'ayniypas qanpi ruwasqa
kachun”, nispa. Kayqa sapa
punchawmi. Sapa paqarinmi

chay p'unchaypaq Diosman
t'aqakuy. Llapa planniykikunata
Payman entregay,
hunt'akunanpaq otaq qosqa
kanaykipaq, imaynan Paypa
qhawarisqanman hina.

Chhaynapin sapa p'unchay
kawsayniykita Diospa makinman
qoshankiman, chhaynapin
kawsayniykiqa Cristoq
kawsayninman hina aswan
aswanta moldeasqa kanqa.

Cristopi kawsayqa samay
kawsaymi. Manapaschá
kanmanchu sientekuymanta

kusikuy, ichaqa kananmi
wiñaypaq, thakpi confianapaq.
Suyakuyniykiqa manan qan
kikiykipichu kashan; Cristopin
kashan. Pisi kallpaykiqa
hukllachasqan kallpanwan, mana
yachayniyki yachaywan, pisi
kallpa kayniyki wiñaypaq
atiyninwan. Chhaynaqa manan
qan kikiykitachu
qhawarikunayki, manan
yuyayniykita kikiykipi
tiyananpaqchu saqenayki,
aswanpas Cristomanmi
qhawarinayki. Yuyayqa tiyachun
munakuyninpi, sumaq kayninpi,

hunt'asqa kayninpi, imayna
kayninpi. Cristo kikinmanta
negakuyninpi, Cristo p'enqaypi,
Cristo ch'uya kayninpi ch'uya
kayninpi, Cristo mana tupachiy
atina munakuyninpi —kaymi
almaq yuyaymanayninpaq tema.
Payta munakuspa, Payta
copiaspa, llapanpi Paymanta
dependespa, Payman
rikch'akuqman tukusqa kanki.

Jesusmi nin: “Ñoqapi
takyaychis”, nispa. Kay
simikunaqa samay, takyasqa,
mana manchakuy yuyayta

willan. Yapamanta invitan:
“Hamuy Ñoqaman, ... paymi
samaykachisqayki”, nispa. Mateo
11:28 textopi. Salmo qelqaqpa
nisqanpas chay hinatan rikuchin:
“Señorpi samaychis,
pacienciawantaq suyakuychis”,
nispa. Hinaspapas Isaiasmi
seguro kayta qon: “Ch’inlla,
mana manchakuspapas
kallpaykiqa kanqa”, nispa. Salmo
37:7; Isaias 30:15. Kay samayqa
manam mana ruwayniyuqpichu
tarikun; imaraykuchus
Qespichiqa invitacionninpin
samay promesa hukllachasqa

kashan llank'anapaq
waqyakuywan: "Yugoyta
hap'iyichis: ... hinan samayta
tarinkichis", nispa. Mateo 11:29.
Cristopi aswan hunt'asqata
samaq sonqoqa aswan tukuy
sonqowan llank'aqmi kanqa,
aswan kallpayoqtaqmi kanqa
Paypaq.

Yuyayqa kikinpi tiyaqtinqa,
kallpaq, kawsaypa paqariynin
Cristomantan t'aqakun.
Chayraykun Satanaspa sapa
kutilla kallpachakuynin,
Qespichiqmanta yuyayta

t'aqananpaq, chhaynapin
hark'ananpaq alma Cristowan
hukllachakuyninta,
hukllachakuynintapas. Kay
pachaq kusikuyninkuna,
kawsaypa llakikuyninkuna,
musphayninkuna,
llakikuyninkuna, hukunaq
pantayninkuna, otaq kikiykiq
pantasqaykikuna, mana
hunt'asqa kayninkuna ima
—mayqenmanpas otaq
llapanmanpas yuyayta huk
ladoman apayta maskhanqa.
Ama pantachiychu paypa
aparatokunawanqa. Askha

cheqaqtapuni concienciayoq
runakuna, Diospaq kawsakuyta
munaqkunapas, paypas sapa
kutillanmi pusamun kikinkupa
pantasqankupi, pisi kallpa
kayninkupipas
yuyaymananankupaq,
chhaynapin Cristomanta
t'aqakuspa atipayta munan.
Manan kikinichistachu
chawpiman churananchis,
hinaspataq llakikuymán,
manchakuymán ima
qokunanchischu qespichisqa
kananchismanta. Tukuy
kaykunaqa almatam karuncharun

kallpanchikpa Pukyumanta.
Almayki waqaychayta Diosman
churay, hinaspa Paypi
hap'ipakuy. Jesuspi rimay
hinaspa yuyaymanay. Paypi
chinkasqa kachun. Tukuy
iskayrayayta wikch'uy;
manchakuyniykikunata
wikch'uy. Apóstol Pablowan
kuska niy: “Kawsaqmi;
chaywanpas manan ñoqachu,
aswanpas Criston ñoqapi
kawsashan, kunan aychapi
kawsasqay kawsaytataq kawsani
Diospa Churinpi iñiywan, paymi
munakuwarqan, pay kikintataq

ñoqarayku qowarqan”, nispa.
Gálatas 2:20. Diospi samaychis.
Payqa atinmi Payman
entregasqaykita waqaychayta.
Sichus makinpi saqenki chayqa,
Paymi aswanta horqosunki
atipaqmanta munakuqniykiwan.

Cristo runaq kayninta Payman
hap’ikapuqtinmi, runa kayta
Payman watarqan munakuy
watasqawan, chaytaqa manan
hayk’aqqas ima atiywanpas
p’akiyta atinmanchu, aswanpas
kikin runaq akllakuyninllan.
Satanasqa sapa kutillanmi

ayqechiwasun kay watasqata
p'akinanchispaq, Cristomanta
t'aqakunanchispaq. Kaypin
qhawananchis,
kallpachakunanchis,
mañakunanchis, ama imapas huk
patronta akllananchispaq
aysawananchispaq;
imaraykuchus sapa kutillanmi
libre kanchis chayta
ruwananchispaq. Ichaqa Cristopi
allinta qhawarisun, paymi
waqaychawasun. Jesusta
qhawarispaqa, allinmi
kashanchis. Manan imapas
makinmanta

horqowasunmanchu. Sapa kuti
payta qhawaspaga, “Señorpa
Espiritunwan hina,
k’anchariymanta huk
k’anchariyman t’ikrasqa
kanchis”. 2 Corintios 3:18.

Chhaynapin ñawpaq
discipulokunaqa ancha munasqa
Qespichiqman rikch’akurqanku.
Chay discipulonkunaqa Jesuspa
rimasqanta uyarispankun payta
necesitasqankuta repararqanku.
Maskharqanku, tarirqanku, Payta
qatikurqanku. Paywan kuska
wasipi, mesapi, armariopi,

chakrapi kasharqanku.

Paykunaqa Paywanmi karqanku

yachachiqwan yachakuq hina,

sapa p'unchaymi siminmanta

ch'uya cheqaq

yachachikuykunata

chaskirqanku. Paytan

qhawarirqanku, patronninkuq

kamachinkuna hina,

ruwanankuta yachanankupaq.

Chay discipulokunaqa “ñuqayku

hina munapayakuq” runakunan

karanku. Santiago 5:17.

Paykunaqa huchawan kaqla

maqanakuyniyoqmi karqanku

maqanakunankupaq. Paykunaqa

necesitarqankun kaq graciallata,
ch'uya kawsayta
kawsanankupaq.

Juanpas, munasqa discipulonpas,
Qespichiqa rikch'ayninta aswan
hunt'asqata rikuchiq, manan
naturalmentechu chay munakuy
characterniyoq karqan. Payqa
manan kikinmantachu
rimaqlachu karqan, hatun
munayniyoqtaqmi karqanpas,
aswanpas usqhaylla ruwaqmi
karqan, k'irisqa kashaqtinpas
phiñakuqmi karqan. Ichaqa
Divinoq characternin payman

rikuchikusqanman hinan, payqa
rikurqan kikinpa pisi kayninta,
chaymi huch'uyaykukurqan
yachaywan. Diospa Churinpa
sapa p'unchay kawsayninpi
rikusqan kallpawan,
pacienciawan, atiywan, llamp'u
sonqowan, hatun kayninwan,
llamp'u sonqowan ima, almanta
hunt'aykusqa admirakuywan,
munakuywan ima. P'unchaymi
p'unchay sonqonqa Cristoman
aysasqa karqan, Yachachiqninta
munakuyninpi pay kikinta
chinkachinankama. Phiñasqa,
hatun munayniyoq

phiñakuyninqa Cristoq moldeo
atiyninmanmi qokurqan. Santo
Espirituq mosoqmanta
paqarichiq influenciyanqa
sonqonta mosoqyachirqan.
Cristoq munakuyninpa atiyinmi
huk t'ikrayta ruwarqan
caracterta. Chayqa seguropunim
Jesuswan
hukllawasqanchikmanta. Cristo
sonqopi tiyaqtinqa, llapan
naturalezan t'ikrakun. Cristoq
Espiritunmi, munakuynin,
sonqota llamp'uyachin, almata
kamachin, yuyaykunata,

munaykunatapas Diosman,
hanaq pachamanwan hatarichin.

Cristo hanaq pachaman
wichariqtinqa,
qatinqninkunawanraqmi
kasharqan chaypi kasqanta.
Chayqa karqan sapankankuq
kayninmi, hunt'a munakuywan
k'anchaywan ima. Jesus,
Qespichiq, paykunawan puriq,
rimaq, mañakuq, sonqonkuman
suyakuyta, sonqochayta rimaq,
thak kaymanta willakuy
siminpiraq kashaqtin,
paykunamanta hanaq pachaman

hoqarisqa karqan, hinallataq
tonokunamanpas Kunkanqa
kutimusqañan paykunaman,
angelkunaq phuyun Payta
chaskikusqanman hina
—“Qhawariy, wiñaypaqmi
qankunawan kashani, kay pachaq
tukukuyninkama”, nispa. Mateo
28:20. Payqa runaq rikch’ayninpi
hanaq pachaman wicharisqa.
Yacharqankun Diospa
kamachikuy tiyananpa
ñawpaqenpi kashasqanmanta,
Amigonkupas
Qespichiqninkupas;
khuyapayakuynin mana tikrasqa

kasqanmanta; chay Payqa
ñak'ariq runa kaywanraqmi
tupachisqa kasqanmanta. Payqa
Diospa ñawpaqenpin
rikuchisharqan kikin ancha
chaniyoq yawarninpa allin
kayninta, k'irisqa makinkunata
chakintawan rikuchispa,
kacharichisqankunamanta
pagasqanmanta yuyarispa.
Yacharqankun hanaq pachaman
wicharisqanta paykunapaq
cheqaskunata allichananpaq,
yapamanta hamuspa payman
pusananta.

Hanaq pachaman wicharisqanku
qhepaman huñunakusqankuman
hinan anchata munarqanku
Jesuspa sutinpi Yayaman
mañakuyninkuta rikuchiyta.
Solemne mancharikuywanmi
mañakuypi k'umuykukurqanku,
yapamantan seguridadta
rimarqanku: "Imatapas
Yayamanta sutiypi
mañakunkichis chayqa, Paymi
qosunkichis. Kunankamaqa
manan imatapas sutiypi
mañakurqankichischu,
mañakuychis, chhaynapin
chaskinkichis kusikuyniykichis

hunt'a kananpaq", nispa. Juan
16:23, 24. Iñiypa makinta aswan
altoman mast'arirqanku
atiyniyuq discutiyan: "Cristoq
wañuqmi, aswanpas
kawsarimpuq, Diospa paña
ladonpiraqmi kashan, paymi
mañakuqpas ñuqaykupaq",
nispa. Romanos 8:34. Pentecostés
p'unchaytaq paykunaman
apamurqan Consoladorpa
qayllanpi, paymantan Cristoqa
nirqan: "Qankunapin kanqa",
nispa. Hinaspapas payqa
astawanmi nisqa: "Allinmi
qankunapaq ripusqay, mana

ripuqtiyqa manan Consoladorqa
hamusunkichischu; Ripusaq
chayqa, qankunamanmi
kachamusaq”, nispa. Juan 14:17;
16:7. Kunanmantapachan
Espirituwan Cristoqa
wawankunaq sonqonpi sapa
kutilla kanan karqan. Paywan
hukllachakuyninkuqa aswan
qayllallapin karqan paykunawan
kikin kashaqtinmantaqa. Ukhupi
tiyaq Cristoq k’anchaynin,
munakuynin, atiyinipas paykuna
ukhunta k’ancharirqan, chaymi
runakuna, qhawaspas,
“admirakurqanku; Hinaspan

Jesuswan kasqankuta
yacharqanku”, nispa. Hechos
4:13.

Tukuy imachus Cristo
yachachisqakunapaq karqan,
kunan p’unchay wawankunapaq
kaytan munan; imaraykuchus
chay qhepa mañakuypi, Paypa
qayllanpi huñunasqa huch’uy
t’aqa discipulokunawan, Paymi
nirqan: “Manan
kaykunatallapaqchu mañakuni,
aswanpas rimasqankuwan
ñoqapi iñiqkunapaqpas”, nispa.
Juan 17:20.

Jesusmi mañakuwarqanchis,
hinaspan mañakuwarqanchis
paywan huklla kananchispaq,
imaynan Yayawan huklla kashan
hinata. ¡Ima sindicatotaq kayqa!
Qespichiqmi pay kikinmanta
nisqa: “Churiqa manan imatapas
ruwayta atinmanchu pay
kikinmanta;” “Ñoqapi tiyaq Yaya,
paymi ruwaykunata ruwan.”
Juan 5:19; 14:10. Chaymantataq
Cristo sonqonchispi tiyashan
chayqa, ñoqanchispi llank’anqa
“munayninchispa munasqanman
hina ruwananchispaqqas”.

Filipenses 2:13. Paypa
llamkasqanman hinam
llamkasunchik; chay
espiritullatataqmi rikuchisun.
Chhaynataq, Payta munakuspa,
Paypi kashaspa, “tukuy imapipas
Payman wiñasun, paymi uma,
Cristopas”. Efesios 4:15.

9 kaq capitulo —Llank'aywan kawsaywan ima

Diosmi teqsimuyuntinpaq
kawsayta, k'anchayta,
kusikuytawan qoq. Intimanta
k'anchay k'anchaykuna hina,
kawsaq pukyumanta unu
mayukuna phatariq hina,
saminchaykunan Paymanta
lloqsimun llapa
kamasqankunaman. Hinaspapas
maypipas Diospa kawsaynin
runakunaq sonqonpi kashan
chaypas, hukkunamanmi

lloqsimunqa munakuypi,
saminchaypipas.

Qespichiqninchispa
kusikuyninqa karqan urmasqa
runakunaq hoqariyninpi,
kacharichiypi ima. Chayraykun
payqa mana pay kikinpaqchu
kawsayninta ancha munakuqpaq
qhawarirqan, aswanpas cruzta
aguantarqan, p'enqayta
pisichaspa. Chhaynaqa
angelkunaqa sapa kutillanmi
llank'ashanku hukunaq
kusikunankupaq. Kaymi
kusikuyninku. Imachus

kikillanpaq munaq sonqokuna
p'enqay serviyta hina
qhawarinkuman, llakisqa
runakunata servispa, tukuy
imapipas pisipaq qhawarisqa
kaqkunaman, rankinkupipas,
mana huchayoq angelkunaq
ruwasqanmi. Cristoq sacrificio
munakuyninpa spiritunqa
hanaq pachapi tukuy hinastinpi
kaq spiritun, chaymi kusikuypa
esenciallan. Kaymi Cristoq
qatikuqninkunaq spiritun,
paykunaq ruwananku llank'ay.

Cristoq munakuynin sonqopi
ch'usaqyachisqa kaqtinqa, misk'i
q'apay hinaqa manan pakayta
atikunmanchu. Ch'uya
influencianqa llapa tupasqanchis
runakunan sientenqaku. Sonqopi
Cristoq espiritunqa ch'inneqpi
pukyu hinan, mayu hinan llapa
runakunata samarichinanpaq,
chinkanankupaq listo
kaqkunatataq, kawsay unumanta
ukyayta munaspa.

Jesusman munakuyqa
rikuchikunqa llank'ayta
munaspa, imaynan Pay

llank'arqan runaq
saminchayninpaq,
hoqariyninpaqpas. Chaywanmi
hanaq pacha Yayanchikpa
cuidasqan lliw unanchakunata
kuyananchikpaq, llampu sunqu
kayman hinaspa
khuyapayakunapaqpas
apawasun.

Kay pachapi Qespichiqpa
kawsayninga manan
facil-llatachu nitaq pay kikinman
qokuywanchu, aswanpas payqa
llank'arqanmi mana saqespa,
tukuy sonqowan, mana

sayk'uspa kallpachakuywan
chinkasqa runakunaq
qespichikuyninpaq.

Pesebremanta Calvariokama Pay
kikinmanta negakuy ñanta
qatirqan, maskharqantaq mana
kacharisqa kayta sasa
ruwaykunamanta, nanay
puriykunamanta, sayk'uchikuq
cuidadomanta,

llank'aymantawan. Paymi nirqan:
“Runaq Churinga manan
servisqa kananpaqchu hamurqan,
aswanpas servinanpaqmi,
hinallataq askha runakunaq
rantinpi kacharichisqa kananpaq

kawsayninta qonanpaqwan”,
nispa. Mateo 20:28 textopi. Kaymi
karqan kawsayninpi huk hatun
objeto. Tukuy imapas iskay
kaqmi karqan, kamachisqataqmi
karqanpas. Diospa munayninta
ruwananpaq, llank’ayninta
tukunanpaqpas aychan, ukyanan
karqan. Kikinpas, kikinpa
allinninpas manan ima
ruwayniyoqpaschu
llank’ayninpiqa.

Chaymi Cristoq
khuyapayakuyninpi kaqkunapas
listo kanqaku ima sacrificiotapas

ruwanankupaq, hukkuna
payrayku wañuqkunapas hanaq
pacha qokuyninta
rakinakunankupaq. Paykunaqa
tukuy atisqankutan ruwanqaku
kay pacha aswan allin kananpaq
chaypi qhepakunankupaq. Kay
espirituqa cheqaq t'ikrakuq
almaq seguro wiñayninmi. pipas
Cristoman hamuqtin hinan
sonqonpi nacen hukkunaman
willayta munay, Jesuspi tarisqan
ancha chaniyoq amigota;
qespichiq, ch'uyanchaq cheqaq
kaqtaqa manan sonqonpi
wisq'ayta atinmanchu. Cristoq

chanin kayninwan p'achasqa
kaspas, chaypi tiyaq Espirituq
kusikuywan hunt'asqa kasun
chayqa, manan ch'inlla kayta
atisunchu. Sichus
malliykurqayku, rikurqaykutaq
Wiraqocha allin kayninta chayqa
imallapas willanaykupaq kanqa.
Imaynan Felipepas Qespichiqa
tarirqan hinata, hukkunatapas
invitasunmi Paypa qayllanman.
Maskhasunmi paykunaman
Cristoq aysayninkunata, hamuq
pachaq mana rikusqa cheqaq
kayninkunatapas rikuchiyta.
Jesuspa purisqan ñanpi puriyta

anchata munanqaku.

Muyuriqninchispi kaqkuna
'Diospa Corderonta rikunankuta,
paymi kay pachaq huchanta
qechuq'. Juan 1:29.

Hinaspapas hukkunata
saminchanapaq kallpachakuyqa
ñoqanchismanmi
bendicionkunapi ruwasun.
Kaymi karqan Diospa munaynin,
kacharichiy planpi
ruwanaykupaq huk parteta
qowaspanchis. Runakunamanmi
qorqan privilegiota Diospa
kayninmanta participa

kanankupaq, paykunaq
kutinpitaq runamasinkunaman
saminchakunata
mast'arinankupaq. Kaymi aswan
hatun honor, aswan hatun
kusikuy, Diospa atisqan
runakunaman qoyta
atisqanmanta. Chhaynapi
munakuy llank'aykunapi
participaqkunaqa
Kamaqninkumanmi aswan
qayllaykusqa kanku.

Diosqa hanaq pacha
angelkunamanmi qonman karqan
allin willakuy willakuyta,

hinallataq munakuywan llank'ay
llapa llank'aykunata. Yaqapaschá
huk ruwaykunawan
yanapachikunman karqan
munayninta hunt'anapaq.
Ichaqa mana tukukuq
munakuyninpin akllakurqan
Paywan, Cristowan
angelkunawan ima
llank'aqmasikuna kananchispaq,
saminchata, kusikuyta, espiritual
hoqariyta, kay mana kikillanpaq
munaq ministromanta lloqsimuq,
rakinakunanchispaq.

Cristowan khuyapayakuymanni
apasqa kanchis,
ñak'ariyninkunawan
kuskachakuywan. Sapa ruwaymi
hukkunaq allinninpaq sacrificio
ruwayqa kallpachan allin kay
espirituta qoqpa sonqonpi, aswan
allinta hukllachaspa kay pachaq
Kacharichiqwan, paymi “qhapaq
karqan, chaywanpas
qankunarayku ... wakchaman
tukupurqan, chaytan pasankichis
Wakcha kayninpas qhapaqmi
kanman”, nispa. 2 Corintios 8:9.
Hinaspapas chhaynata
kamasqanchispi Diospa

munayninta hunt'asqanchisman
hinan kawsayqa
saminchawasunman.

Sichus Cristoq yuyaykusqanman
hina llank'anaman rinki
discipulonkuna ruwanankupaq,
hinaspataq almakunata
gananqaku Paypaq chayqa,
sientenkin necesitasqaykita
aswan ukhu experienciata
hinallataq aswan hatun yachayta
hanaq pacha kaqkunapi,
hinaspan yarqaymanta ch'akisqa
kanki chanin kaymanta. Diostan
valekunki, ñiyniykitaq

kallpachasqa kanqa, almaykitaq
qespikuy p'uytupi aswan ukhu
wayrakunata ukyanqa.

Contratacionwan
pruebakunawan tupaspaykiqa
Bibliaman hinaspa
mañakuymañanmi tanqasunki.
Graciapi, Cristomanta
yachaypipas wiñanki, qhapaq
experienciatataq wiñachinki.

Hukkunapaq mana kikillanpaq
munaq llank'ay espirituqa
ukhunta, takyasqa kayta, Cristo
hina munakuytapas qon chay
runaman, hinaspapas thak kayta

kusikuytapas apamun
dueñonman. Chay munaykunan
hoqarisqa kashan. Manataqmi
kanchu qella kaypas nitaq
kikillanpaq munaq kaypas.
Chhaynata cristianokunaq
graciankunata ruwaqkunaqa
wiñanqaku, kallpayoqtaqmi
kanqaku Diospaq
llank'anankupaq. Paykunaqa
sut'itan espiritualpi
yuyaykunqaku, mana kuyurispas,
wiñaq iñiyniyuqmi kanqaku,
mañakuyninkupipas aswan
atiyniyuqmi kanqaku. Diospa
Espiritun, espiritunkuman

kuyuspa, almaq sagrado
armoniakunata waqyan, divina
llamiyman kutichispa.

Chhaynapi hukunaq allinninpaq
mana kikillankupaq
kallpachakuqkunaqa,
cheqaqtapunin qespikuyninkuta
llank'ashanku.

Graciapi wiñanapaqqa, mana
interesakuspa Cristoq
kamachisqan llank'ayllata
ruwaymi —atisqanchisman hina,
qoy atisqanchis yanapayta
necesitaqkunata yanapaspa
saminchaspa ima. Kallpaqa

hamun ejercicio ruwaywanmi;
ruwayqa kawsaypa kikin
kayninmi. Pikunachus
kallpachakunku cristiano
kawsayta waqaychanankupaq,
graciawan hamuq
saminchakunata mana imatapas
ruwaspa chaskispa, Cristopaq
mana imatapas ruwaspa, mana
llank'aspa mikhuspalla
kawsanankupaq
kallpachakushanku. Hinaspa
espiritualpipas imaynan
naturalezapi hina, kayqa sapa
kutinmi degeneración nisqapi,
ismuypi ima tukun. Pipas

chaki-kachankunata mana
ejerciciota ruwayta munaq
runaqa pisi tiempollamantan
manaña atiyniyoqchu kapunman
karqan. Chhaynapin Diospa
qosqan atiyninkunata mana
utilizaq cristianoqa manan
Cristoman wiñayllachu,
aswanpas manañan
kallpayoqñachu.

Cristoq iglesianqa Diospa
churasqanmi runakuna
qespichinapaq. Misionninmi
evangeliota kay pachaman
apananpaq. Hinaspapas chay

obligacionqa llapa cristianokunaq
makinpín kashan. Llapa runan,
talentonwan, oportunidadninwan
ima, Qespichiqpa kamachisqanta
hunt'ananku. Cristoq
munakuynin, rikuchiwasqanchis,
llapan mana reqsiqkunaman
manukuqman tukuchiwanichis.
Diosqa manan
ñoqallanchispaqchu k'anchayta
qowarqanchis, aswanpas
paykunaman ch'aqchunanpaqmi.

Cristoq qatinqinkuna rikch'asqa
kankuman llank'anankupaq
chayqa, waranqa waranqa

runakunan kanman karqan
maypichus kunan p'unchaypi
huk runa mana judío suyukunapi
allin willakuykunata
willashanman. Hinaspa llapan
mana kikinkumanta chay
llank'aypi llank'ayta atiqkuna,
chaywanpas sustentankumanmi
kapuqninkuwan,
khuyapayakuyninkuwan,
mañakuyninkuwan ima.
Hinaspapas aswan askharaqmi
kanman almakunapaq tukuy
sonqowan llank'ay cristiano
nacionkunapi.

Manan pagano hallp'akunaman
rinanchischu, nitaqmi wasiq k'iti
muyullantapas saqenanchischu,
sichus chaypi deberninchis
kashan chayqa, Cristopaq
llank'ananchispaq. Chaytaqa
ruwasunmanmi wasipi muyupi,
iglesiapi, pikunawan
huñunakusqanchis ukhupi,
pikunawanchus negocio
ruwasqanchis ukhupipas.

Kay pachapi Qespichiqninchispa
kawsayninpa aswan hatun
partenmi pasaran Nazaret
llaqtapi carpinteroq tiendapi

pacientiawan llank'aypi. Servicio
angelkunan kawsaypa
Señorninman rirqanku, payqa
chakra llank'aqkunawan,
llank'aqkunawan kuska kuska
purishaqtin, mana reqsisqa, mana
hatunchasqa ima. Payqa hunt'aq
sonqowanmi hunt'asharqan
misionninta huch'uylla
llank'ayninpi llank'ashaspa,
imaynan onqosqakunata
qhaliyachirqan otaq Galilea
llaqtapi wayra-parawan
kuyurichisqa olakunapi
purishaspa hina. Chhaynaqa,
aswan huch'uyyaykukuq

ruwaykunapi, aswan pisi
posiciónkunapipas, Jesuswan
kuska purisunman,
llank'asunmanpas.

Apóstol nin: “Sapa runa, maypi
waqyasqa kasqanpas, chaypi
Dioswan kuska kachun”, nispa. 1
Corintios 7:24. Negocianteqa
Diosman sonqo kasqanraykun
patronninta hatunchananpaq
hina negocionta ruwanman.
Cristoq cheqaq qatinqnin kaqtinqa
religionnintan apapunqa tukuy
ima ruwasqakunaman, Cristoq
espirituntataq runakunaman

rikuchinqa. Mecánicoqa
kanmanmi Galilea orqokuna
chawpipi pisichasqa
kawsaykunapi llank'aq Diospa
allin sonqowan hunt'aq
representanten. Llapa Cristoq
sutinta sutichasqa chhaynatan
llank'anana, hukuna allin
ruwayninkunata rikuspa,
Kamaqninkuta,
Kacharichiqninkuta
hatunchanankupaq pusasqa
kanankupaq.

Askhan excusakurqanku Cristoq
serviyninpaq regalonkuta

qonankupaq, hukkuna aswan
allin dotacionkunayoq
kasqankurayku, aswan allin
ventajayoq kasqankurayku ima.
Chay yuyaykuymi aswan allinqa,
aswan yachayniyoq runakunallan
atiyninkuta Diosta
servinankupaq sapaqchananku.
Askha runakunan entiendenku,
talentokunaqa huk clase
favorecesqallamanmi qosqa
kashasqanmanta, manataqmi
hukkunataqa qonkuchu,
paykunaqa manan qayasqachu
kanku llank'aykunapi nitaq
premiokunapipas

yanapakunankupaq. Ichaqa
manan chay rikch'anachiypiqa
chhaynachu rikuchikun. Wasi
dueñon kamachinkunata
waqyaspa, sapankaman
llank'ayninta qorqan.

Munakuq espirituwanmi
kawsaypi aswan
huch'uyyaykukuq ruwaykunata
ruwasunman "Señorpaq hina".
Colosenses 3:23. Diospa
munakuynin sonqopi kashan
chayqa, kawsaypin rikuchikunqa.
Cristoq misk'i q'apayninmi

muyuriwasun, influencianchistaq
hoqarinqa, saminchawasun ima.

Manan hatun ocasionesta
suyanaykichu nitaq
extraordinario atiykunata
suyanaykichu manaraq Diospaq
llank'aq rishaspa. Manan
yuyaykunaykichu imachus kay
pacha runakuna qanmanta
yuyaykunankuta. Sichus sapa
p'unchay kawsayniyki rikuchin
iñiyki ch'uya kasqanmanta,
hunt'asqa kasqanmantawan,
hukkunapas convencisqa kanku
paykunaq allinninpaq

munasqaykimanta chayqa,
manan llapanpichu
kallpachakusqaykiqa chinkanqa.

Jesupa discipulonkunamanta
aswan huch'uyyaykukuq,
wakcha kaqqas hukkunapaq
bendicionmi kanman.

Manapaschá reparankuchu ima
allin allin ruwasqankutapas,
ichaqa mana yuyayniyoq
influenciankuwanmi
qallarinkuman saminchay
olakunata, chaykunan
mast'arikunqa, ukhunchakunqa,
saminchasqa rurukunatapas

manapaschá hayk' aqpas
yachankumanchu qhepa premio
p'unchaykama. Paykunaqa
manan sientenkuchu nitaq
yachankuchu ima hatun
ruwasqankutapas. Manan
kamachisqachu kanku allin
ruwasqankumanta llakikuspa
sayk'unankupaq. Ch'inlla
ñawpaqman rinanku, Diospa
qhawariyninpa kamachisqan
llank'ayta hunt' aq sonqowan
ruwaspa, manataqmi
yanqapaqchu kawsayninkuqa
kanqa. Kikin almankupas
astawanmi wiñanqa Cristoq

rikch'ayninman; paykunaqa kay
kawsaypi Dioswan kuska
llank'aqkunan kanku,
chhaynapin allin kashanku
hamuq kawsaypa aswan hatun
llank'ayninpaq, mana
llanthunchasqa kusikuypaqpas.

10 kaq capitulo —Diosmanta yachay

Askhan imaymanakuna Diosqa
maskhawanchis pay kikinta
reqsichiwananchista, paywan
kuskachakuyman
pusawananchistapas.

Naturalezaqa mana sayaqmi
sentidonchiskunawan riman.

Kichasqa sonqoqa admirakunqan
Diospa munakuyninwan,
hatunchayninwan ima, chaytan
rikuchikun makinpa
ruwayninkunawan. Uyariq
rinriqa uyarinmanmi,

entiendenmanmi, pachamamapi
kaqkunawan Diospa
rimanakuyninkunata. Q'umir
chakrakuna, alto sach'akuna,
t'ikakuna t'ikakuna, pasaq
phuyu, urmamuq para, rimaq
mayu, hanaq pachaq
k'anchariynin, sonqonchista
rimapayanku, hinaspan
minkawanchis llapanta
kamaqwan reqsinakunanchispaq.

Qespichiqninchisqa ancha
chaniyoq yachachikuyninkunatan
watarqan naturalezaq
kaqninkunawan. Sach'akuna,

pisqukuna, wayq'ukuna,
urqukuna, quchakuna, sumaq
hanaq pachakuna, hinallataq sapa
p'unchaw kawsaypi
sucedesqanpas, muyuriqninpas,
llapanmi cheqaq simikunawan
tupachisqa karqanku, chhaynapi
yachachikuyninkuna sapa kutilla
kananpaq yuyarisqa, runaq
llank'ay kawsayninpa ocupasqa
llakikuyninkuna ukhupipas.

Diosqa wawankunatan
munanman ruwasqankunata
chaninchanankupaq, kay pachapi
wasinchista sumaqchasqanwan,

ch'inlla, ch'inlla sumaq kaywan
kusikunankupaq. Payqa sumaq
kaqkunata munakuqmi,
hawamanta aswan sumaq
kaqkunatataqmi munakun sumaq
kayninta; Payqa munanmanmi
ch'uya kayta, mana
sasachakuyniyuq kayta
tarpunanchista, t'ikakunaq
ch'inlla graciankunata.

Uyarillasun chayqa, Diospa
kamasqan ruwasqankunaqa
ancha valorniyuq
yachachikuykunatan
yachachiwasun kasukuymanta,

confianamantawan. Mana puriq
ch'askakunamanta, espaciopi
mana purisqankupi, watamanta
wataman churasqa ñanninkuta
qatipakuq ch'askakunamanta,
aswan huch'uy átomokama,
naturalezaq kaqninkunaqa
Kamaqpa munaynintan
kasukunku. Hinaspapas Diosqa
tukuy imatan cuidan, tukuy
kamasqankunatapas sustentanmi.
Pichus mana yupay atina
pachakunata tukuy hatun
kayninpi takyachin, kaq
pachallapitaqmi mana
manchakuspa huch'uyyaykukuq

takiyninta takiq q'omer gorrión
huch'uy q'omer gorriónpa
munayninta qhawarin. Runakuna
sapa p'unchaw
llamk'ayninkuman llusiptinku,
mañakuypi hina; tuta
puñuptinku, tutamanta
hatariptinkupas; qhapaq runa
palacionpi fiestata ruwaqtin, otaq
wakcha runa pisi tablapi
wawankunata huñuqtin,
sapankankuta hanaq pacha Yayaq
munakuywan qhawan. Diospa
mana reparasqanqa manan ima
waqapas hich'akunchu.

Manataqmi kanchu mana
marcasqan asirikuyqa.

Sichus kayta allinta creesunman
chayqa, llapa mana allin
llakikuykunaqa manañan
kanmanchu. Kawsayninchikqa
manam kunan hinachu
hukmanyaywan huntasqa
kanman; tukuy imapas, hatunña
huch'uyña, Diospa makinpi
saquesqa kanman, payqa manan
askha llakikuykunawan
musphasqachu, nitaq
llasayninkunawanpas
atipasqachu. Hinaptinga, achka

runakunapa unayña mana
riqsisqan alma samaywan
kusikunanchikmi.

Imaynan sentidoykikuna kusikun
kay pachaq munay
munakuyninwan, yuyaykuy
hamuq pachapi, manan
hayk'aqqas reqsinqachu huchaq
wañuypa q'otuyninta; maypichus
pachamamaq uyanqa manaña
ñakaypa llanthunta
churakunqachu. Yuyayniykiqa
qespichisqa runakunaq wasinta
qhawarichichun, yuyariytaq
aswan k'anchariq yuyayniykiq

rikuchisqanmantaqa aswan
sumaqmi kananta. Naturalezapi
Diospa imaymana
qokuyninkunapin rikunchis
ichaqa aswan pisi
k'ancharishaqta k'anchariyninta.
Qelqasqa kashan: “Manan
ñawiqa rikurqanchu, rinripas
manan uyarirqanchu, manan
runaq sonqonmanpas
haykurqanchu,
munakuqkunapaq Diospa
wakichisqankunataqa”, nispa. 1
Corintios 2:9.

Harawiqpas, naturalistapas askha
rimayniyoqmi pachamamamanta,
ichaqa cristianon kay pachaq
sumaq kayninta aswan hatun
chaninchaywan kusikun,
Yayanpa makinpa ruwasqanta
reqsisqanrayku, t'ikapi,
sach'akunapi, sach'akunapipas
munakuyninta reparasqanrayku.
Manan pipas allintachu
reparanman urqupas wayq'opas,
mayupas lamar-qochapas ancha
allin kayninta, payqa manan
chaykunataqa qhawarinchu
Diospa runaman munakuyninta
rikuchinanpaq hina.

Diosqa rimapayawanchis
providencial
llank'ayninkunawan, Espirituq
sonqonchispi influenciasqanwan
ima. Imayna kasqanchispi,
muyuriqninchispi, sapa p'unchay
muyuriqninchispi cambiokunapi,
tarisunmanmi ancha valorniyoq
yachachikuykunata sichus
sonqonchis kichasqa kashan
chaykunata reparanapaq chayqa.
Salmista, Diospa qhawariyninpa
llank'ayninta maskhaspa, nin:
"Kay pachaqa hunt'an Señor
Diospa sumaq kayninwan",

nispa. “Pipas yachayniyoq kaspas
kaykunata kasukuqqa, paykunan
entiendenqaku Señor Diospa
khuyapayakuyninta.” Salmo 33:5;
107:43.

Diosqa siminpin
rimapayawanchis. Kaypiqa
aswan sut'i chirukunapin
hap'inchis imayna kayninpa
rikuchiyninta, runakunawan
ruwasqanmanta, kacharichiy
hatun llank'ayninmantawan.
Kaypin kichasqa kashan
ñawpaqenchispi ñawpaq
tiempopi ñawpaq tiempopi

ñawpa taytakunaq, profetakunaq,
huk ch'uya runakunaq historian.
Paykunaqa “ñuqayku hina
munapayaykunaman
kamachisqa” qharikuna
karqanku. Santiago 5:17.
Rikunchismi imaynatas
ñoqanchis hina
hukmanyasqakunawan
maqanakurqanku, imaynatas
ñoqanchis hina tentacionman
urmarqanku, chaywanpas
yapamanta sonqoyoq karqanku,
Diospa khuyapayakuyninwantaq
atiparqanku; Qhawarispataq,
chanin kaypi

kallpachakusqanchispi
kallpachasqa kanchis.
Ñawinchasqanchisman hina,
paykunaman qosqa ancha
chaniyoq experienciakunamanta,
k'anchaymanta, munakuymanta,
saminchaymantawan paykunaq
kusirikunankupaq, hinallataq
paykunaman qosqa graciawan
llank'asqankumanta,
paykunaman kallpachaq
espiritun sonqonchispi ch'uya
qatipakuy nina rawrayta
rawrachin, hinallataq paykuna
hina kayta munaspa, paykuna
hina Dioswan puriyta.

Jesusmi nirqan Ñawpa
Rimanakuy Qelqakunamanta,
—aswanraqmi Mosoq
Qelqakunamantapas,
—“Paykunan ñoqamanta testigo
kanku”, Kacharichiq, Paypin
wiñay kawsay suyakuyninchis
chawpichasqa kashan. Juan 5:39.
Arí, tukuy Biblian Cristomanta
willan. Ñawpaq kaq kamasqa
qelqamantapachan
—imaraykuchus “mana
Paywanqa manan imapas
ruwasqachu karqan” — tukukuy
promesakama, “Qhawariy,

usqhaylla hamusaq”,
ruwayninkunata leeshanchis,
kunkantapas uyarishanchismi.
Juan 1:3; Apocalipsis 22:12.
Qespichiqwan reqsinakuwaq
chayqa, Santo Qelqakunata
estudiay.

Tukuy sonqoykita hunt'achiy
Diospa rimayninkunawan.
Paykunan kawsaq unu,
ruphashaq ch'akiyniykita
thasnuq. Paykunan hanaq
pachamanta kawsaq t'anta.
Jesusmi willan: “Manachus
Runaq Churinpa aychanta

mikhunkichis, yawarnintataq
ukyankichis chayqa, manan
kawsayniyoqchu kankichis”,
nispa. Hinaspapas pay kikintan
sut'inchakun: “Qankunaman
rimasqay simikunaqa espiritun,
kawsaytaqmi”, nispa. Juan 6:53,
63. Cuerponchisqa wiñasqa
kashan mikhusqanchismanta,
ukyasqanchismantawan;
hinallataq imaynan economía
naturalpi hina, chay hinallataqmi
economía espiritualpipas: chaypi
yuyaymanasqanchismi espiritual
naturalezanchisman tonota
kallpatawan qonqa.

Kacharichiymenta temaqa
angelkunaq qhawariyta
munasqankun; chaymi kanqa
kacharichisqakunaq ciencia,
takiyninpas wiñaypaq mana
samayniyoq pachakunapi.
¿Manachu kunanqa allinta
yuyaymanaspa estudiana?
Jesuspa mana tukukuq
khuyapayakuynin,
munakuyninpas, ñoqanchisrayku
ruwasqa sacrificio, aswan serio
hinallataq solemne
yuyaymanayta waqyan. Munasqa
Kacharichiqninchispa,

Intercesorninchispa
caracterninpin yuyaykunanchis.
Yuyaymanananchismi llaqtanta
huchankumanta qespichinanpaq
hamuq misionninpi. Chhaynata
hanaq pacha temakunapi
yuyaymanasqanchisman hinan
iñiyninchis munakuyninchispas
astawan kallpachasqa kanqa,
mañakuyninchistaq aswan
aswanta Diospa chaskisqan
kanqa, aswan aswanta ñiyywan
munakuywan chaqrusqa
kasqanrayku. Paykunaqa allin
yuyayniyoqmi kanqaku, tukuy
sonqowantaqmi llank'anqakupas.

Aswanmi kanqa sapa kutilla
Jesuspi confianza, hinallataq sapa
p'unchay, kawsaq experiencia
atiyninpi, llapan Paywan
Diosman hamuqkunata
qespichinanpaq.

Qespichiqpa hunt'asqa
kayninkunapi
yuyaymanasqanchisman hinan,
ch'uya kayninman rikch'akuq
llapanta t'ikrakuyta,
mosoqyachisqa kayta munasun.
Yarqasqa, ch'akiy almapas kanqa
yupaychasqanchisman
rikch'akuq kananchispaq. Aswan

yuyayninchis Cristopi kaqtinqa,
astawanmi hukkunaman
paymanta rimasun, kay
pachamanpas paytan
representasun.

Bibliaqa manan chay yachaysapa
runallapaqchu qelqasqa karqan;
aswanpas común
runakunapaqmi ruwasqa karqan.
Qespichinapaq necesario hatun
cheqaq kaqkunaqa chawpi
p'unchay hina sut'inchasqa
kashan; manataqmi pipas
pantanqachu, ñannintapas
chinkachinqachu, aswanpas

Diospa sut'i rikuchisqa
munayninpa rantinpi kikinkuq
taripayninkuta qatikuqkunallan.

Manan mayqen runaq
testimoniontapas
hap'inanchischu Qelqakunaq
yachachisqanmantaqa, aswanpas
Diospa siminkunatan ñoqanchis
kikinichis estudiananchis. Sichus
hukkuna yuyaykusqanchis
ruwananta saqesun chayqa, mana
puriy atiq kallpayoqmi kasun,
contratasqa atiyniyoqtaqmi
kasunpas. Yuyaypa noble
atiyninkunaqa anchatan enano

kanman, yuyayninkupaq hina
temakunapi mana ejerciciota
ruwasqankurayku, chaymi
manaña Diospa siminpa ukhu
significadonta hap'iyta
atinkumanchu. Yuyayqa
hatunyapunqan sichus chayta
utilizakunman Bibliaq
temakunaq tupanakuyninta
maskhaspa, textowan textowan
tupachispa, espiritual kaqkunata
espiritualwan tupachispaqa.

Yuyayta kallpachanapaqqa
manan imapas aswan
yupasqachu, Qelqakunata

estudiaymantaqa. Manan huk
libropas chay hina atiyuniyoqchu
yuyaykunata hoqarinanpaq,
facultadkunaman kallpata
qonanpaq, Bibliaq hatun,
hatunyachiq cheqaq
yachachikuyninkuna hinaqa.
Sichus Diospa siminta estudiasqa
kanman karqan imaynachus
kanan hina chayqa, runakunaqa
hatun yuyayniyoqmi kankuman,
allin qhawarisqa kankuman, allin
yuyayniyoqpas kankuman, mana
ancha rikukuq kay
tiempokunapi.

Ichaqa pisillatan ima
allinninchistapas tarinchis Diospa
Simin Qelqakunata usqhaylla
leespaqa. Huk runaqa lliw
Bibliata leespanpas mana sumaq
kayninta rikunmanchu nitaq
ukhunchasqa pakasqa ima
ninantapas entiendenmanchu.
Huk pasaje estudiasqa,
yuyayman significacionnin sut'i
kanankama, qespikuy planwan
tupasqankamapas, aswan
valorniyuqmi askha
capitulokunata leeymanta, mana
ima definitivo propósitotapas
qhawarispa, manataqmi allin

yachachikuytapas tarisqachu.
Bibliaykita waqaychay.
Oportunidad kaqtinqa leey;
yuyayniyki qillqasqakunata
allichay. Callekunapi
purishaspapas huk pasajeta
leespa yuyaymanawaq,
chhaynapin yuyayniyki allinta
allichanki.

Mana tukuy sonqowan
atencionwan estudiaspaqa manan
yachayta tarisunmanchu.
Cheqaqtapunin Qelqaq wakin
partenkunaqa ancha sut'i kashan
mana allinta entiendenapaq,

ichaqa kanmi wakin partekuna,
chaykunaq significadonqa manan
hawapichu kashan, manan huk
qhawariyllapichu rikukun.
Qelqataqa qelqawan
tupachinanchismi. Allinta
t'aqwirina, mañakuspa
yuyaymanay ima. Hinaspapas
chhayna estudiayqa askha
qolqetan kutichipunqa. Imaynan
mineroqa kay pachaq uranpi
pakasqa ancha valorniyoc
metalmanta venakunata tarin,
chhaynatan Diospa siminta mana
saquespa maskhaqqa pakasqa
qhapaq kayta hina tarinqa aswan

valorniyuq cheqaq kaqkunata,
chaykunatan pakasqa kashan
mana cuidakuq maskhaqpa
qhawarisqanmanta.

Inspiracionpa rimayninkuna,
sonqopi yuyaymanasqa, kawsay
pukyumanta mayukuna hina
kanqa.

Manan hayk'aqqas Bibliataqa
estudianachu mana
mañakuspaqa. Manaraq
p'anqankunata kicharishaspaqa
Santo Espirituq k'anchariynintan
mañakunanchis, chaymi qosqa
kanqa. Natanael Jesusman

hamuqtinmi, Qespichiqqa
qaparirqan: “¿Qhawariychis
cheqaqtapuni Israel runa,
paypiqa manan ima q’otupas
kanchu!”, nispa. Natanaeltaq
nirqan: “¿Maymantataq
reqsiwanki?”, nispa. Jesustaq
kutichirqan: —Manaraq Felipe
waqyamushaqtiyki, higos sach'a
uranpi kashaspaykin rikurayki”,
nispa. Juan 1:47, 48. Hinaspapas
Jesusqa rikuwasunmi pakasqa
mañakuykunapipas, sichus payta
maskhasun k’anchayta,
yachananchispaq imachus cheqaq
kaqta. K’anchay pachamanta

angelkunan kanqa
huch'uyyaykukuspa Diospa
pusayninta maskhaqkunawan.

Santo Espirituqa Qespichiqtan
hoqarin, hatunchan ima. Paypa
oficionmi Cristota
presentananpaq, chanin kayninpa
ch'uya kayninta, Paywan hatun
qespikuy chaskisqanchistapas.
Jesusmi nin: "Payqa
Ñoqaqmantan chaskinqa,
chaytataq qankunaman
rikuchisunkichis", nispa. Juan
16:14. Cheqaq kaq Espiritullan
Diosmanta cheqaq yachachiq

allin yachachiq. ¡Imaynatan
Diosqa runakunata
chaninchanan, Churinta
paykunarayku wañunanpaq
qosqanrayku, Espirituntataq
churan runaq yachachiqnin
kananpaq, sapa kutilla
pusananpaqqpas!

11 kaq capitulo —Manakunapaq privilegio

Naturalezawan revelacionwan,
providencianwan, Espiritunpa
influenciawan ima, Diosqa
rimapayawanchis. Ichaqa manan
kaykunaqa aypanchu;
hinallataqmi sonqonchista
Payman willananchis. Espiritual
kawsayniyoq kallpayoq
kanapaqqa hanaq pacha
Yayanchiswanmi cheqaqta
apanakunanchis. Yuyayninchisqa
Paymanmi aysasqa kanman;
yuyaymanasunmanmi

ruwayninkunapi,
khuyapayakuyninkunapi,
saminchayninkunapi; ichaqa
kayqa manan, hunt'asqa
yuyaypiqa, Paywan
rimanakuychu. Dioswan
rimanapaqqa, cheqaq
kawsayninchismantan imatapas
payman ninanchis.

Mañakuyqa huk amigoman hina
Diosman sonqo kichariymi.
Manataqmi imachus kasqanchista
Diosman willanapaqqa
necesariochu, aswanpas payta
chaskikunanchispaqmi.

Mañakuyqa manan Diostaqa
uraykachiwanchischu, aswanpas
Paymanmi wicharichiwanchis.

Jesusqa kay pachapi kashaqtiinmi
discipulonkunaman yachachiran
imayna mañakunankuta. Paymi
paykunata kamachirqan sapa
p'unchay necesitasqankuta
Diospa ñawpaqenpi
rikuchinankupaq, hinallataq llapa
cuidasqankuta Payman
wikch'unankupaq. Hinaspapas
paykunaman qosqan
seguridadqa, mañakuyninku

uyarisqa kananmanta,
noqanchispaqpas seguridadmi.

Kikin Jesús, runakuna ukhupi
tiyashaspa, sapa kuti mañakuypi
kasharqan. Qespichiqninchismi
reqsichikurqan
necesidadninchiskunawan pisi
kallpa kayninchiswan ima,
chaypin payqa huk mañakuqman
tukupurqan, huk mañakuqman,
Yayanmanta maskhaspa mosoq
kallpa qoykunata,
lloqsimunanpaq wakichisqa
deberpaq pruebapapaqwan. Paymi
tukuy imapi ejemplonchis. Payqa

wawqenmi pisi kallpa
kayninchispi, “ñuqanchis hina
tukuy imapipas tentasqa;” ichaqa
mana huchayoq runa hinan mana
allinmanta kutirirqa; Payqa
aguantarqa
maqanakuykunata, almaq
ñak’arichiynintapas, huchaq
pachanpi. Runa kayninmi
mañakuyta huk necesidadta
hinallataq privilegioman
tukuchirqa. Payqa Taytanwan
kuskachakuypin sonqochayta
kusikuytapas tarirqa. Hinallataq
sichus runakunaq Qespichiq,
Diospa Churin, mañakuy

necesitayninta sienterqan chayqa,
aswanraqmi pisi kallpa,
huchasapa wañuq runakunaqa
sinchita, sapa kuti mañakuy
necesitasqankuta sientenanku.

Hanaq pacha Yayanchismi
suyashan hunt'asqa
saminchayninta qowananchista.
Privilegionchismi aswanta
tomayqa mana tukukuq
munakuypa pukyunpi. ¡Mayna
admirakuypaqmi pisillata
mañakusqanchikqa! Diosqa liston
kashan, munantaqmi
uyarinanpaq aswan

huch'uyyaykukuq wawankunaq
sonqomanta mañakusqankuta,
chaywanpas ancha sut'inmi mana
munanchischu munasqanchista
Diosman willayta. Imatataq
hanaq pacha angelkuna
yuyaykunkuman wakcha mana
ima ruway atiq runakunamanta,
wateqasqa kashaqtinku, mana
tukukuq munakuyniyuq Diospa
sonqon paykunata munashaqtin,
listo kashaspa aswan askhata
qonanpaq
mañakusqankumantapas
yuyaykusqankumantapas,
chaywanpas pisillatan

mañakunku, chay hinataqmi
kankupas pisi ñiyniyuq?
Angelkunaqa anchatan munanku
Diospa ñawpaqenpi
k'umuykukuyta; Paypa
hichpanpi kaytam anchata
munanku. Paykunaqa Dioswan
kuskachakuytan qhawarinku
aswan hatun kusikuyninkuman
hina; chaywanpas kay pachaq
wawankunaqa, Dioslla qoyta
atisqan yanapayta anchata
necesitaqkuna, kusiona hina
kanku mana Espiritunpa
k'anchayninwan purinankupaq,

paypa qayllanpi
compañeronwan.

Millaypa tutayayninmi mana
mañakuyta ruwaqkunata
muyurichin. Awqakunapa
susurquspa wateqasqankum
huchaman aysachin; hinaspapas
tukuy imapas Diospa qosqan
privilegiokunata mana
utilizasqankuraykun, Diospa
churasqan mañakuypi.

¿Imaraykutaq Diospa churinkuna
ususinkuna mana mañakuyta
munankuchu, mañakuymi iñiypa
makinpi llave hina hanaq pacha

waqaychasqa wasi kicharinapaq,
maypin ancha chaninchasqa
kashan Tukuy Atiyniyocpa mana
tukukuq kaqninkuna? Mana
samaspamañakuspa, tukuy
sonqowan qhawaspapa
peligropin kashanchis mana
cuidakuspa wiñananchispaq,
allin ñanmanta
karunchakunanchispaqpas.
Awqaqa sapa kutillanmi
maskhan khuyapayakuy
tiyanaman ñanta hark'ayta, mana
tukuy sonqowan mañakuywan
iñiywan ima khuyapayakuyta,

atiytawan tarinanchispaq,
wateqaykunata atipananchispaq.

Kanmi wakin condicionkuna,
chaykunapin suyasunman Dios
mañakuyninchista uyarinanta
kutichinanta. Chaykunamanta
huknin punta kaqmi, Paymanta
yanapakuy necesitasqanchikta
sientesqanchikmi. Paymi
prometekun: “Ch’akisqa
runamanmi unuta hich’asaq,
ch’aki hallp’amanmi unu
hunt’aykusaq”, nispa. Isaias 44:3.
Chanin kawsaymanta yarqasqa,
ch’akisqa, Diosta

munapayaqkuna, mana
iskayrayaspa saksasqa
kanankumanta. Sonqoqa
kichasqa kanan Espirituq
yanapayninwan, mana chayqa
manan Diospa saminchayninqa
chaskikunmanchu.

Hatun necesidadninchis kikinmi
huk discutiy, aswan
rimaywantaqmi rogakun
ñoqanchispaq. Ichaqa
Wiraqochatan maskhananchis
kaykunata ruwawananchispaq.
Paymi nin: “Mañakuychis,
qosunkichismi”, nispa.

Hinallataq “Kikin Churinta mana khuyapayakuq, aswanpas llapanchisrayku payta entregaq, ¿imaynataq mana paywan kuskachu tukuy imaymanata qowasunman?”, nispa. Mateo 7:7; Romanos 8:32.

Sonqonchispi mana allin kaqta qhawarisun, ima reqsisqa huchamanpas hap'ipakusun chayqa, manan Wiraqocha uyariwasunchu; ichaqa pesapakuq, pesapakuq almaq mañakuyninqa chaskisqapunin. Llapa reqsisqa mana allinkuna

allichasqa kaqtinga,
creesunmanmi Dios
mañakusqanchista kutichinanta.
Kikin meritonchisqa manan
hayk'aqpas alabawasunchu
Diospa favorninpi; Jesuspa
chanin kayninmi qespichiwusun,
yawarninmi ch'uyanchawasun;
chaywanpas llamkayniyuqmi
kanchik chaskikuypa
condicionninkunata huntanapaq.

Huk elemento prevaleciente
mañakuyqa iñiyemi. “Diosman
hamuqqa creenami Pay
kasqanpi, tukuy sonqowan

maskhaqkunaman premio qoq
kasqanpipas.” Hebreos 11:6.

Jesusqa discipulonkunatan

nirqan: “Imapas

munaspaykichisqa,

chaskisqaykichista creeychis,

hinan chaskinkichis”, nispa.

Marcos 11:24. ¿Siminman hinachu

Payta hap'inchis?

Chay seguridadqa hatunmi

manataqmi tukusqachu,

Paytaqmi prometekuq hunt'aq.

Mañasqanchikta mana

chaskiptinchikqa,

mañakusqanchik horapi,

iñinanchikraqmi Wiraqocha
uyarisqanmanta,
mañakuyninchikta kutichinanta.
Ancha pantasqa, pisi yuyayniyoq
ima kanchis, chaymi mayninpiqa
mañakunchis mana
saminchawananchispaq
kaqkunata, hanaq pacha
Yayanchistaq munakuywan
kutichin mañakuyninchista
qowaspanchis, aswan
allinninchispaq kaqta
qowaspanchis, chaytan ñoqanchis
kikinchi spa munasunman sichus
Diosmanta k'ancharisqa
rikuywan tukuy imata cheqaq

kasqanman hina qhawariyta
atisunman chayqa.

Mañakuyninchis mana kutichisqa
hina kaqtinqa, promesamanmi
k'askakunanchis; kutichina
pachaqa chayamunqapunin,
aswan necesitasqanchis
saminchaytataq chaskisunchis.

Ichaqa mañakuyqa siempre
kutichisqa kanqa chay kikin
ñanpi hinallataq chay particular
ima munasqanchispaq, niyqa,
presunción. Diosqa ancha
yachayniyoqmi pantananpaq,
ancha allintaqmi, chanin
puriqkunamantaqa manan ima

allin kaqtapas hark'anmanchu.
Hinaptinqa, ama manchakuychu
Paypi hapipakuyta,
mañakuynikikunapa chaylla
kutichiyninta mana
qawaspaykipas. Seguro
promesanpi hapipakuy:
“Mañakuy, qosunkim”, nispa.

Iskayrayayninchiskunawan
manchakuyninchiskunawanpas
yuyaychakusun, otaq mana
sut'ita rikusqanchis tukuy imata
allichananchispaq
kallpachakusun chayqa, manaraq
iñiyniyuq kashaspaqa,

musphaykunan yapakunqa,
ukhunchallanqataqmi. Ichaqa
sichus Diosman hamusun, mana
ima ruway atiq hinallataq
dependeq hina sientekuspa,
cheqaq kasqanchisman hina,
huch'uyyaykukuspa, confiaq
iñiywan ima munasqanchista
reqsichisun Payman, mana
tukukuq yachaynin,
kamasqakunapi tukuy imata
rikuq, munayninman hina,
simillanwantaq tukuy imata
kamachin chayqa, . Payqa
waqayninchista uyariyta atinmi,
atiendenqataqmi,

sonqonchismanpas k'anchaytan
k'ancharichinqa. Tukuy
sonqowan mañakuywanmi Mana
Tukukuqpa yuyayninwan
tupachisqa kanchis. Manapaschá
chay pachaqa mana
admirakuypaq
pruebakunayoqchu kasunman,
Kacharichiqninchispa uyanqa
khuyapayakuywan munakuywan
ima
k'umuykachiwasqanchismanta,
ichaqa chhaynaraqmi.
Manapaschá rikukuq
llamiykuynintaqa
sientesunmanchu, ichaqa

makinmi ñoqanchis patapi
kashan munakuypi
khuyapayakuq llamp'u sonqo
kaypi.

Diosmanta khuyapayakuyta,
saminchayta mañakuq
hamuspaqa sonqonchispin
kananchis munakuy espirituta
pampachaytawan. ¿Imaynatan
mañakusunman:

“Manukuqniykuta
pampachawayku, imaynan
ñoqaykupas manukuqniykuta
pampachayku hinata”, nispa,
chaywanpas mana pampachaq

espirituman qoykusunman?

Mateo 6:12. Sichus suyanchis
kikin mañakuyninchis uyarisqa
kananta chayqa
pampachananchismi hukkunata
hinallataq pampachasqa kayta
suyasqanchis hina.

Mañakuypi mana saqespaqa
chaskinapaqmi condición
nisqaman tukuchisqa. Sapa kutim
mañakunanchik ñiyninchikpi
hinaspa experiencianchikpi
wiñayta munaspaqa.

Ñoqanchikqa 'chayllamantam
mañakunanchik',

‘mañakuspallapunim,
agradecekepalla qawananchik’.
Romanos 12:12; Colosenses 4:2.
Pedroqa ñiñkunatan kallpachan
‘allin yuyayniyoq kanankupaq,
Diosmanta mañakunankupaqpas
rikch’anasqa kanankupaq’. 1
Pedro 4:7. Pablon kamachin:
“Tukuy imapipas Diosmanta
mañakuychis, agradecekuywan
ima mañakusqaykichista
reqsichiyichis”, nispa. Filipenses
4:6. Judas nin: “Qankuna ichaqa,
munakusqay, Santo Espiritupi
mañakuspa, Diospa
munakuyninpi waqaychaychis”,

nispa. Jud.

kawsayninchismantataq ch'uya
kaypas ch'uya kaypas Diosman
kutipun.

Mañakuypiqa tukuy sonqowan
ruwaymi necesitakun; ama
imapas hark'asunkichischu.
Tukuy atisqaykita ruway
Jesuswan kikin almaykiwan
kuskachakuy kichasqa kananpaq.
Tukuy oportunidadta maskhay
maymanchus mañakuy
costumbrasqa kashan chayman
rinaykipaq. Pikunachus
cheqaqtapuni Dioswan

huñunakuyta maskhashanku
chaykunan rikukunqa mañakuy
huñunakuypi, hunt'aqmi
ruwanankuta ruwanankupaq,
tukuy sonqowan, llakisqataqmi
kanqaku llapa allinkunata
cosechanankupaq. Paykunaqa
allinta ruwanqaku sapa
oportunidadta churakunankupaq
maypichus hanaq pachamanta
k'anchaypa k'anchayninkunata
chaskinkuman chaypi.

Ayllu muyupi mañakunanchik,
tukuy imamanta aswantaqa
pakallapi mañakuytaqa manam

qunqananchikchu, kaymi almapa
kawsaynin. Mañakuy mana
qhawarisqa kashaqtinqa manan
alma t'ikarimunmanchu.

Familiapi otaq runakunaq
qayllanpi mañakuyllaqa manan
aypanchu. Sapallanpi almaqa
Diospa qhawaq ñawinman
kicharisqa kachun. Pakallapi
mañakuyqa mañakuy uyariq
Diosllan uyarinan. Manan
mayqen curioso ninripas chay
mañakuykunaq llasa q'epinta
chaskinanchu. Pakallapi
mañakuypiqqa almaqa manan
muyuriqninpi kaq

influenciakunamantachu, manan
kusikuymantachu. Hawkalla,
ichaqa tukuy sonqowan, Diospa
qhepanta aypanqa. Miski hinaspa
wiñaypaqmi kanqa pakallapi
qawaqmanta, rinrin kichasqa
sunqumanta paqarimuq
mañakuyta uyarinanpaq. Thak,
ch'ulla iñiywan almaqa
Dioswanmi huñunakuypi hap'in,
hinaspan huñun hanaq pacha
k'anchaypa k'anchayninkunata
Satanaswan ch'aqwaypi
kallpachananpaq,
takyachinanpaq ima. Diosmi
kallpanchis torreqa.

Armarioykipi mañakuy, sapa
p'unchay llank'asqaykiman
hinataq sonqoyki sapa kutilla
Diosman hoqarisqa kachun.
Chhaynapin Enocqa Dioswan
kuska purirqan. Kay upallalla
mañakuykunaqa ancha
valorniyoc incienso hinan
hatarinku graciaq tiyananpa
ñawpaqenpi. Satanasqa manan
atipanmanchu chhayna sonqon
Diospi sayasqa runataqa.

Manan ima tiempopas nitaq
maypipas Diosman mañakuyqa

mana allinchu. Manan imapas
hark'awasunmanchu tukuy
sonqowan mañakuy espirituwan
sonqonchista hoqarinanchista.
Callepi askha runakuna ukhupi,
negocio ruwaypi, Diosman
mañakuyta apachisunman,
Diosmantataq mañakusunman,
imaynan Nehemías pas ruwarqan
rey Artajerjespa ñawpaqenpi
mañakuq tin hina. Maypipas
kashaspaqa tarisunmanmi
comuni3n armariota. Sonqoq
punkuntan sapa kutilla
kicharinanchis,
invitacionnin chistaq

wicharinanchis, Jesus hamuspa
almapi hanaq pacha invitado
hina qhepananpaq.

Muyuriqninchispi qhelli,
waqllichisqa wayraña kanman
chaypas, manan miasmanta
samarinanchischu, aswanpas
hanaq pacha ch'uya wayrapin
kawsasunman. Sapa punkutan
wisq'asunman qhelli
yuyaykuykunaman, mana ch'uya
yuyaykuymanpas, tukuy
sonqowan mañakuywan almata
Diospa qayllanman hoqarispa.
Pikunachus sonqonku kichasqa

kashan Diospa yanapayninta,
saminchaynintawan
chaskinankupaq, kay
pachamanta aswan ch'uya
pachapin purinqaku, sapa
kutitaqmi hanaq pachawan
kuskachakunqaku.

Jesusmanta aswan sapaq
qhawariyniyuq kananchis,
wiñaypaq cheqaq kaqkunaq
chanin kaynintapas allinta
entiendenanchis. Ch'uya kaypa
sumaq kayninqa Diospa
wawankunaq sonqonta
hunt'aymi; chay

hunt'akunanpaqtaq, hanaq pacha
kaqkunamanta hanaq pacha
willakuykunata maskhananchis.

Alma hawaman aysasqa kachun,
wichaymanpas, Dios hanaq
pacha wayrata
samachiwananchispaq. Ichapas
Diosman ancha hichpallapi
kachwan, chaymi sapa mana
suyasqa pruebakunapi
yuyayninchik Payman
tikrakunqa imaynam t'ikapas
intiman tikrakun hinata.

Diospa ñawpaqenpi waqaychay
munasqaykikunata,
kusikuyniykikunata,
llakikuyniykikunata,
llakikuyniykikunata,
manchakuyniykikunatapas.
Manan Paytaqa llasa q'epichayta
atiwaqchu; mana sayk'uchiyta
atiwaqchu. Umaykipa
chukchanta yupaqqa manam
wawankunapa
munasqanmantaqa mana
interesakunchu. "Señor Diosqa
ancha khuyapayakuqmi,
khuyapayakuqtaqmi." Santiago
5:11. Munakuq sonqonqa

sonqonmanmi chayan
llakikuyninchiskunawan,
chaykunata rimasqanchiswanpas.
Tukuy yuyayta musphachiq
tukuy imata Payman apakuy.
Manan imapas ancha hatunchu
Paypaqqa aguantananpaq, Paymi
pachakunata hoqarin, Paymi
kamachin teqsimuyuntinpi llapa
ruwaykunata. Manan imapas
imaynapipas thak kayninchista
llakichiqqa ancha huch'uyllachu
Paypa reparananpaqqa.
Experienciaanchispiqa manan
kanchu capitulopas ancha
tutayaq Paypa leenanpaq; manan

kanchu ancha sasa musphay
Paypaq sut'inchananpaq. Manan
ima desgraciapas huch'uy
wawankunamanpas
chayanmanchu, manan ima
llakikuypas almataqa
ñak'arichinmanchu, manan
kusikuy kusikuypas, manataqmi
sonqomanta mañakuypas
ayqekunmanchu simimanta,
chaytan hanaq pacha Yayanchis
mana qhawanchu, otaq mana
chay ratochu interesakun. "Sonqo
p'akisqakunatan qhaliyachin,
k'irinkutapas wataykun." Salmo
147:3. Dioswan sapa almawan

rimanakuyqa sapaqchasqa
hunt'asqataqmi, kay pachapi
mana huk almapas kanmanchu
hina, qhawayninta rakinanpaq,
manataqmi huk almapas
munakusqan Churinta
qorqanchu.

Jesusmi niran: “Sutiypin
mañakunkichis, manan
niykichischu: Yayamantan
qankunarayku mañakusaq, kikin
Yayapunin munakusunkichis”,
nispa. “Akllarqaykichismi: ...
Sutiypi Yayamanta ima
mañakusqaykichista

qosunaykichispaq", nispa. Juan
16:26, 27; 15:16. Ichaqa Jesuspa
sutinpi mañakuyqa manan
mañakuypa qallariyninpi
tukukuyninpi pipas chay sutita
rimayllachu. Jesuspa yuyayninpi
espiritunpi mañakuymi,
promesankunapi iñishaqtinchis,
gracianpi hap'ipakuspa,
ruwayninkunata
llank'ashaspanchis.

Diosqa manan munanchu
mayqenninchispas ermitaño otaq
monje kaspas kay pachamanta
jubilakunanchista, chhaynapi

yupaychay ruwaykunaman
qokunanchispaq. Kawsayqa
Cristoq kawsaynin hinan kanan,
orqowan askha runakunawan
chawpipi. Mana imatapas
ruwaqqa, aswanqa
mañakuyllaqa, pisi
tiempollamantan manaña
mañakunqañachu, mana chayqa
mañakuyninpas huk rutina
formalmanmi tukupunqa.
Qharikuna kawsay socialmanta
horqokuqtinku, esfera de deber
cristianomanta, cruzta
apakuymantawan
karunchakuqtinku; paykunapaq

tukuy sonqowan llank'aq
Yachachiqpaq manaña
llank'aqtinkuqa, mañakuymanta
rimasqankutan chinkachinku,
manataqmi ima kallpachaypas
kanchu devocionman.

Mañakuyninkuqa
sapakamapaqmi hinaspa
kikillankupaq munaqman tukun.

Manan mañakuyta
atinkumanchu runaq
pisiyasqanmanta nitaq Cristoq
qhapaq suyun
hatarichisqanmanta, kallpata
mañakuspa llank'anankupaq.

Diosta servinanchispaq
kallpachanakuspa
kallpachanakunanchispaq
huñunakunanchispaq
privilegiota mana
saqespanchismi chinkachinchis.
Siminpa cheqaq kayninkunaqa
yuyayninchispin manaña
sut'ichu, ancha chaniyoqtaqmi
kanpas. Sonqonchisqa manañan
k'ancharisqachu nitaq
rikch'arisqachu ch'uyanchakuq
influenciankuwan,
espiritualidadpipas
pisiyapunchismi. Cristiano hina
huñunakuyninchispiqa askhatan

chinkachinchis mana
khuyapayakuspa. Pay
kikinmanta wisq'akuqqa manan
Diospa yuyaykusqanman
hinachu hunt'ashan.

Naturalezanchispi elemento
socialkunata allinta tarpuyqa
hukkunawan khuyapayakuqmi,
chaymi Dios serviypi
wiñananchispaq,
kallpanchispaqpas.

Sichus cristianokuna
huñunakunkuman, Diospa
munakuyninmanta,
kacharichiymantha ancha

chaniyoq cheqaq kaymantawan
rimaspa chayqa, sonqonkupas
samarinman,
samarinakuspankupas. Sapa
p'unchaychá aswanta
yachashasunman hanaq pacha
Yayanchismanta, mosoq
experienciata gracionmanta
chaskispa; chaymantaqa
munakuyninmanta rimayta
munasun; chayta
ruwaspanchistaq, kikin
sonqonchis q'oñisqa,
kallpachasqa ima kanqa. Sichus
Jesusmanta aswanta
yuyaykusunman, rimasunman

ima, pisitataq kikinchi manta
chayqa, aswan askhatan paypa
qayllanpi kananchis.

Sichus Diospi yuyaykusunman
sapa kutilla, imaynan
pruebakunayoq kanchis
cuidawasqanchi manta chayqa,
yuyayninchi spin sapa kutilla
hap'inanchis,
kusikunanchistaqmi paymanta
rimaspa, alabananchispaqpas.
Kay pachamanta
kaqkunamantaqa rimanchik,
chaykunapi
interesakusqanchikrayku.

Amistadninchikkunamantaqa
kuyasqanchikraykum rimanchik;
kusikuyninchikpas,
llakikuyninchikpas chaykunawan
watasqam kachkan. Chaywanpas
mana tukukuq aswan hatun
razonniyoqmi kanchis Diosta
munakunanchispaq, kay pachapi
amigonchiskunata
munakunanchismantaqa; kay
pachapi aswan natural kaqmi
kanan, payta ñawpaqta
ruwananchis, llapa
yuyaykusqanchispi, allin
kayninmanta rimanapaq,
atiyninmanta willanapaqpas.

Qhapaq qowasqanchiskunaqa
manan yuyaykusqanchista
munakuyninchistapas
anchatachu ch'unqananpaq
karqan, chaymi mana imatapas
Diosman qonanchispaqchu
karqan; paykunaqa sapa
kutillanmi Payta
yuyarichiwanchispaq,
hinallataq hanaq pachapi allin
ruwaqninchisman munakuywan
agradecekuywan
watawananchispaq. Kay pachapa
pampankunapa hichpallanpim
yachanchik. Ñawinchista
hoqarisun hanaq pacha ch'uya

wasiq kichasqa punkunta,
chaypin Diospa k'anchariyninpa
k'anchaynin Cristoq uyanpi
k'ancharishan, payqa
“atillantaqmi paywan Diosman
hamuqkunatapas qespichiyta”.
Hebreos 7:25.

Astawanraqmi Diosta
alabananchis “allin kayninmanta,
runakunaq wawankunaman
musphana ruwasqanmantawan”.
Salmo 107:8. Ejercicios
devocionalninchiskunaqa manan
llapanpichu kanan mañakuypi,
chaskiypi ima. Ama sapa kutichu

piensasun ima munasqanchispi,
amataq hayk'aqqas allinkuna
chaskisqanchispichu. Manan
nishutachu mañakunchis, ichaqa
nishutan agradecekunchis.

Diospa khuyapayakuynintan
sapa kutilla chaskinchis,
chaywanpas pisillatan
agradecekunchis, pisillatan payta
alabanchis ñoqanchispaq
ruwasqanmanta.

Ñawpa pachakunapin Señor
Diosqa Israel llaqtata
kamachirqan, payta
servinankupaq huñunakuqtinku:

“Señor Diosniykichispa
ñawpaqenpin mikhunkichis,
hinaspan kusikunkichis llapa
makiykichista churasqaykimanta,
qankunapas wasiykichiskunapas,
maypichus Señor Diosniykichis
saminchasunkichis ”, nispa.

Deuteronomio 12:7 textopi.

Diospa hatunchayninpaq
ruwasqakunaqa kusikuywanmi
ruwakunan, alabanapaq
takikunawan, graciasta qonapaq
takikunawan, manan
llakikuywan, llumpay
llakikuywanchu.

Diosninchisqa khuyapayakuq,
khuyapayakuq Taytan.

Serviciontaqa manan sonqota
llakichiq, llakichiq ejerciciota
hinachu qhawarina.

Kusikunapaqmi kanan Señorta
yupaychaypas, llank'ayninpiyas
yanapakuypas. Diosqa manan
munanmanchu wawankunata,
paykunapaqmi ancha hatun
qespikuy qosqa karqan, sinchi,
sinchi llank'anayoq hina
ruwananta. Payqa paykunaq allin
amigonmi; Payta
yupaychaptinkutaq, paykunawan
kananta, saminchananta,

sunquchayta ima suyan,
sunqunkuta kusikuywan,
munakuywan ima hunt'achispa.
Wiraqochaqa munanmi
wawankuna serviypi
sonqochakunankuta,
llank'ayninpi
sasachakuymantaqa aswan
kusikuyta tarinankuta. Payqa
munanmi Payta yupaychaq
hamuqkuna cuidasqanmanta,
munakuyninmanta ancha
chaniyoq yuyaykunata
apanankuta, sapa p'unchay
kawsaypi llapa llank'anakunapi
kuisqa kanankupaq, tukuy

imapi honrado, hunt'aq
sonqowan ruwanankupaq
graciayoq kanankupaq.

Cuzmantam huñunakunanchik.
Cristowan chakatasqawanqa
yuyaymanaypa, rimanakuypa,
aswan kusikuyniyuq
sientekuyninchikpa temanmi
kanan. Yuyayninchispin
waqaychananchis Diosmanta
sapa samincha chaskisqanchista,
hatun munakuyninta
reparaspataq tukuy imata
hap'ipakunanchis, chaymi cruzpi
clavasqa karqan ñoqanchisrayku.

Almaqa aswan qaylla hanaq
pachamanmi wicharinman
alabaypa raphrankunapi.
Diostaqa yupaychanku takiwan,
takikunawan ima hanaq
patiokunapi,
agradecekusqanchisman
hinataqmi hanaq pacha
ejercitokunaq yupaychayninman
asuykushanchis. “Pipas
yupaychayta haywaqqa
hatunchanmi” Diosta. Salmo
50:23. Respeto kusikuywan
hamusun Kamaqninchispa

ñawpaqenman, “gracias qoywan,
takiq kunkawan ima”. Isaias 51:3.

12 kaq capitulo —Imatataq ruwana iskayrayaspa

Askhan, astawanqa cristiano kawsaypi wayna-sipaskuna, mayninpiqa llakisqa tarikunku iskayrayaq runakunaq yuyaychasqanwan. Bibliapiqa kanmi askha imaymanakuna mana sut'inchayta atisqanku, nitaq entiendeytapas, chaykunatan Satanasqa utilizan Qelqakunapi iñiyninkuta chhaphchinanpaq, Diospa revelacionnin hina. Paykunan tapunku: “¿Imaynatataq allin

ñanta yachasaq? Sichus
cheqaqtapuni Biblia Diospa simin
kanman chayqa, ¿imaynatan
kacharichikuymán kay
iskayrayaykunamanta, mana
yuyayniyoq kaykunamantapas?”,
nispa.

Diosqa manan hayk'aqqas
niwanchischu creenanchista,
manataqmi suficiente
pruebakunata qowanchischu,
chaykunapin ñiyninchispi
sayarisunman. Paypa kaynin,
Paypa caracternin, siminpa
cheqaq kaynin, llapanmi

takyachisqa kanku
testimoniowan, chaymi
apelanchis razonninchisman; kay
testigoqa askhan. Chaywanpas
Diosqa manan hayk'aqpas
iskayrayaytaqa horqorqanchu.
Iñiyninchisqa pruebakunapin
kanan, manan
demostracionpichu. Iskayrayayta
munaqkunam oportunidadta
tarinqaku; cheqaq kaqta yachayta
cheqaqtapuni munaqkunaqa
askha pruebakunatan tarinqaku,
chaykunapin iñiyninkuta
sayachinqaku.

Mana tukukuq yuyaykunaqa
manan hunt'asqatachu
hamut'ayta atinku mana
tukukuqpa imayna kayninta otaq
llank'aynintapas. Aswan
k'anchariq yuyayman, aswan
allin yachayniyoq yuyayman,
chay ch'uya Kaqqa hayk'aqllapas
pakasqa yachaywan p'achasqa
qhepakunan. “¿Atiwaqchu
maskhaspa Diosta tariyta?
¿Atiwaqchu tarinki
Tukuy-atiyniyoq Diosta
hunt'asqata? Hanaq pacha hina
alto; ¿imatataq rurawaq?
infiernomanta aswan ukhu;

¿imatataq yachawaq?”, nispa. Job 11:7, 8.

Apóstol Pablon niran: “¡Maytan Diospa yachayninpas yachayninpas! ¡Mayna mana t’aqwiy atina taripayninkuna, ñanninkunapas manaña yachasqachu!”, nispa. Romanos 11:33. Ichaqa ‘puyukuna, tutayaqña muyuriqpi kashanku chaypas, “chanin kaypas juzgakuypas kamachikuy tiyananpa teqsinmi”. Salmo 97:2, R.V. Kunankamaqa entiendesunmanmi

noqanchiswan imayna
ruwasqanmanta, hinallataq
imarayku kallpachasqa
kasqanmantawan, mana tukukuq
munakuyta khuyapayakuytawan
mana tukukuq atiywan
hukllachasqata
reparananchispaq. Imapaqchus
yuyaykusqankunatan
entiendesunman, imaynan
allinninchispaq yachananchispaq
hinata; kaymanta aswan
karumanpas hap'ipakunanchismi
tukuy atiyniyoq makipi,
munakuywan hunt'asqa sonqopi.

Diospa simin, hanaq pacha
Qelqaq runan hina, pakasqa
yachaykunatan rikuchin,
chaykunataqa manan hayk'aqqas
hunt'asqata entiendeyta
atinkumanchu tukusqa
kawsaqquna. Hucha kay
pachaman haykusqan, Cristoq
runaman tukupuynin,
mosoqmanta nacesqan,
kawsarimpuy, Bibliapi rikuchisqa
askha temakunapas, ancha ukhu
pakasqa yachaykunan, runaq
yuyaynin mana sut'inchananpaq,
otaq allinta entiendenanpaqqas.
Ichaqa manan imaraykupas

Diospa siminmanta
iskayrayananchischu, mana
entiendeyta atisqanchisrayku,
paypa providencianpa pakasqa
yachayninkunata.

Pachamamapiqa sapa kutim
mana entiendey atina pakasqa
yachaykunawan muyurisqa
kanchik. Aswan
huch'uyyaykukuq
kawsaykunaqa huk
sasachakuytan rikuchin, chaytan
aswan yachaysapa runakunaqa
mana sut'inchayta atinkuchu.

Tukuy hinantinpim kennchikpa
hawanpi admirakuypaq kaqkuna

kachkan. Hinaptinga,
¿admirakunanchikchu espiritual
pachapipas mana entiendey
atisqanchik pakasqa yachaykuna
kasqanmanta? Sasachakuyqa
runaq yuyayninpa pisi kallpa
kayninpi, k'iti kayninllapin
kashan. Diosqa Qelqakunapin
qowanchis suficiente
pruebakunata divin
caracterninkumanta, manataqmi
iskayrayananchischu
siminmanta, manan entiendeyta
atisunmanchu llapa pakasqa
yachaykunata
providencianmanta.

Apóstol Pedroqa ninmi
Qelqapiqa kanmi “sasa
entiendenapaq kaqkunapas,
chaykunatan mana yachayniyoq,
mana takyasqa runakunapas ...
kikinku chinkachinankupaq
maqanakunku”. 2 Pedro 3:16.
Qelqaq sasachakuyninkunataqa
iskayrayaq runakunan
kallpacharqanku Bibliaq
contranpi discutiya hina; ichaqa
kaymanta karunchakuspankuqa,
Diospa yuyaychasqa
kasqanmantan sinchi prueba
kanku. Sichus mana Diosmanta

willakuychu kanman, aswanpas
facil-llata entiendesqanchismanta;
sichus hatun kayninta, hatun
kaynintapas tukukuq
yuyaykunawan hap'iyta
atinkuman chayqa, manan
Bibliaqa hap'inmanchu mana
pantayniyoq Diospa
kamachikuyninmanta
credencialkunata. Chay
temakuna presentasqakunaq
hatun kayninpas, pakasqa
kayninpas, Diospa simin hina
iñiyta kallpachanan.

Bibliaqa cheqaq kaqtan
sut'inchan mana sasachakuspalla,
runaq sonqonpa necessitasqanman
hina, munasqanman hina allinta
tupachispa, chaymi aswan
tarpusqa yuyaykunata
musphachirqan, encantarqan ima,
aswan huch'uyyaykukuqkunata
mana culturayoq runakunatapas
yanapanmi qespikuy ñanta
reparanankupaq. Hinaspapas
chaywanpas kay yanqa rimasqa
cheqaq kaqkunaqa hap'inmi
ancha hatun, ancha karuman
chayaq, mana tukukuq runaq
hamut'ay atisqanmanta aswan

hatun temakunata, chaymi
chaskisunman Dios
willasqanraykulla. Chhaynapin
kacharichiy planqa
kichariwanchis, sapa alma
rikunanpaq, Diosman
kutirikuspa, Señorinchis
Jesucristoman iñiypi ima
purinanta, Diospa churasqan
ñanpi qespichisqa kananpaq;
chaywanpas kay cheqaq
kaqkunaq uranpin kashan, chay
hina facil entiendenapaq, pakasqa
yachaykunan kashan, chaykunan
kanku hatunchayninpa pakasqan
—chay pakasqa yachaykunan

yuyayta atipan
investigacionninpi, chaywanpas
sonqomanta cheqaqta
maskhaqtan kallpachan
respetowan iñiywan ima. Bibliata
astawan maskhaqtinmi aswan
ukhunchasqa kashan kawsaq
Diospa simin kasqanmanta,
runaq yuyayninpas
k'umuykukunmi Diospa
revelacionninpa hatun kayninpa
ñawpaqenpi.

Bibliaq hatun cheqaq
yachachikuyninkunata mana
allintachu entiendeyta

atisqanchista reqsikuyqa,
tukukuq yuyay mana tukukuqta
hap'inanpaq mana allin
kasqanmanta reqsikuylla; chay
runaqa, pisilla, runaq
yachayninwan, manan
entiendeyta atinchu Tukuy
Yachaqpa propósitos
nisqakunata.

Llapan pakasqa yachayninkunata
mana entiendesqankuraykun
iskayrayaqqunapas mana
iñiqkunapas Diospa siminta
wikch'upunku; hinaspapas
manan llapa Bibliapi creeq

niqkunachu kaymanta mana
peligropi tarikunku. Apóstol nin:
“Wawqe-panaykuna,
cuidakuychis, ama
mayqenniychichispipas kawsaq
Diosmanta t’aqakuspa mana
iñiyniyoyq millay sonqoyoyq
kanaykichispaq”, nispa. Hebreos
3:12. Allinmi Bibliapa
yachachikuyninkunata allinta
estudiay hinaspa “Diospa
ukhunchasqa kaqkunata”
Qelqapi rikuchisqa kasqanman
hina maskhay. 1 Corintios 2:10.
‘Pakasqa kaqkunaqa Señor
Diosninchispaqmi’ chaypas,

“qhawarichisqa kaqkunaqa
noqanchispaqmi”. Deuteronomio
29:29. Ichaqa Satanaspa
ruwasqanmi yuyaypa
investigacion atiyinkunata
waqllichinanpaq. Huk hatun
orgulloqa Bibliapi cheqaq kaqta
qhawariyanmi chaqrusqa
kashan, chhaynapin runakunaqa
mana pacienciayoq hina
sientekunku, atipasqataqmi
kankupas, sichus mana allintachu
sut'inchankuman Qelqaq sapa
t'aqanta. Paykunapaqqa sinchi
p'enqaymi, Diospa yuyaychasqan
simikunata mana

entiendesqankuta reqsikuyqa.
Paykunaqa manan munankuchu
pacienciawan suyayta Dios
paykunaman cheqaq kaqta
willanankama. Paykunaqa
piensankun mana yanapasqa
runaq yachayninkuqa Diospa
Simin Qelqata entiendenankupaq
hina kasqanmanta, chayta mana
ruwaspankuqa yaqapaschá
neganku autoridadniyoq
kayninta. Cheqaqmi, askha
teorías, doctrinas nisqakuna
Bibliamanta horqosqa kanankuta
ninku, manan ima teqsinpas
yachachiyninpiqa kanchu,

cheqaqtapunin contranpi kashan
inspiracionpa llapan
tenorninwan. Chaykunan askha
yuyaykunata iskayrayachirqan,
musphachirqanpas. Ichaqa
manan Diospa siminman hinachu
huchachasqa kanku, aswanpas
runaq siminta
waqllichisqanmantan.

Sichus atikunman karqan
kamasqa runakuna Diosmanta,
ruwayninkunamantawan
hunt'asqa hamut'ayman chayayta
chayqa, chay hinaqa, kayman
chayaspaga manan kanmanchu

aswan cheqaqta tariy, manaña
yachaypi wiñay, manaña
yuyaypas sonqopas wiñariypas
kanmanchu. Diosqa manañan
aswan hatunchu kanman;
runapas, yachaypa, aypaypa
linderonman chayaspa, manaña
ñawpaqman puriyta atinmanchu.
Diosta agradecekusun mana
chhayna kasqanmanta. Diosqa
mana tukukuqmi; Paypin kashan
“yachaypa, yachaypa llapa
qhapaq kayninkuna”. Colosenses
2:3. Wiñaypaqtaqmi runakunaqa
sapa kuti maskhashanman, sapa
kuti yachaspa, chaywanpas

manan hayk'aqpas
tukunkumanchu yachayninpa,
allin kayninpa, atiyninpa qhapaq
kayninkunata.

Diosqa munanmi kay
kawsaypipas siminpa cheqaq
kayninqa llaqtanman wiñaypaq
sut'inchakunanta. Huk ñanllam
kay yachayqa tarinapaq. Diospa
siminmanta hamut'aymanmi
chayasunman chay Espirituq
k'anchariyninwanlla, chaywanmi
simiqa qosqa karqan. "Diospa
kaqninkunaqa manan pipas
reqsinchu, aswanpas Diospa

Espiritullanmi”, nispa.

“Espirituqa tukuy imaymanatan t’aqwirishan, ari, Diospa ukhu kaqninkunata.” 1 Corintios 2:11,

10. Qespichiqpa

qatikuqninkunaman

promesantaq karqan: “Pay,

cheqaq-kay Espiritu hamuqtinmi,

tukuy cheqaq kaqman

pusasunkichis... Paymi

ñoqamanta chaskinqa,

rikuchinqataqmi chayta

qankunaman”, nispa. Juan 16:13,

14.

Diosqa munanmi runa
yuyaymanay atiyninta
utilizananta; Bibliata
estudiaspataq yuyayta
kallpachanqa, hoqarinqa ima,
manan mayqen estudiopas
atinchu. Chaywanpas
cuidakunanchismi razonta
diosman tukuchiyanta, chaymi
runaq pisi kallpanwan pisi
kallpanwan ima kamachisqa.
Sichus mana munasunmanchu
Qelqakunata hamut'ayninchispaq
phuyu hina, aswan sut'i cheqaq
kaqkuna mana hamut'anapaq
chayqa, huk huch'uy wawaq

sasan, iñiyinmi kananchis,
yachanapaq listo, hinallataq
Santo Espirituq yanapayninta
mañakuspa. Diospa
atiyninmanta,
yachayninmantawan musyakuy,
hatun kayninta mana entiendeyta
atisqanchismantapas,
huch'uyyaykukuywanmi
kallpachawananchis, simintataq
kicharinanchis, imaynan
qayllanman haykusunman
hinata, ch'uya manchakuywan.
Bibliaman hamuspaqa, razonqa
reqsikunanmi paymanta aswan
allin autoridadta, sonqopas

yuyaypas k'umuykukunanmi
hatun ÑOQAMAN.

Askha imaymanakunan kan sasa
otaq mana sut'i rikukuq hina,
chaykunatan Dios sut'ita sut'ita
rikuchinqa chhaynata
entiendeyta maskhaqkunapaq.
Ichaqa mana Santo Espirituq
pusasqanqa sapa kutillanmi
Qelqakunata llallinanchispaq
otaq pantaspa t'ikrananchispaq.
Askha Bibliata leeyqa mana
gananciayoqmi, askha
kutipitaqmi allin k'irisqa. Diospa
simin mana respetowan mana

mañakuywan kicharisqa kaqtin;
yuyaykunapas,
munakuykunapas mana Diospi
takyasqa kaqtin, otaq
munasqanman hina kaqtinqa,
yuyayqa iskayrayaykunawanmi
phuyuyapun; Bibliata
estudiaspallataqmi iskayrayayqa
astawan kallpanchan. Awqaqa
yuyaykuykunatan kamachin,
hinaspan mana allin
t'ikraykunata yuyaychakun.
Maypachachus runakuna mana
rimaypi ruwaykunapipas
Dioswan tupayta
maskhaqtinkuqa, chhaynaqa,

may yachaysapaña kanku
chaypas, pantankumanmi
Qelqata entiendesqankupi,
manataqmi allinchu
sut'inchasqankupi confiayqa.
Pikunachus Qelqakunata
qhawanku mana tupaqkunata
tarinankupaq, manan espiritual
yuyayniyoqchu kanku. Waqasqa
rikuywanqa rikunqakun askha
causakunata iskayrayanankupaq
hinallataq mana ñinankupaq
imakunachus cheqaqtapuni sut'i
hinallataq mana sasa kaqkunapi.

Disfrazakuptinkupas, chiqap
iskayrayaypa hinaspa
iskayrayaypa causanqa, yaqa
llapanpiqa hucha kuyaymi.
Diospa siminpa
yachachikuyninpas,
hark'akuyninpas manan allinchi
orgulloso, hucha munakuq
sonqopaq, manataqmi
munaqkunapas
kamachikuyninkunata kasukuy
munaqkunapas listocho
kashanku autoridadninmanta
iskayanankupaq. Cheqaq kaqman
chayanapaqqa tukuy
sonqonwanmi cheqaq kaqta

yachayta munananchis,
sonqonchiswanmi chayta
kasukunanchis. Llapa kay
espirituwan Bibliata estudiaq
hamuqkunan askha
pruebakunata tarinqaku Diospa
simin kasqanmanta, hinaspan
cheqaq kayninkunamanta
hamut'ayta tarinkuman, chaymi
paykunata yachaysapaman
tukuchinqa qespichisqa
kanankupaq.

Criston niran: "Pipas munayninta
ruwayta munan chayqa,
yachaytan yachanqa", nispa. Juan

7:17, R.V. Mana

entiendesqaykichismanta
tapukunaykichismantaqa,
k'ancharinaykichismantaqa,
k'ancharishaq k'anchayta
qhawariychis, hinan aswan hatun
k'anchayta chaskinkichis. Cristoq
khuyapayakuyninwanmi ruway
llapa ruwaykunata,
entiendesqaykiman hina
sut'inchasqa kaqta, chaymi kunan
iskayrayasqaykikunata
entiendenaykipaq,
ruwanaykipaqqas atisqa kanki.

Kanmi huk prueba llapapaq
kichasqa, —aswan allin
yachayniyuqkunapaq, aswan
mana leey yachaqkunapaqpas—
experienciamanta pruebakuna.
Diosqa invitawanchismi
ñoqanchis kikinchi
pruebananchispaq rimasqan
cheqaq kayninta, promesankunaq
cheqaq kayninta. Paymi
kamachiwanchis “malliykusun,
qhawarinanchistaq Señor Diosqa
allin kasqanta”. Salmo 34:8.
Hukpa rimasqanpi
hapipakunanchikmantaqa,
kikinchi mantam

mallikunanchik. Paymi willakun:
“Mañakuychis, hinan
chaskinkichis”, nispa. Juan 16:24.
Promesankunaqa
hunt’akunqapunin. Paykunaqa
manan hayk’aqqas
pantarqankuchu; mana
hayk’aqqas pantayta atinkuchu.
Hinaspapas Jesusman
asuykusqanchisman hina,
munakuyninpa hunt’asqa
kayninpi kusikusqanchisman
hina, iskayrayayninchispas,
tutayaq kayninchispas
chinkapunqan paypa qayllanpi
k’anchaypi.

Apóstol Pablon nin Diosqa
“laqhayaq atiy ninmanta
qespichiwaraqanchis,
munakusqan Churinpa
qhapaqsuyunmanpas
t’ikrawaraqanchis”, nispa.

Colosenses 1:13. Hinaspapas lliw
wañuymanta kawsayman pasaq
runaqa, “Diosqa cheqaq kasqanta
selloman churayta” atinmi. Juan
3:33. Paymi testigo kayta atin:
“Yanapakuytan necesitarqani,
Jesuspin tarirqani. Tukuy ima
necesitasqanmi suministrasqa
karqan, almaypa yarqayninmi

saksasqa karqan; kunantaq
Bibliaqa ñoqapaq Jesucristoq
rikuchiynin. ¿Tapukunkichu
imarayku Jesuspi iñisqayta?
Imaraykuchus Payqa ñoqapaqqa
huk divina Qespichiqmi.
¿Imanasqataq Bibliapi creeni?
Almayman Diospa kunkan
kananpaq tarisqayraykum”,
nispa. Ichapas noqanchikpi
testigoyuq kanchik Biblia chiqap
kasqanmanta, Cristo Diospa
Churin kasqanmanta.
Yachanchikmi mana yachaywan
yuyaymanasqa cuentokunata
qatikusqanchikta.

Pedroqa wawqenkunatan
kallpachan “Khuyapayakuyninpi
wiñananchispaq, Señorninchis
Qespichiq Jesucristota
reqsispapas”. 2 Pedro 3:18.

Diospa llaqtan graciapi
wiñashaqtinqa, sapa kutillanmi
siminta aswan sut'ita
entiendenqaku. Sagrado cheqaq
yachachikuyninkunapin
reparanqaku mosoq k'anchayta,
sumaq kaynintapas. Chayqa
cheqaqmi karqan iglesiaq
historianpi tukuy tiempokunapi,
chhaynapin tukukuykama kanqa.

“Chanin runaq ñanningqa
achikyaq k’anchay hinan, aswan
aswanta k’anchariq hunt’asqa
p’unchaykama.” Proverbios 4:18,
R.V., margenpi.

Iñiywanqa qhawarisunmanmi
qhepa pachata hinaspa
hap’isunman Diospa promesanta
yuyay wiñananpaq, runaq
atiyninkuna hanaq pachawan
hukllachakunanpaq, hinallataq
almaq sapa atiyninpas
k’anchaypa Pukyuwan chiqan
tupananpaq. Kusikusunmanmi
Diospa qowasqanchispi tukuy

ima musphachiwaqninchiskuna
chaymanta sut'i rikukunanmanta,
sasa entiendenapaq kaqkunapas
chaymanta sut'inchayta
tarinqaku; maypichus tukusqa
yuyayninchiskuna ch'aqwayllata,
p'akisqa propósitokunallata
tarirqan, chaypin rikusun aswan
hunt'asqa, aswan sumaq
tupachiyta. "Kunanqa huk
vidriomantan rikunchis, tutayaq;
ichaqa uyapura, kunanmi huk
chikanta yachani; Chaypachan
ichaqa reqsisqa kasqayta
reqsisaq", nispa. 1 Corintios
13:12.

13 kaq capitulo —Señorpi kusikuy

Diospa wawankunan waqyasqa kanku Cristoq representanten kanankupaq, Señorpa allin kayninta khuyapayakuynintawan rikuchispa. Imaynan Jesus rikuchiwarqanchis Yayaq cheqaq kayninta, chhaynatan Cristota rikuchinanchis kay pachaman, payqa manan reqsinchu llamp'u sonqo, khuyapayakuq munakuyninta. Jesusmi niran: “Imaynan kay pachaman kachamuwarqanki, chay hinallataqmi ñoqapas paykunata

kay pachaman kachamurqani”, nispa. “Ñoqaqa paykunapin kashani, Qantaq ñoqapi; ... kay pacha yachananpaq kachamuwasqaykita”, nispa. Juan 17:18, 23. Apóstol Pablon Jesuspa discipulonkunata niran:

“Qankunaqa sut’itan Cristoq cartan kasqaykichista”, “llapa runaq reqsisqan, leesqanpas”, nispa. 2 Corintios 3:3, 2. Sapa wawankunapin Jesusqa kay pachaman huk cartata apachin. Cristoq qatiqnin kanki chayqa, huk cartata apachisunki aylluman, llaqtaman, calleman,

maypi tiyasqaykiman. Jesusqa,
qanpi tiyaspán, paywan mana
reqsiqkunaq sonqonman rimayta
munan. Yaqapaschá mana
Bibliata leenkuchu, otaq mana
uyarinkuchu paginankunapi
paykunawan rimaq kunkata;
manataqmi Diospa
munakuynintaqa rikunkuchu
ruwayninkunawan. Ichaqa sichus
qan kanki cheqaq Jesuspa
representanten chayqa,
kanmanmi qanwan pusasqa
kanqaku imallatapas allin
kayninmanta entiendenankupaq,
hinallataq payta

munakunankupaq,
servinankupaqpas atipasqa
kanqaku.

Cristianokunaqa hanaq
pachaman riq ñanpi k'anchay
apaqkuna hina churasqa kanku.

Paykunaqa Cristomanta
paykunaman k'anchariq
k'anchaytan kay pachaman
qhawarichinanku.

Kawsayninkupas, imayna
kayninkupas chay hina kanan,
paykunaq chawpinta hukuna
Cristomanta, Paypa

serviyninmantapas allinta
yuyaykunankupaq.

Cristota representasun chayqa,
serviynintan munayman
rikch'achisun, cheqaq kasqanman
hina. Almankuman llakikuyta,
llakikuyta huñuq cristianokuna,
hinaspataq rimapayaqkuna,
quejakuqkunapas,
hukkunamanmi qoshanku
Diosmanta, cristiano
kawsaymantawan llulla
representacionta. Paykunaqa
piensankum Diosqa mana
kusikusqanta wawankuna

kusichisqanmanta, chaypim
hanaq pacha Yayanchikpa
contranpi llullakuspa testigo
kanku.

Satanasqa kusion kashan
Diospa wawankunata mana
iñiyman, hukmanyayman
pusayta atispa. Payqa kusikunmi
Diospi mana confiasqanchista
rikuspa, qespichiwanchispaq
munasqanmanta,
atiyninmantawan iskayrayaspa.
Payqa anchatan munan Señorpa
providenciankunawan mana
allinta ruwawananchista

sientenanchista. Satanasp
ruwasqanmi Señorta mana
khuyapayakuqta, mana
khuyapayakuqta hina rikuchiyqa.
Paymanta rimaspan cheqaq kaqta
pantachin. Payqa yuyaytan
hunt'achin Diosmanta llulla
yuyaykunawan; hinaspapas
hanaq pacha Yayanchismanta
cheqaq kaqpi
yuyaykunamantaqa,
ñoqanchispas sapa kutillanmi
yuyayninchista churanchis
Satanaspa pantasqa
willakuyninkunapi, Diostataqmi
pisichanchis paypi mana

confiaspa, pay contra
rimapakuspa ima. Satanasqa sapa
kutillanmi maskhan religionpi
kawsayta llakisqa kananpaq.
Payqa munanmi llamkaysapa
hinaspa sasa hina rikurinanta;
hinallataq cristiano kikin
kawsayninpi kay religionmanta
qhawariyta rikuchiqtinqa, mana
iñiyninwanmi Satanaspa llulla
kayninta iskayachishan.

Askhan, kawsay ñanninta
purispa, pantasqankupi, mana
allin ruwasqankupi,
hukmanyasqankupi ima

yuyaykunku, sonqonkutaqmi
hunt'a kashan llakikuywan,
hukmanyaywan ima. Europapi
kashaqtiymi huk hermana kayta
ruwashaq, sinchi llakikuypi
tarikuq, qelqamuwarqan,
kallpachawananpaq ima
simitapas. Cartanta leesqay
qhepa tutan musqukurqani huk
huertapi kashasqayta, hukninmi
chay huertapa dueñonman
rikch'akuq ñanninta
pusawasharqan. T'ikakunata
huñusharqani, q'apayninwantaq
kusikusharqani, hinan kay ñaña,
ladoypi purishaq, wakin mana

allin qhawarisqa bridakunata,
ñanninta hark'ashaqta,
yuyayniyta waqyamumarqan.
Chaypin payqa llakisqa, llakisqa
ima kashasqa. Payqa manan
ñanpichu purisharqan, pusaq
runata qatikuspa, aswanpas
k'aspikunaq, kiskakunaq
chawpinpi purishasqa. “Ay,
¿manachu llakikunapaq kay
sumaq huerta kichkakunawan
waqllichisqa kasqanqa?”, nispa.
Hinaptinmi pusaq runaqa nirqa:
“Kiskakunata saqiychik,
chaykunaqa k'irisqallam kanqa.

Huñuy rosaskunata, liriokunata,
rosaskunatawan”, nispa.

¿Manachu experienciaykipi
wakin k’anchariq cheqaskuna
karqan? ¿Manachu wakin
valorniyoc tiempokunata
pasarqanki, chaypin sonqoyki
kusikuymanta kuyurirqan Diospa
Espiritunman kutichispa?
Kawsayniykipi experienciaykipa
capitulonkunata kutirispas
qawaspaykiqa, ¿manachu tarinki
wakin sumaq paginakunata?
¿Manachu Diospa
promesankuna, q’apayniyoq

t'ikakuna hina, tukuy makiykipi
ñanniykiq ladonpi wiñashan?

¿Manachu saqenki sumaq
kayninku, misk'i kayninku
sonqoykita kusikuywan
hunt'achinanta?

Chay k'aspikunapas,
kichkakunapas k'irisunkichismi,
llakichisunkichistaqmi;
chaykunallata huñuspa
hukkunaman rikuchispaykiqa,
¿manachu qan kikiyki Diospa
allin kayninta pisichaspayki,
muyuriqniykipi kaqkunata

kawsay ñanpi purinanta
hark'anki?

Manan allinchu huk ñawpaq
kawsaymanta llapa mana allin
yuyariykunata huñuy, —mana
allin ruwayninkunata,
hukmanyayninkunatapas—
chaykunamanta rimaspa
llakikunanchispaq, hukmanyasqa
kananchiskama. Hukmanyasqa
almaqa tutayaqwanmi
hunt'aykusqa, kikin almanmanta
Diospa k'anchayninta wisq'aspa,
hukkunaq ñanninman llanthunta
wikch'uykuspa.

Diosman gracias chay
k'ancharishaq dibujokunamanta,
chaykunatan payqa
presentawanchis. Huñusun
munakuyninpa saminchasqa
seguridadninkunata, chaykunata
sapa kuti qhawarinanchispaq:
Diospa Churin Yayanpa
kamachikuy tiyananta saqespa,
divinidadninta runa kaywan
p'achachispa, runata Satanaspa
atiyninmanta qespichinanpaq;
Ñoqanchisrayku atipasqan,
runakunaman hanaq pachata
kicharispa, runaq rikusqanman

rikuchispa chaypi kaynin
cuartota, chaypin Diosqa
hatunchayninta sut'inchashan;
urmasqa irqiqa, huchaq
urmachisqan thuñiy t'oqomanta
hoqarisqa, mana tukukuq
Dioswantaq yapamanta
tinkuchisqa,
Kacharichiqninchispi iñiywantaq
hanaq pacha pruebata
aguantaspas, Cristoq chanin
kayninpi p'achasqa, kamachikuy
tiyananman hoqarisqa ima —kay
dibujokunan, chaykunatan
Diosqa yuyaymanachinanchista
munanman.

Diospa munakuyninmanta
iskayrayaspa hina,
promesankunapi mana
confiaspaqa pisichanchismi,
Santo Espirituntataqmi
llakichinchis. ¿Imaynan huk
mama sientekunman
wawankuna sapa kutilla
paymanta quejakuqtinku, mana
allintachu paykunata
yuyaykunman hina, tukuy
kawsayninpi kallpachakusqanqa
paykunaq interesninkuta
ñawpaqman apachinanpaq,
consuelota qonanpaqpas?

Yuyaymanasun
munakuyninmanta
iskayrayanankuta; chaymi
sonqonta p'akinman. ¿Imaynan
mayqen tayta-mamapas
sientekunman wawankuna
chhaynata trataqtinku? Hinaspa,
¿imaynatataq hanaq pacha
Yayanchik qawawasunman
kuyakuyninpi mana
hapipakuspanchik, chaymi
pusawarqa sapallan Churinta
quwananpaq, chaynapi
kawsananchikpaq? Apóstol
qelqan: “Kikin Churinta mana
khuyapayakuq, aswanpas

llapanchisrayku payta entregaq,
¿imaynataq mana paywan
kuskachu tukuy imaymanata
qowasunman?”, nispa. Romanos
8:32. Hinaspapas, hayk’ataq,
ruwasqankuwan, mana
simiwanchu chayqa, nishanku:
“Señor Diosqa manan kaytaqa
ñoqapaqqa munanchu. Ichapas
hukkunata munakun, ichaqa
mana munakuwanchu”, nispa.

Tukuy kaykunaqa kikin
almaykitan dañashan;
imaraykuchus sapa iskayrayay
simi rimasqaykiqa Satanaspa

wateqayninkunatan invitashan;
chaymi qankunapi kallpachashan
iskayrayayta,
qankunamantataqmi llakichishan
serviq angelkunata. Satanasqa
tentasuqtiykiqa, ama
iskayrayaspa nitaq tutayaq
simitapas samaychu. Sichus
yuyaykusqaykiman hina punkuta
kichayta akllakunki chayqa,
yuyayniykipin hunt'a kanqa
mana confianakuywan, rebelde
hina tapukuykunawan ima.
Sichus imayna sientekusqaykita
rimanki chayqa, sapa
iskayrayasqaykiqa manan qan

kikiykillapichu ruwan, aswanpas
huk muhun wiñaspa rurunqa
hukkunaq kawsayninpi,
manapaschá atikunmanchu
rimasqaykiq influencianta
hark'ayta. Kikiykipas tentacion
tiempomanta Satanaspa
toqllanmantapas qhaliyayta
atiwaqmi, ichaqa hukuna
influenciaykiwan kuyurichisqa
kaqkunaqa manapaschá ayqeyta
atinkumanchu yuyaychasqayki
mana iñiyanta. ¡Mayna
importanten espiritualpi kallpata,
kawsayta qoq kaqkunallata
rimasqanchisqa!

Angelkunan uyarishanku ima
clase willakuytachus kay
pachaman apachishanki hanaq
pachapi Yachachiqniykimanta.
Rimanakuyniykichisqa kachun,
Yayaq ñawpaqenpi qankunapaq
mañapunapaq kawsaqmanta.
Amigoykipa makinta
hapispaykiqa, Diosta
yupaychayqa simiykipi hinaspa
sunquykipi kachun. Chhaynapin
yuyaykusqanta Jesusman
aysanqa.

Llapallankum pruebayuq kanku;
llakikuykunata sasa aguantay,
tentacionkunata sasa harkay.

Ama wañuq
runamasiykikunaman
llakikuyniykichista willaychu,
aswanpas Diosman mañakuypi
tukuy imata apakuychis.

Kamachiychis mana hayk'aqqas
huk simillatapas
iskayrayanaykipaq otaq
hukmanyachinaykipaq. Askhatan
ruwawaq hukkuñaq kawsayninta
k'ancharithinaykipaq,
kallpachakuyninkuta
kallpachanaykipaqqas, suyakuy

simikunawan, ch'uya
kusikuywan ima.

Askhan kan valorniyoyq alma
tentacionwan sinchita ñit'isqa,
yaqa desmayasqa kananpaq
kikinwan, millay atiykunawan
ima ch'aqwaypi. Chhayna
runataqa ama hukmanyachiychu
sinchi sasachakuypi. Kusichiy
mana manchakuq, suyakuyniyoyq
simikunawan, chaykunan
ñanninpi kallpachanqa.
Chhaynapin Cristoq k'anchaynin
qankunamanta k'ancharinqa.
“Manan mayqenninchispas

payllapaqchu kawsanchis”,
nispa. Romanos 14:7. Mana
musyaylla influencianchiswanmi
hukkuna kallpachasqa kankuman
kallpachasqa kankuman, otaq
hukmanyasqa kankuman,
hinaspa Cristomanta cheqaq
kaqmantawan qarqosqa
kankuman.

Askha runakunan pantasqa
yuyayniyoq kanku Cristoq
kawsayninmanta, imayna
kayninmantawan. Paykunaqa
yuyaykunku mana q’oñiyoq,
mana intiyoq kasqanpi, k’ullu,

sinchi k'arak, mana kusikuyniyooq
kasqanpi. Achka kutipim lliw
religionpi experienciaqa kay
llakisqa qawariykunawan
llimpisqa kachkan.

Sapa kutim ninku Jesusqa
waqasqanmanta, ichaqa manam
haykapipas asirikuqtaqa
riqsisqachu karqa.

Qespichiqninchisqa
cheqaqtapunin Llakikuyniyooq
Runa karqan, llakikuywantaq
reqsisqa karqan, sonqonta
kicharisqanrayku, runakunaq
llapa llakikuyninman. Ichaqa

kawsaynin kikinmanta
negakuqña karqan, nanaywan,
cuidadowan llanthunpiña karqan
chaypas, espiritunqa manan
ñut'usqachu karqan. Uyanpiqa
manan llakikuywan
llakikuywanchu rikch'akurqan,
aswanpas thak thak kayniyoqmi
karqan. Sonqonqa kawsay pukyu
hinan karqan, maymanpas
risqanpin apakuq samayta thak
kayta, kusikuyta kusikuytawan.

Qespichiqninchisqa ancha serio
hinallataq sinchitan karqan,
ichaqa manan hayk'aqpas

llakisqachu nitaq llakisqachu.
Payta qatikuqkunaq
kawsayninga hunt'a kanqa tukuy
sonqowan; paykunaqa anchatan
yuyaykunqaku sapankanku ima
ruwanankutapas. Levidadqa
sarunchasqam kanqa; manataqmi
kanqachu qapariq kusikuypas,
manataqmi mana allin asikuypas
kanqachu; Jesuspa religionninmi
ichaqa mayu hina thak kayta qon.
Kusikuy k'anchaytaqa manan
wañuchinchu; manan
kusikuytaqa hark'anchu nitaqmi
intiq k'anchaynin, asirikuq
uyatapas phuyuyachinchu.

Cristoqa manan servisqa
kanaanpaqchu hamurqan,
aswanpas servinanpaqmi;
munakuynin sonqopi
kamachikuqtintaq, paypa
ejemplonta qatikusun.

Sichus yuyayninchispi aswan
hatunpi hap'isun hukunaq
mana allin ruwasqankuta, mana
chanin ruwasqankuta chayqa,
manan atisunmanchu Cristo
munakuwasqanchis hina
munakuyta; ichaqa,
yuyayninchiskuna Cristoq
admirakuypaq munakuyninpi

khuyapayakuyninpiwan
noqanchispaq tiyaqtinqa, chay
espiritullataqmi hukkunamanpas
lloqsimunqa.

Munanakunanchismi
respetanakunanchispas, mana
rikusqanchis pantaykunata,
pantasqa kaqkunataña chaypas.
Humilde kayta, mana
confianakuytapas
tarpunanchismi, hukkunaq
pantasqankuwanpas
pacienciakuq llamp'u sonqo
kayta. Chaywanmi llapa
pisiyachiq kikillanpaq munaq
kayta wañuchisun, hatun

sonqoyoq, qoykukuq sonqoyoq
ima kasun.

Salmo qelqaqmi nin: “Señor
Diospi hap’ipakuspa allinta
ruway; chhaynatan chay
hallp’api tiyakunki,
cheqaqtapunin mikhuchisqa
kanki”, nispa. Salmo 37:3.

“Señorpi confiaychis.” Sapa
p’unchaymi q’epikuna,
llakikuyninkuna,
musphayninkunapas kan;
hinallataq tupaspanchis imayna
listo kashanchis
sasachakuyninchiskunamanta,

pruebanchiskunamantawan
rimananchispaq. Achka manusqa
sasachakuykunam yaykumunku,
achka manchakuykunatam
qukunku, chayna llasa
llakikuymi qawachikun, chaymi
huk runaqa piensanman mana
khuyapayakuq, kuyakuq
Qespichiqniyuq kasqanchikta,
payqa listo kachkan llapa
mañakuyninchikkunata
uyarinanpaq hinaspa sapa
necesidadpi kunan yanapakuy
kananpaq .

Wakinga sapa kutim
manchakunku, hinaspa
manukunku sasachakuykunata.
Sapa punchawmi Diospa
kuyakuyninpa señalninkunawan
muyurisqa kachkanku; sapa
p'unchaymi kusikushanku
Providencianpa sumaq
kayninkunawan; ichaqa kay
kunan saminchaykunatan mana
qhawarinkuchu. Yuyayninkuqa
sapa kutillanmi mana allin kaqpi
yuyaykushan, chaytan
manchakunku hamunanta; otaq
ima sasachakuypas cheqaqtapuni
kanman, chaymi huch'uyña

chaypas, ñawinkuta ñawsayachin
askha imakuna agradecekuyta
mañakuqkunamanta.

Sasachakuykunawan
tupasqankuqa, Diosman
tanqanankumantaqa, paylla
yanapayninkuqa, Paymanta
t'aqapunku, ch'aqwayta,
llakikuyta
rikch'arichisqankurayku.

¿Allinchu kanman chhayna mana
iñiq kay? ¿Imanasqataq mana
agradecekuq hinaspa mana
confiananchikchu? Jesusqa
amigonchismi; tukuy hanaq

pachaqa allin kayninchispin
interesakun. Sapa punchaw
kawsaypi sasachakuykuna
hinaspa llakikuykunaqa manam
saqinanchikchu yuyayta
llakichiwananchikta hinaspa
ñawinchikta puyuyachinanta.
Chayta ruwasun chayqa sapa
kutillanmi imapas
phiñachinapaq, phiñachinapaq
ima kanqa. Manan
llakichiwaqninchista,
sayk'uchiwaqninchistachu
mañakunanchis, ichaqa manan
pruebakunata aguantanapaq
yanapawanchischu.

Ichapas negocio ruwaypi
hukmanyasqa tarikunki;
suyakuyniykikunaqa aswan
tutayaqmanmi tukupunman,
chinkachinaykipaqtaqmi
amenazasqa kankiman; ichaqa
ama hukmanyaychu; Diosman
llakikuyniykichista wikch'uychis,
thaklla kusionqallaña kaychis.
Mañakuy yachayniyoq
kanaykipaq, chhaynapin mana
imatapas chinkachinkichu,
desgraciatapas. Tukuy atisqaykita
ruway allin ruwaykunata
ruwanaykipaq. Jesusqa

prometerqanmi yanapawananta,
ichaqa manan
kallpachakusqanchismanta
t'aqasqachu. Yanapakuqniykupi
hapipakuspa tukuy atisqaykita
ruwaruspaykiqa, kusionqa chaskiy
chay ruwasqaykimanta.

Manan Diospa munayninchi
llaqtan cuidadowan
llasaqyachisqa kananqa.
Señorninchismi ichaqa mana
q'otuwanchischi. Payqa manan
niwanchischi: “Ama
manchakuychischi; ñanniykipiqa
manan ima peligrokunapas

kanchu”, nispa. Payqa yachanmi
pruebakuna peligrokuna ima
kasqanmanta, sut’itan
qhawariwanchis. Payqa manan
proponenchi llaqtanta
horqonanpaq huchamanta, millay
pachamanta, aswanpas
rikuchinmi mana hayk’aq
tukukuq pakakuna wasiman.
Discipulonkunapaq
mañakusqanqa karqan: “Manan
kay pachamanta paykunata
horqonaykipaqchu mañakuni,
aswanpas millaykunamanta
hark’anaykipaqmi”, nispa. Paymi
nin: “Kay pachapiqa ñak’ariymi

kankichis, ichaqa
kallpachakuychis; Kay pachata
atiparuni", nispa. Juan 17:15;
16:33.

Orqo patapi yachachisqanpin
Cristoqa discipulonkunaman
ancha valorniyoc
yachachikuykunata yachachirqan
Diospi confianankumanta. Kay
yachachikuykunaqa ruwasqa
karqan Diospa wawankunata
kallpachanapaqmi, tukuy
tiempopi, chaymi uraykamurqan
kay tiemponchisman hunt'a
yachachikuywan sonqochaywan

ima. Qespichiqmi
qatikuqninkunata hanaq pacha
p'isqokunaman señalarqan,
paykunan alabanankupaq
takisqankuta kuyurichirqanku,
mana cuidakuy yuyaykunawan
llasaykusqa, “manan
tarpunkuchu, manataqmi
cosechankuchu” nispa.

Hinaspapas chaywanpas hatun
Yayaqa necesitasqankutan qon.
Qespichiq tapun: “¿Manachu
paykunamanta aswan allin
kankichis?” Mateo 6:26.

Runapaqpas uywapaqpas hatun
Quqmi makinta kichaspa llapa

kamasqankunata suministran.
Hanaq pacha pisqukunaqa
manam Paypa qawasqanpa
uranpichu kachkanku. Payqa
manan chay mikhunata
facturankuman wikch'unchu,
aswanpas necesitasqankuman
hinan qon. Paykunapaq
ch'eqechisqan granokunatan
huñunanku. Chay
materialtataqmi preparananku
huch'uy q'esachankupaq.
Uñachankuta mikhuchinanku
tiyan. Paykunaqa
llank'asqankumanmi takispa
lloqsinku, "hanaq pacha

Yayaykichismi paykunata
mikhuchin” nispa. Hinaspa
“¿manachu paykunamanta
aswan allin?”, nispa. ¿Manachu
qankuna, yuyaysapa, espiritual
yupaychaq hina, aswan
valorniyuq kankichis hanaq
pacha pisqukunamantaqa?
¿Manachu kayninchispa
Kamachiqnin, kawsayninchista
Waqaychaq, kikin hanaq
pachaman rikch’akuqta
kamawaqninchis, Paypi
confiasunman chayqa,
necesitasqanchiskunata
qowasunman?

Cristoqa yachachisqankunatan
rikuchirqan chakra t'ikakunata,
qhapaq askha wiñaspa, hanaq
pacha Yayaq qosqan sasan sumaq
kayninpi k'ancharishaspa,
runaman munakuyninta
rikuchinanpaq. Paymi niran:
“Qhawariychis chakra
liriokunata, imayna
wiñasqankutapas”, nispa. Chay
natural t'ikakunaq sumaq
kayninpas, mana sasachakuspalla
kasqanpas, Salomonpa sumaq
kayninmantaqa aswanraqmi.
Arte yachaywan ruwasqa aswan

sumaq p'achaqa manan
aguantayta atinmanchu Diospa
kamasqan t'ikakunaq natural
graciawan, k'ancharishaq sumaq
kayninwan ima tupachiyta.

Jesusmi tapun: "Sichus Dios
chhaynata p'achachinqa chakrapi
pastokunata, kunan p'unchay,
paqarin p'unchaytaq hornoman
wikch'uykusqa kanqa chayqa,
¿manachu aswanta
p'achachisunkichis pisi ñiyniyooq
runakuna?", nispa. Mateo 6:28,
30. Sichus Dios, divino Artista,
huk p'unchayllapi chinkaqa sasan
t'ikakunaman qonman delicado

hinallataq imaymana colorninta
chayqa, ¿hayk'araqmi cuidanqa
Payman rikch'akuq kamasqa
runakunata? Cristoq kay
yachachikuyninqa, mana
iñiyniyoq sonqoq llakisqa
yuyayninman, musphayman,
iskayrayayman ima, anyakuymi.

Señorqa llapa churinkunata
ususinkunatan kusionqa, thak,
kasukuq kanankuta munanman.
Jesusmi nin: “Hawkayayniytan
qoykichis, manan kay pachaq
qosqan hinachu. Ama sonqoykiqa
llakikuchun, amataq

manchakuychu”, nispa.

“Kaykunatan niykichis,
kusikuyniy qankunapi
takyananpaq, kusikuyniykichis
hunt’a kananpaqwan.” Juan
14:27; 15:11.

Kusikuy maskhasqa kkillanpaq
munasqankumanta, hawa deber
ñanmanta, mana allin
equilibrasqa, fitful, hinallataq
pasaqla; pasapun, almataq
sapallan kaywan, llakikuywan
hunt’aykusqa; ichaqa kanmi
kusikuywan kusikuywan Dios
serviypi; cristianoqa manan

saqesqachu mana seguro
ñankunapi purinanpaq;
manataqmi yanqa
pesapakunapaqchu,
hukmanyaykunamanpas
saqisqachu. Mana kay kawsay
kusikuykunata tarisunmanchu
chayqa kusionqaraqmi kasunman
hawa kawsayta qhawarispá.

Ichaqa kaypipas cristianokunaqa
Cristowan kuskachakuy
kusikuytan tarinkuman;
paykunaqa munakuyninpa
k'anchayninmi kanman,
wiñaypaq sonqochayniyoq

kayninpi. Kawsayninchispi sapa
llank'aymi Jesusman
asuykachiwasunman,
munakuyninmanta aswan
ukhunchasqa experienciata
qowasunman, huk pasotapas
asuykachiwasunman
saminchasqa thak wasiman.
Hinaptinga, ama
hapipakuyninchikta
wischusunchu, aswanqa allin
takyasqa kasun, ñawpaqmantaqa
aswan allin takyasqa.
“Kunankaman Señorqa
yanapawanchis”, nispa,
tukukuykamataqmi

yanapawasun. 1 Samuel 7:12.
Qhawarisunchis monumental
pilarkunata, yuyarichiykunata
Señorpa ruwasqanmanta
sonqochawananchispaq,
chinkachiqpa makinmanta
qespichiwanchispaqpas.
Yuyariyninchispi mosoqla
hap'isun Diospa llapa llamp'u
khuyapayakuyninkunata,
—waqayninta pichasqanmanta,
thasnuchisqan nanaykunata,
llakikuykunata
chinkachisqanmanta,
manchakuykunata
chinkachisqanmanta, imapas

necesitasqanchiskunata, qosqa
saminchakunatawan,—
chhaynata kallpachaspa
kikinchismi tukuy ima
ñawpaqenchispi kashan chaypaq,
puchuq
peregrinacionninchiswan.

Manan suyasunmanchu hamuq
ch'aqwaypi mosoq
ch'aqwaykunata, ichaqa
qhawarisunmanmi ñawpaq kaqta
hinallataq hamuqtapas, hinaspa
nisunman: “Kunankamaqa
Señormi yanapawanchis”, nispa.
“Imaynan

p'unchayniykikunapipas
kallpaykipas kanqa", nispa.

Deuteronomio 33:25. Chay
pruebaqa manan aswan
kallpayoqchu kanqa chayta
aguantananchispaq.

Chaymantataq maypichus
tarisqanchispi llank'ananchista
hap'isun, creesun imapas
hamuqtin, pruebaman hina
kallpa qosqa kananta.

Hinaspa pisi pisimanta hanaq
pacha punkukuna kicharisqa
kanqa Diospa wawankunata
haykuchinankupaq, hatunchasqa

Reypa siminmantataqmi
saminchayqa rinrinkuman
urmaykunqa aswan qhapaq taki
hina, “Hamuychis, Yayaypa
saminchasqankuna, wakichisqa
qhapaq suyuta chaskiychis
Qankunarayku kay pacha
kamasqamantapacha”, nispa.
Mateo 25:34.

Hinaptinmi kacharichisqakunata
Jesuspa allichasqan wasiman
chaskisqa kanqaku. Chaypin
compañeronkuqa mana
kanqakuchu kay pachapi millay
runakuna, llullakuna, idolo

yupaychaq, qhelli, mana
iñiqkuna; ichaqa Satanasta
atipaqkunawanmi
huñunakunqaku, Diospa
khuyapayakuyninwantaq
hunt'asqa characterkunata
ruwarqanku. Sapa hucha ruway
munay, sapa mana hunt'asqa kay,
kaypi paykunata ñak'arichiq,
Cristoq yawarninwanmi
chinkachisqa karqan, intiq
k'anchayninmanta aswan hatun
k'anchariyninpa
k'anchariyninpas,
k'anchariyninpas paykunamanmi
qosqa. Hinaspapas sumaq kay

moral, caracterinpa hunt'asqa
kaynin, paykuna ukhupi
k'ancharin, kay hawa k'anchayta
aswan hatun valeqpi. Paykunaqa
mana huchayoqmi kanku hatun
yuraq kamachikuy tiyanapa
ñawpaqenpi, angelkunaq
dignidadninta,
privilegiokunatapaspas rakinakuspa.

Paypa sumaq herenciata
qhawarispas, “¿imatataq runa
qonqa almanpa rantinpi?”, nispa.
Mateo 16:26. Wakchapaschá
kanman, chaywanpas pay
kikinpin qhapaq kayta, allin

qhawarisqa kayta ima chaskikun,
chaytaqa manan hayk'aqqas kay
pachaqa qoyta atinmanchu.
Huchamanta kacharichisqa,
ch'uyanchasqa alma, Diospa
serviyninman qosqa llapa hatun
atiyninkunawan, aswan
valorniyocmi; hanaq pachapiqa
kanmi kusikuy Diospa qayllanpi,
ch'uya angelkunaq qayllanpi huk
alma kacharichisqamanta, chay
kusikuyqa ch'uya atipay
takikunapin rikuchikun.